

FOR MISSIONER BREIZH

WIKOUBRIOU KRISTEN

EIL RUMMAD

KEMPER J. SALAUN, LEORIER

16
A 4.3

SKOUERIOU KRISTEN

EIL RUMMAD

Imprimatur :

Quimper, le 20 Septembre 1911.

EM. FLEITER,
Protonotaire apostolique,
Vicaire Général.

F. PAILLART
ABBEVILLE

LODEN GENTA

HANO HA MERK AR C'HRISTEN

1. Peger kaer eo an hano a gristen.

Ar Zent ho deuz bet kement a istim evit an hano hag ar stad a gristen ma lakteant an hano hag ar stad-se kalz huelloc'h eget henoriou goullo ar bed.

a) Kintin pe Kensian, gouarnour ar Sicil, a reas eur vech rebechou c'houero da *zantez Agatha*. « C'houi, emezhan, a zo euz vouenn an noblanz ; rak-se e tlefac'h kaout mez o ren eur vuez k'en dic'hloar hag ez eo buez ar gristenien. » Ar verzerez kalounek a respountas : « An humilite gristen he deuz muioch'a dalvoudegez eget guiskamant presiuz ar Rouaned hag an holl c'haloud ho deuz etre ho daouarn. »

b) Var eul lizer, skrivet da ilizou an Azi hag ar Phryjii gant merzerien Vienn ha

Lyon, ez euz hano euz eur zervicherez santel hanvet *Blandina*. Derc'hel a reas bepred da ziskouez kement a nerz kaloun ma lakeas he bournrevien zoken da veza souezet. Goude beza goalgasset anezhi etre daou benn an deiz, ha lakeat he c'horf paour da c'houzant bep seurt tourmanchou goest an distera anezho da lemel digantri he buez, ar vourrevien a daolas *Blandina* er prizoun. Ne roent dezhi eun tammik diskuiz, nemet evit gellout he bournrevi a nevez. Eur vech tennet er meaz euz ar prizoun, e oue staget a ispill ouz eur vezen, evit ma teuje al loened gouez da zispenn ha da zibri he c'horf, mes al leoned-se ne rejont drouk ebet dezhi. Ha setu hi kasset adarre d'ar prizoun, da c'hortoz gouzant tourmanchou all. Tennet ac'hano eur vech c'hoaz, ar zantez oue dispennet dezhi he c'horf a daoliou skourjez. Taolet eo ives en eur gaoter pe eur vassin vraz leuna zour bervet, ha da c'houde eo lakeat en eur roued ha stlapet dirag eun taro fuloret. Dre ma velet ne varve ket, a benn ar fin e oue toullet dezhi he gouzouk gant eun taol kleze.

E kreiz an holl dourmanchou-ze, ar zantez a lavare dalc'hmadi : Kristenez oun ! Ken aliez guech ma teue ar c'homzou-ze

divar he zeod, bep tro e sante eur guir gonsolasion en he c'haloun hag eun nerz nevez en he bolontez.

c) Ar memez lizer a zesk deomp c'hoaz petra reas eun avieler santel euz kear Vienn (Dauphiné). *Sanctus* oa he hano. E kreiz an tourmanchou, hennez ive a lavare dalc'hmadi, a vouez huel : Me zo kristen ! D'an holl goulennou great outhan a hent all, bevech e teue ganthan ar memez respount : Me zo kristen ! — Euz a be vro oc'h-hu ginidik ? Me zo kristen ! Pe seurt micher ho peuz ? Me zo kristen !

Neuze e lakear dezhan var he izili lavennou kueor bet en tan ha da c'houde e rear dezhan azeza var eur gador houarn ruziet en tan..... Ar merzer a c'houzanvas an holl boaniou-ze gant eur basianted ne c'helle beza trec'het gant netra. Ne glevet ganthan huanaden na klemmaden ebet. Heb ehan e lavare ar memez komzou : Me zo kristen !

Ar zent-se a c'houie peger kaer eo an hano a gristen, p'e guir an hano-ze a zeue euz hoginou dalc'hmadi, ha zoken pa vezent bournrevet en eun doare skrijuz meurbed.

En hon amzer-ni, siouaz ! ar re a zoug ar memez hano a gristen n'ho deuz ket, na tost, ar zantimanchou-ze en ho c'haloun.

Hirio an deiz, nag a dud zo hag ho deuz méz o tougen an hano a gristen! nag a dud zo ha n'ho deuz tamm kouraj ebet, pa ve red dezho diskouez emaint a du gant an Aotrou Doue!

Lavaromp evel Sant Leon, pab ha doktor brudet : *Agnosce, o Christiane, dignitatem tuam!* O ene kristen, guelit ha komprenit mad pegen huel eo ho stad! P'e guir eo plijet gant Doue hoc'h henori beteg ober deoc'h kaout perz en he zivinite, diouallit da goueza euz ar stad-se ken huel, en eur veva hervez lezennou ar bed.

Da ziveza, dalc'hit sonj mad petra raio Hor Zalver en ho kenver. Ma n'ho kueler ket o ruzia dirag an dud euz an hano a gristen, Jezuz d'he dro a ziskouezo, dirag he Dad, ec'h anavez ac'hanoc'h ; mes, a hent all, taolit evez petra zigouezo, mar ho peuz méz gant hoc'h hano a gristen dirag an dud fall. Neuze avad, Hor Zalver hen devezo mez ganeoc'h hag ho tianzavo, pa zeui gant he Elez, euz gloar ar baradoz, da varn ar bed holl (1).

(1) Troet a nevez e brezounek divar ar leor gallek *Bouquet de la Mission*, skrivet gant an Aotrou Leuduger, unan euz ar veleien zantel ho deuz savet Urz ar Sœurezed guenn (Sœurezed ar Spered Santel).

2. Santez Julitta hag he mab dirag ar varnerien.

Epad m'edo en he voassa ar brezel great d'ar gristenien dre urz an impalaer Dioklesian, eur gristenez pinvidik hanvet Julitta a oue diskuillet da enebourien ar relijon ha kasset dirag ar varnerien. Pa ieas dirazho, ar Zantez a gemeras ganthi he mab n'he doa némethan hag a ioa yaouankik c'hoaz. Cyr oa he hano.

Ar gouarnour Alexandr, an hini a dlie dougen ar zetanz a vuez pe a varo, a c'houlenas ouz Julitta pe hano a reat anezhi, euz a beleac'h oa ginidik, ha pe seurt religion a heuille. Bep tro ar Zantez a respountas: Kristenez oun. Ar bugel a lavarasive, da heul e vamm : Me zo kristen.

Alexandr a glaskas, dre bromessaou ha dre c'hourdrouzou, lakât anezhi da nac'h he feiz. Egiz ne deue ket a benn, e roas urz da zispenn dezhi he c'horf gant taoliou didruez.

O velet poaniou skrijuz he vamm, ar bugel keaz a grie a bouez he benn hag a skuille daelou c'houero. Klask a rear lakât anezhan da devel ; ar gouarnour he-unan a glask he c'hounit dre gomzoudous ha tener ; kemereta ra anezhan zoken var he varlen, mes ar bugel a ziskouez hen deuz donjer outhan, ha dalc'hmad e teu deuz he c'hinou ar memez komzou : Me zo kristen !

A benn ar fin, ar gouarnour a ia drouk braz ennhan ha, divar he gounnar, e stlap ar bugel var ar pave pe ouz an dereziou hag a ra dezhan mervel var an taol.

Santez Julitta he doa poaniet abred da gelen he mab. Desket he doa dezhan petra eo eur c'christen ha peger kaer eo an hanoze. He c'henteliou santel a oue lakeat da

dalvout gant he mab. Sant Cyr a jomas stard en he feiz, ken stard zoken ma resevas, evel he vamm, kurunen ar verzrenti.

3. Nerz Sin ar groaz enep an drouk spered.

Gant eur missioner euz bro Pologn e ti-gouezas eur vech eun dra estlammuz. E kear Krakovi edo e prezek eun devez, ha komz a rea divar benn an holl-c'hallooud hen deuz an Aotrou Doue hag ar fizianz a dleomp da lakât ennhan. Epad ma oa gant he brezegen, ar missioner a velas mad, etouez an dud fidel, eun den hag a ioa tress fall varnhan ; he zaoulagad dispourbellet, an tan o virvi ennho, a joume troet en eun doare spountuz varzu ar gador-brezez.

Kentre ma oue achu an ofiz, hag eat ar relijiuz en dro d'he gouent, an den-ze a zigouezas eno, da c'houlen komz outhan. N'oa ket dousseat dezhan tamm ebet ; er c'hountral eo : lammet a rea gant ar gounnar, ha dioc'htu en em lakeas da bec'hi, ha da lavaret traou d'ar belek. « Gaouiad zo ac'hanout ! emezhan. Ne dlefes ket, gant ar vez, kounta deomp rambreou ha sor-

c'hennou ar seurt hon euz klevet bremaik ! Emaout aze o klask ober aoun d'an dud gant eur maread konchennou ivantet gannez ! » — « N'e ket konchennou ha sorc'hennou eo an traou-ze, a respountas an Tad. Ne meuz lavaret nemet guirioneziou tout, ha me gav d'in emeuz lakeat ar vironiez da bara splam avoalc'h dirag daoulagad an holl. » — « Ne c'heuz ket, eme egile. Edout o lavaret n'euz ket pell ema peb galloud etre daouarn Jezuz-Krist. Mad ! Me c'hoar n'ema ket ; ganen-me eo ema ar c'halloù hag an nerz. » Ha ken buhan, setu hen ha darc'hao eun taol pounner var an daol. Neuze, ken prim hag eul luc'heden, e oue guelet e pevar c'horn ar gambr pevar den heuzuz ha spountuz kenan...

Neuz forz ! an Tad ne grogaz ket aoun ennnhan. Ker sioul ha tra e kemer he grusifi, hag e tiskouez anezhi d'an diaoulouze en eur lavaret : « En hano Jezuz-Krist, tec'hit kuit ac'halen ; kit buhan en dro da lec'h ma edoc'h kentoc'h. »

Raktal, ar pevar bersounaj a ieas kuit, ken buhan hag ez oant deuet. An hini hen doa bet galvet anezho a lavaras : « Spountet oc'h bet marvad ? » — « O tra, a respountas ar missioner ; me laka e Doue

va holl fizianz, ha dre-ze ne meuz affer da gaout aoun rag netra. »

An divroad a ieas neuze en he roud, heb rei da anaout piou ez oa ; mes dizale an Tad a glevas ez oa unan euz pennou braz ar Franmasouned er vro (1).

An histor-ze a ro deomp da goumpren var eun dro pegen diaoulek eo « Societe » ar Franmasouned, hag ive pegen braz eo galloud sin ar groaz, da gass an drouk-sperejou divar hon tro.

P'e guir ar Franmasouned a zo eur ouenn dud savet divar an diaoul, eur c'christen a zoare a vez bepred var evez outho, ha mont a rai bepred a enep dezho. Pa zeuont da glask moueziou da vont er c'hargou huel, eur guir gristen a c'hoar e ve pec'hed dezhan rei dezho he vouez ; eleac'h trei a du gantho, e labourer c'hontrol, hag e labour kalounek da bellât anezho.

A hent all, dre ma velomp pegen braz nerz hen deuz sin ar groaz, e tleomp beza aketuz da ober implij anezhan. Pa zav bec'h var hon ene, kemeromp buhan ar c'hlaze a laka hon enebourien da dec'het gant spount. Greomp da nebeuta eur groa-

(1) *Almanach de l'Apostolat de la Prière*, 1896, p. 65.

zik vihan gant hor meud var boull hor c'haloun. Eun dra vad eo ive lavaret ar c'homzou santel desket deomp gant an Iliz : « *Ecce crucem Domini, fugite partes adversæ !* »

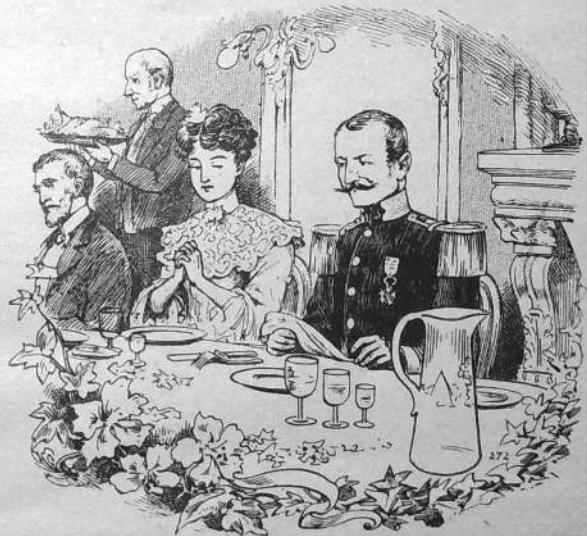
Setu aman kroaz hon Aotrou !
It diouzin, banden diaoulou !

4. Sin ar groaz araok ha goude ar prejou.

Eur plac'h yaouank oa bet savet gant leanezed eur gouent. Eno he doa lakeat da dalvout ar c'heteliou mad roet dezhi gant he mestrezed ; ato ez oa bet, evit an holl, eur skouer dispar a barfeted. Divezatoc'h, eur vech distroet da di he c'herent, an dimezel-ze ken devot a zalc'has mad d'ar plegou santel he doa kemeret kentoc'h. Aketuz e veze dreist holl da dastât aliez ouz ar Zakramanchou. Er gommunion e kave hepred eun nerz nevez-evit chom direbech etouez skoueriou fall ar bed.

Eun dervez ma oa bet o kommunia, e tigouezas ganthi mont da eul lein vraz, eleac'h ma tlie beza kalz a dud. Ouz taol, ar plac'h yaouank en em gavas e kichen eun offiser. An dra-ze ne viras ket outhi da

goumans he fred dre eun akt a religion. Heb aoun na mez, hag heb soursial tamm euz ar pez a raje ar re all, hi, araog azeza ouz taol, a reas sin ar groaz hag a lavaras he *Benedicite*. An offiser a zellas outhi a

dreuz, en eur c'hoarzin goap dezhi. « Oh ! dimezel, emezhan, petra rit-hu aze ? » — An dimezel gristen a entetas mad gant pe seurt santimant oa great ar goul-en-ze hag hi ober eur goul-en ive. « Kabiten, emezhi ; guelet a ran e tougit ar groaz a henor var ho peultrin. Mad ! daoust ha

c'houi ho peuz mez o tiskouez hag o tougen anezhi? » — « O tra, ne meuz ket ; ar chountrol eo zoken. » — « Mad ! emezhi, sin ar groaz a zo evidoun-me kristenez eur merk a c'hloar hag a henor ! »

An offiser dislavaret ken brao en em iskuzas, guellika ma c'hellas, hag a jenches penn d'ar gaoz. Ar re a ioa e kichen, hag ho doa klevet komzou an dimezel a veulas anezhi, evit an nerz kaloun hag ar feiz he doa diskouezet dirag an holl.

Ra vezò skrivet doun en hor c'halonou ar virionez displeget gant ar plac'h yaouank-se. Dalc'homp sonj mad bepred ober sin ar groaz n'eo ket eun dizhenor. Ar c'hountrol-beo a zo guir : Sin ar groaz a zo eur merk a c'hloar hag a henor. Rakse, disprijomp ar respek humen, a glask miret ouzomp da ober sin ar groaz araok ha goude hor prejou.

Divar histor an dimezel kalounek meur a hini a c'hell tenna eur gentel all. Hounnez, goude ar boan kemeret ganthi en eur skol gristen, a reas henor d'he mestrezed, dre he buez leun a furnez hag a wir zevasion. Bez' euz eleiz ha na reont ket evel-dhi. Kaer e vez poania da rei dezho deskadurez kristen, kaer e vez ho boaza da dostat aliez ouz ar Zakramanchou, siouaz !

eur vech m'en em gavont e kreiz ar bed, e teuont buhan da ober evel ar re all en dro dezho. Sonjit ervad ! ene kristen. Eun deiz da zont, pa zeuio ar maro ha pa rankot renta kount euz ho puez dirag ar barnet braz, komprenit ho pezo da respount euz an holl grassou ho pezo resevet. Ar re ho devezo bet muioc'h digant Doue e vezò ive gouennet muioc'h digantho.

Mar ho peuz kuiteat an hent mad bet desket deoc'h en ho pugaleach hag en ho yaouankiz, hastit buhan da gemeret an hent-se a nevez, rag hennez eo hent ar zilvidigez hag an eurusted. Digassit aliez var ho spered ar pez a verk deoc'h kantik an taolennou :

Breman eo deoc'h teuler evez,
Lakât urz vad en ho puez,
Koll hoc'h ene eo koll pep tra...
Re zivezad e ve lenva.

5. Sin ar groaz e kreiz an danjer.

Da viz Even, er bloaz 1887, an tan goall a grogas en eun theatr e Pariz. An « Opéra Comique » a veze great euz an theatr-se. An tan a grogas er penn kenta euz an noz, pa oa dija eur maread tud bodet eno evit

klevet eun tamm muzik ha guelet c'hoari eur gomedi benag. Kerkent ha ma oue krog an tan, an holl a oue strafuillet, ha dre ar strafuill pep hini a glaskas tec'het buhanna ma c'helle. Al loden vrassa en em daolas a-vern en dereziou hag en dro d'an noriou, ha dre-ze ne oue gellet digeri dor ebet. An dud keiz en em gavas eno evel prizouniet, heb gellout na mont na dont, hag eno e oant kavet da c'houde mouget ha devet ho c'horfou gant an tan.

Eul loden all euz ar re a ioa en theatr a glaskas tec'het dre zivar an doen, ha da hiniennou euz ar re-ze e oué saveteat ho buez.

Diredek a reas a bep tu ar re eo ho micher mouga an tan goall, hag a zo hanvet « pompiers » e gallek ; mes, kaer ho doab et hasta buhan, a benn ma oant digouezet, an distruj a oa braz.

A greiz ober ho labour, mougerien an tan goall a velas, var benn eur voger huel, pemp den hag a astenne ho divrec'h varzu enno. Mes penaoz ober da gass sikour dezho ? Ar voger edont varnhi a horjelle dija dre nerz an tan. Unan euz an ofiserien a lavaras neuze d'ar re a ioa en he gichen : « N'hellan ket e guirionez kass ac'hanoc'h dre urz da zavetei an dud keiz-se. An dan-

jer zo ker braz ma kasfen ac'hanoc'h d'ar maro. » Eun tachadik goude, ar memez ofiser a lavaras : « Ne roan urz ebet, mes koulzkoude, ma zeuz en ho touez unan benag kalounek avoalc'h evit riska he vuez, setu aman ar skeul. »

Varlerc'h ar c'homzou-ze, den ebet da genta ne lavaras grik, mes prestik unan hag a ioa ginidik euz hor bro Breiz Izel en em droasvarzu an ofiser : « Mad ! emezhan, me zo kountant da bignat. » Ha setu ar skeul raktal lakeat a harp ouz ar voger. Ar Breizad en em brepar da bignat, mes, araok lakât he droad var ar bazen genta, e tiskouezas oa eun den a feiz. Ober a reas sin ar groaz dirag an holl, en eur lavaret : En hano an Tad hag ar Mab hag ar Speed Santel ; ha da c'houde : Kenavo, va mignouned ! Kenavo er bed all !

Var bouez poania avoalc'h, eteuas a benn da zavetei ho buez d'ar pemp den. Disken a reas anezho d'an traon an eil varlerc'h egile. Pa oue peurachu he labour, an den kalounek a oue tost deuhan mervel, ken dinerezet ha ken diaezet a oa gant grouez an tan. N'oa nemet eur fallaen, a drugare Doue. Dont a reas deuhan he anaoudegez adarre ha neuze avad, anat eo e oue roet deuhan mil meuleudi gant an holl.

Mar tigouez ganeomp eur vech benag beza en danjer, ha dreist hollen eun danjer braz, dalc'homp ive da ober sin ar groaz. Pa vezont o koumans eur veaj pe en hent houarn, pe var vor, pe en goetur zoken, kalzik a gristenien zo boaz d'ober sin ar groaz en eur ziblass. Setu aze eur pleg mad, a dlefe beza skignet muioc'h etouezan dud. Ar re a zalc'h d'ar voazamant-se a ra eun dra zantel ha talvouduz. Ouzpenn ma roont eun testeni anat euz ho feiz ha ma flastront ar respek humen dindan ho zreid, e lakeont ive an Aotrou Doue da entent mad outho e kreiz an danjeriou ha da rei dezho grassou nevez.

6. Burzudou sin ar groaz e buez Sant Martin.

D'ar mare m'edo Sant Martin, Eskob Tours, o labourat evit trei Bro C'hall varzu Doue, e meur a garter euz ar Poatou hag ar Berry e kavet c'hoaz kalz payaned.

Evit sikour ar Zant da ober he labour e berroc'h amzer, Doue a lakeas dezhan etre he zaouarn ar galloud da ober burzudou. Kement a surzudou a reas epad he vuez

ma oue leshanvet : Den ar burzudou e Bro C'hall.

Meur a hini euz he surzudou ar Zant a reas anezho dre vertuz sin ar groaz.

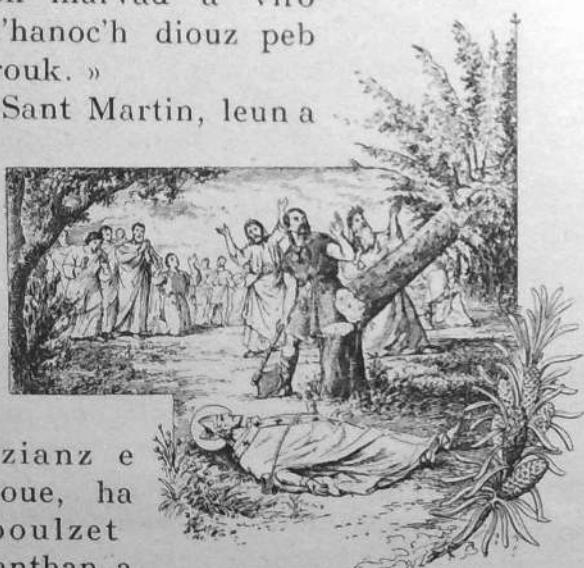
a) Eun nosvez, an tan a grogas en he gambr, epad ma oa kousket. He zillad zoken a goumanse da zevi, pa zihunas en eun taol kount. Dioc'htu e poagn da vouga an tan, mes, kaer hendeuz, ne zeu ket a benn. Ar Zant, leun a fizianz e Doue, a lakeas neuze 'n he zonj ober implij euz sin ar groaz a enep an tan goall. Kerkent ha m'hen doa great sin ar groaz, ar flammou en em rannas e diou loden hag a reas evel eur volz a-zioc'h he benn, heb ober drouk ebet dezhan.

b) Setu aman eur burzud all. En eur vourc'hadennik, ar Zant oa deut a benn da zistruja templ an doueou faoz, ha prest oa ive d'ober kement all d'eur vezen bin a ioa eno tostik. O klevet ar c'helou-ze, belek ar bayaned hag ar bayaned ho unan a ieas en egar. Sant Martin a isplikas dezho n'e ket eur vezen pe eun tamm koad benag eo a c'hell beza Doue, hag ec'h alias anezho da zikar ar vezen bin gwestlet d'an diaoul ha da adori ar guir Doue ez oa boaz da henori bemdez.

Neuze unap euz ar bayaned, hardissoc'h

eget ar re all, a lavaras d'ar Zant : « Mar kredit stard en Doue a brezegit, ha mar ho peuz fizianz en he c'halloud, ni a drouc'ho ar vezen ha c'houi jomo dindan, pa gouezo. Mar ema ho Toue a du ganeoc'h, hen marvad a viro ac'hanoc'h diouz peb drouk. »

Sant Martin, leun a

zianz e
Doue, ha
poulzet
ganthan, a
bromet
ober hervez ho c'hoant. Setu ar bayaned
laouen kenan, rag, var ho meno, e vezint
heb dale dilivret diouz ho enebour. Lakât
a reont Sant Martin da c'hourvez en tu
ma tle beza diskaret ar vezen. Labourat a
reont gant ar vouc'hal ; ema prest ar vezen
da gouenza ha da flastra ar zant ; mes, d'ar

mornet-se, ar Zant a zavan dourn d'ober sin ar groaz varzu ar vezen. Raktal, ar vezen a zo kostezet ha diskaret var eün en tu all.

Ar burzud-se, great dirag eur bobl tud, a lakeas ar bayaned-se kazi holl da drei kein d'an doueou faoz ha da zigemer ar guir relijon.

7. Sin ar groaz araok ar peb brassa euz hon oberou.

Desket hor beuz var hor c'hatékiz ez eo eun dra vad ober sin ar groaz n'e ket hebken diouz an noz hag ar mintin, e kreiz an danjeriou, araok ar pedennou, mes ouzpenn araok ar peb brassa euz hon oberou. Sur omp, en doare-ze, da denna var ar pez hon euz d'ober, bennoz an Aotrou Doue.

Eun den, hag a ioa he vicher ober ha liva taolennou, hen doa kemeret ar pleg santed-ze. Ne rea ordinal nemet taolennou direbech ; eun deiz benag koulzkoude ez oa o vont da liva unan fall, a ioa bet goulenet diganthan. Araok kregi el labour, e ra, evel kustum, sin ar groaz. Dioc'htu he spered a zo sklerijennet ; ar remorz a zeu da grignat he galoun. Koumpren a ra ne

dle ket ober ar seurt labour, ha ne reas
ket ken nebeut.

Neb a ra sin ar groaz araok pep hini euz
he oberou brassa, mar kar en em zonjal
eun tamm benag, ne raio morse netra di-
fennet gant Doue. Penaoz ez affe eun den
da laerez ? Penaoz e tebfre kig d'arguener
ha d'an daouzek deiziou ? Penaoz e la-
bourfe da Zul, goude beza lavaret e fell
dezhan ober an holl draou-ze « en hano an
Tad hag ar Mab hag ar Spered Santel ! »
Ne c'hell beza great en henor d'an Drein-
ded nemet ar pez a zo mad ha santel.

EIL LODEN

GUIRIONEZIOU AR « GREDO »

PENNAD KENTA

DOUE HAG HE BERFEKSIONOU

**1. Eun den difeiz dislavaret brao
gant eur bugel.**

En den troet kenan da ober goap ouz ar
religion-a dremene eun deiz dre gichen eun
iliz. Kaout a reas eno eur bugel hag a ioa
marvad o tont euz ar c'hatekiz. Raktal e
klaskas an tu da lavaret d'ar bugel ze eur
gomz difeiz benag. Setu hen ha koumans
ar gaoz en doare-ma : « Selaou, va mabik.
Mar gelles lavaret d'in peleac'h ema Doue,
me roio d'id eun imaj. » — « Mad ! eme
ar bugel ; me 'meuz daou imaj da ginnig
deoc'h, mar gellit lavaret d'in e peleac'h
n'ema ket. »

An den difeiz dislavaret ken brao ne jomas ket pelloc'h d'ober goulennou all. Mont a reas prim en he rout,

Mezek 'vel eul louarn bet tapet gant eur yar.

Hervez meur a skrivagnour, ne ket euz imachou ez oa bet hano gant an den difeiz hag ar bugel, mes kentoc'h euz avalou oranjez. Ingalo eo, rag n'euz forz penaoz, ez oa ar memez kentel da denna.

**2. Kentel roet d'eun den dizoue
gant eun torrer mein.**

E bro ar Pikardi, var hent Abbeville, eur brezer mein (pe eun torrer mein) a ioa krog en he labour ordinal.

Eur paotrik a zeuas da azeza en he gichen, e bord an hent. Guelet a rea eur vetalen e kerc'hen an devezour, hag hen, kuriuz an tamm anezhan, a c'houlennas perag e touge ar vetalen-ze.

An den a respountas : « He dougen a ran evit ma roio d'in an Aotrou Doue he vennoz ha ma kemero truez ouzin. »

— « Er gear, me 'meuz klevet va zad o lavaret n'euz Doue ebet. »

Neuze, an torrer mein a daspas eur mean en he zourn hag en eur ginnig anezhan d'ar bugel, e lavaras : « P'e guir da dad a zonj dezhan n'euz Doue ebet, dal! kass dezhan ar mean-ze ha lavar dezhan ober eur mean all evel hennez ! »

N'ouzomp ket hag hen an tad difeiz a lakeas ar gentel da dalvout, mes, a dra zur, eur gentel vad ez oa. P'e guir eur mean'ne c'hell ket beza great gant an dud, na beza en em c'hreat he unan ken nebeut, anet eo ez eo bet krouet gant unan hag a zo gallou-

dussoc'h egedomp, da lavaret eo gant Doue. Neb hen deuz eur begadik skiant vad a goumpren dioc'htu ar virionez-se.

Viktor Hugo, daoust m'hen deuz siouaz ! skrivet eur bern blasphemou ha bep seurt traou enep ar relijon n'hen doa ket kredet koulzkoude nac'h ez euz eun Doue. Skrivet hen deuz zoken ar c'homzou-ma : « Evit nac'h ez euz eun Doue, eo red beza dall ha diskiant. »

3. Hano Doue skrivet var an traou krouet.

Unan euz an dud fallakr a reaskalz a zrouk epad ar Revolution vraz a gredas lavaret, eun dervez, dirag eur maread tud : « Ah ! bezit sur ; an touriou hag an ilizou a vez o taolet d'an traon heb dale ! »

O klevet kement all, eun den divar ar meaz,

stard en he feiz, a lavaras dispont kaer dirag an holl : « Mar teuit a benn da ziskar e peb leac'h an touriou hag an ilizou, emichanz ne daolot ket d'an traon ar stered a zo du-hont var laez. Mad ! keit ha ma chomint a-zioc'h hor penn, ni zesko d'hor bugale lenn hano Doue, a zo skrivet en oabl e lizerennou aour ! » Na kaera komzou !

4. Lagad Doue hag an arc'hant kavet.

En eur barrez euz eskopti Karkasson, eur bugel kristen, Fanchik Bosc he hano, a veze bemdez er skol. Abred mad ez oa boaz da veya, nemet eur vech koulzkoude e tigouezas re zivezad. Pa ieas he vestr skol da skandalat anezhan, Fanchik a res-pountas : « Daleet oün bet, abalamour d'eur « portefeuille » emeuz kavet du-hont var an hent, hag oun choumet da glask he berc'hen. Setu hen aman ». Kalzik paperiou a ioa enhan, hag en ho zouez ez oa eur billet mil lur.

Ar mestr a zonj dioc'htu ez eo hounnez eun dro vad da velet ha guir lealded ez euz e kaloun ar bugel. « Fanchik, emezhan, daoust ha guelet out bet gant unan

benak ? Perak ne fellfe ket d'id miret ar pez ec'h euz kavet ? » — « O tra, eme raktal ar bugel ; ar « portefeuille » -ze n'eo ket d'in-me. Guir eo, pa edoun o tastum anezhan, ne meuz guelet den ebet, mes gouzout a ran : *unan benak hen deuz guelet ac'hanoun.* »

Ar bugel-ze n'hen doa c'hoaz nemet unnek vloaz hanter, mes desket mad hen doa emaoump bepred dirag daoulagad an Aotrou Doue. Diskouez a rea ez oa enhan danvez eur c'christen euz an dibab. Euruz an hini a zonj eveldhan ema bepred hag e peb leac'h daoulagad Doue o para varnhan. Gant ar zonj-se e vezdi ouallet dioc'h kalz a bec'hejou.

5. Pegen talvouduz eo sonjal emaomp dirag Doue.

a) Ar zonj emaomp dirag Doue *a vir ouzomp da gouenza er pec'hed.* Evel ma lavar Sant Thomas : ma karfemp sonjal dalc'hmad ema Doue dirazomp, sonjal ive e vel pep tra hag e tle barn hon holl obrou, a dra zur, ne gouesfemp ket er pec'hed, pe da viana ne gouesfemp nemet ral a vech. Sant Jerom a lavar muioc'h c'hoaz :

« Ar zonj a Zoue, emezhan, a bella diouzomp an holl bec'hejou. » Er c'hountroul avad, hervez kelennadurez ar Skritur zakr, choum heb sonjal en Aotrou Doue a zo digeri dor ar galoun d'an holl bec'hejou.

Eur c'christen hag a zonjo ervad eo guelet gant Doue a vezdi ouallet diouz ar pec'hed ; guelloc'h e kavo gouzany ar goassa poariou eget ober dismeganz da Zoue dirag he zaoulagad. Gant ar zonj-se eo e oue sikouret Suzanna d'en em viret diouz eur pec'hed vil, pa glaskas daouzen koz, brein ho c'haloun, lakat anezhi da bec'hi. « Me gav guelloc'h, eme Suzanne, koueza dibec'h kaer etre ho taouarn eget ober eur pec'hed dirag Doue. »

b) Sonjal e Doue a sikour ac'hanompive *d'en em zizober euz hor pec'hejou* dre eur guir binjen. Pa zanter ar goustianz saotret gant eur pec'hed benag ha pa daoler evez emaer dirag daoulagad eun Doue, a zo ken pur ma ne c'hell gouzany drouk ebet, piou eo anden ha n'hen dese ket mez gant he stad ? Penaoz ne deufe ket d'en em izellat dirag Doue, d'en em drei varzu he drugarez, da c'houlen ma plijo ganthan lemel divar an ene loustoni ar pec'hed ?

c) Mar karomp en em zerc'hel e kichen Doue, hen *a leunio dalc'hmad hon eneou*

gant he c'hrassou hag he zonezonou. Doue, o veza ma 'z eo an holl-vadelez hag ez eo douget dre natur da rei euz he vadou d'ar re all, a skuill bepred he c'hrassou hag he vadoberou var an dud a jom tostik dezhan en eur zonjal enhan...

O va Doue, pebez tenzor a c'hrassou hag a veritou e c'hell dastum an hini a zalc'h bepred da gerzet dirazoc'h !

Da ziveza, kristenien, n'euz forz peleac'h en em gavit, dalc'hit sonj mad emaoch'h e Doue hag ema Doue ennoc'h. Ar zonj-se a raio deoc'h miret ho korf hag hoc'h ene gant kement a zoujanz ma ne reot Morse netra enep ar vodesti ; a hent all, Morse ne zigorot nag ho spered d'ar zonjou sod nag ho kaloun d'ar c'hoantegeziou goullo. Sonj ho pezo ema tostik an Aotrou Doue (1).

6. Doue ne varv ket ! Garcia Moreno.

Abaoue c'houec'h vloaz dija, Garcia Moreno a ioa prezidant ar Republik e bro an Equateur. Deuet oa evithan ar mare da renta kount d'he genvroïz euz an doare m'hen doa great he zever en he garg. Bep

(1) Troet a nevez e brezounek divar al leor gallk *Bouquet de la Mission*, par M. Leuduger.

en amzer e lavare d'he vinistred ar c'homzou-ma : « Doue ne varv ket ! Eun den a c'hell mont kuit euz ar bed-man ; evit

Doue avad n'eo ket ar memez tra ;
Doue zo aze ; Doue a jom. »

Epad eun nebeud deiziou, abalamour d'ar prez labour, ar prezidant a zisklerias d'he zervicherien ne felle dezhan digemer den ebet. Lezet e oue koulzkoude da vont beteg enhan eur belek, dre ma lavare hen doa ezom da velet ar prezidant diochtu, evit eun affer a gonsekanz. Ar belek-se a roas dezhan anaoudegez euz mennoziou he enebourien, a felle dezho en em zizoher diouthan, kenta ma c'heljent. Garcia Moreno, heb diskouez tamm ne-

c'hamant ebet, a respountas : « Bennoz Doue deoc'h ! Goude beza sonjet ervad, me gav d'in ne meuz nemet eun dra da ober : beza prest da vont dirag Doue, pa blico ganthan. »

Antronoz eo e tlie mervel, hag an dervez-se a ioa ar guener kenta er Miz. Ar prezidant a gommunias en honn d'ar Galoun Zakr, ha chom a reas en iliz adalek c'houec'h heur beteg eiz heur. Goude kreisteiz, da eun heur, ez eas da balez ar gouarnamant, hag o veza m'hen doa da dremen ebiou d'eun iliz e ieas ennhi da adori ar Zakramant meulet ra vez. Keit ha m'edo en iliz, eun treitour a ieas da lavaret dezhan mont buhan d'ar palez, dre ma oa ezom anezhan.

Ar prezidant a zavas raktal, hag a ieas di var eün ; mes, kerkent ha ma lakeas he dreid var dereziou ar palez, en eun taol kount e velas an treitour Royo gant meur a hini all o tilammet varnhan. Royo a roas dezhan eun taol kountel en he skoaz. Re all a ziskargas varnhan taoliou « revolver ». Garcia Moreno diskaret ganho hag astennet leun c'hood var an douar a zavas he zaoulagad varzu an Ee hag a lavaras gant eur feiz nerzuz ar gomz a zeue ganthan aliez : *Doue ne varv ket !*

Pa zigouezas eur belek evit entent outhan, ar belek-se a c'houennas ha pardouni a rea d'he vuntrerien. Gant eun taol lagad e roas da gomprent e pardoune dezhio a greiz kaloun. Ne zaleas ket da renta he huanad diveza.

Maro Garcia Moreno zo bet henvel ouz maro eur merzer. Ma oa bet kondaonet gant ar franmasouned ha lakeat ganho d'ar maro, n'oa ken kaoz nemet he vuez kristen, he garantez e kenver an Iliz hag ar Pab.

Ra jomo he gomz diveza skrivet doun en hor c'halonou. *Doue ne varv ket !* Rak-se, an dud vad a dle beva dispount kaer e kreiz ar brezel a ra dezhio an diaoul hag he vevelien. E Doue an dud vad a gavo ar skoazel ho deuz ezom da gaout. *Doue ne varv ket !* Rak-se, an dud fall a dle krena. Kaer ho devezo, sur int eun deiz da zont, da gouenza etre daouarn an hini zo hanvet « an Doue beo. » Ma ne fell ket dezhio beza flastret neuze gant dourn he justiz, e rankont, heb dale tamm, en em drei varzu he drugarez ha chench buez.

7. Providanz Doue ha sarmoun an Tad Beauregard.

Eur pennad araok amzer ar Revolucion vraz, eur prezeger brudet, an Tad Beauregard he hano, hen doa great eur zarmoun gaer var Brovidanz Doue, en unan euz ilizou Pariz.

Pa oue diskennet euz ar gador ha distroet d'he gouent, e tigouezas var he lerc'h eun den hag a c'houennas komz outhan eur pennadik. An den-ze oa eur micherour, kalvez dioc'h he vicher; nevez a ioa hen doa great kollou danvez ha ganthro ez oa nec'het ha glac'haret kenan.

Kounta' reas he zoare evelhen : « Aotrou, bet oun, n'euz ket pell, o klevet ho sarmoun. Daoust d'ar pez ho peuz lavaret, hen anzao a ran ouzoc'h, n'oun ket evit kredi e Providanz Doue. Hervez ho kelen-nadurez, an Doue hen deuz krouet pep tra, ne baouez ket da entent ouz kement hen deuz great. Var ho meno, Doue zo eun tad leun a vadelez, hag ato eo aketuz da veilla var an dud, he vugale. Ma vije guir an dra-ze, an den a zo breman dirazoc'h « ne vije ket malheuruz evel ma 'z

eo. » — « Petra 'ra deoc'h beza ken malheuruz? a c'houennas dioc'htu an Tad. — « Setu aman, Aotrou, petra zo c'hoar-vezet ganen. Var bouez poania avoale'h ez oan deuet a ben da zastum eun tammik danvez ha fiziet am boa va arc'hant en unan euz va mignouned. Siouaz! ar paour keaz den eo kouezet he stal, ha breman, d'he heul, me zo revinet ive, revinet neat. Ne jom ket cul liard etre va douarn ha varc'hoaz koulzkoude emeuz eun tamm dile da baea. Deuet eo an termen diveza; ma ne baean ket, e vezin galvet dirag ar barner ha taolet er prizoun. An dismeganz a gouezo en doare-ze var va famill a laka ken diez va fenn m'emaoun e sonj d'en em zistruja. » — « Gant ar seurt sonj en ho penn, a lavaras neuze an Tad, eur zouez eo ho pefe klasket mont d'an iliz da glevet eur zarmoun. Petra zo kaoz? » — « N'ouzon ket va unan e guirionez. » — « Mad! me a c'hoar, eme an Tad. Gant Providanz Doue eo ez oc'h bet poulzet da vont d'an iliz ha da zont aman d'am c'haout. » En eur lavaret ar c'homzou-ze, an Tad a ieas d'he armel, a dennas ac'hano eur yalc'h hag a ginnigas anezhi d'ar c'halvez. « Dail! emezhan. Setu aze kant loïz aour emeuz da rei deoc'h. Ganthro ho peuz pea-

dra da baea ho tle ha da Bourvei da ezmou ho famill. An arc'hant-se zo bet di-gasset d'in en deiz all gant eun itroun pinvidik, varlerc'h eur zarmoun em boa great divarbenn an aluzen. Lavaret a reas d'in ober aluzen ganthro, evel ma karjen. Kemerit anezho ha diouallit hiviziken da damall Providanz an Aotrou Doue(1). »

Ar c'halvez a zistroas d'ar gear laouen meurbed, he galoun leun a anaoudegez vad e kenver Doue, a ioa bet ken madelezuz en he genver. Divar neuze, morse ne oue klevet gant den o lavaret n'euz Providanz ebet. Kredi a rea stard ema Doue, heb ehan, o kass an traou en dro dre ar bed-ma, hag e kass anezho evit brassa mad an den. Ar poaniou hag an trubuillou a lez da boueza varnömp n'int kountrol tamm ebet da lezen he Brovidanz; rag, en he zonj, an holl draou-ze a dle beza talvouduz meurbed d'hor zilvidigez.

8. Ar Mysteriou. Diviz etre eur bugel hag eun den difeiz.

Eun dervez, var a gounter, eun den difeiz a oue dislavaret brao gant eur bugel.

(1) *Instruction religieuse en exemples*, par le P. Schouppe, tome Ier, 146.

An den-ze a rea eun tamm beaj en hent houarn hag ar bugel ive; amezeien ez oant. An den difeiz, « commis-voyageur » dioc'h he vicher, a ioa teodet mad, evel an darn vuia euz he genseurted. Heb tamm resped evit ar veachourien all ha dreist holl evit ar bugel azezet en he gichen, e tibunas eur bern sotoniou enep ar relijon, hag ispisial enep ar Mysteriou.

— « Guelomp, guelomp, emezhan. Komz a rear d'an dud euz Myster an Dreinded ! Bah ! Petra zinifi an dra-ze ? » — Ar bugel ne oue ket goal nec'het evit kaout eur res-pount da rei dezhan. « Aotrou, emezhan, myster an Dreinded, eo myster eun Doue hebken e tri ferson, an Tad, ar Mab hag ar Spered Santel. » — « Penaoz ? va faotr. Ha te a gred ar seurt traou-ze desket d'id gant ar veleien ? Selaou. Eun den rezounabl ne dle kredi nemet ar pez a goumpren. » — « Choui neuze, Aotrou, ne credit nemet ar pez a goumprenit ? » — « Nan zur, hag an holl dud a spered a zo eveldoun. » — « Mad ! livirit d'in, mar plij, perag e finv ho piz bihan, pa fell deoc'h e rafe. » — « An dra-ze avad, eme an den difeiz, a zo eaz da isplika. Finval a ra va biz, abalamour emeuz bolontez e rafe, hag a hent all ar vuez a zo ennoun a ra dezhan finval. »

— 40 —

« Lakomp breman, eleac'h ho piz. e ve
ho tiskouarn. Neuze marvad, p'ho peuz
c'hoant, c'houi zo goest da lakat anezho
da finval, evel ma ra an azen, a velit du-

hont o vont gant an hent. Gouzout a ran
ne c'hellit ket, kaer ho peuz kaout bolon-
tez ha kaer a zo beza buez en ho tiskouarn.
Perag ar c'hem-ze, me ho ped? »

An den difeiz en em gavas berr hag a
jenchas penn d'ar gaoz. Ma vije bet eun
den leal, dioc'htu hen divije anzavet oa
deut ganthan eur gomz diskiant, pa lavare
ne grede nemet ar pez a c'helle koumpren.
N'oa ket zoken evit isplika perag e c'helle,

— 41 —

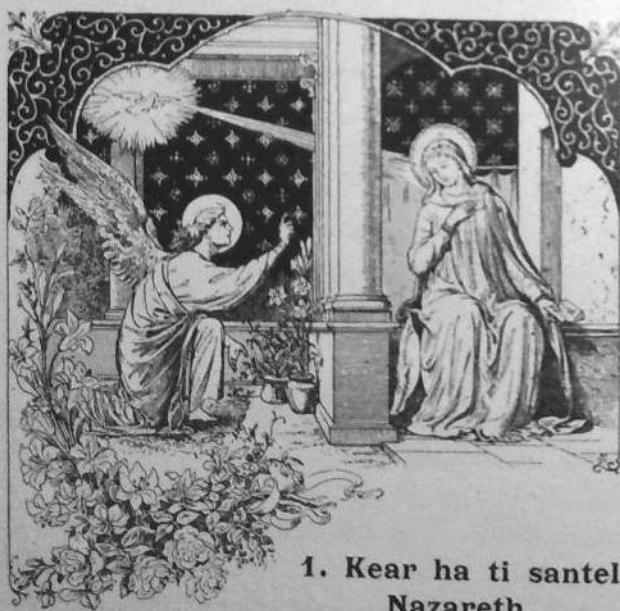
dre eun akt a volontez, finval he viz
bihan, heb gallont koulzkoude finval he
ziskouarn.

Ar veachourien a ioa eno, hag ho doa
klevet an diviz, ho doa bet plijadur o kle-
vet respounchou leun a furnez ar bugel ;
plijadur ive o velet oa eat ar maout gant
an hini bihan.

Al laki pod avad a joumas sioul, rag méz
hen doa bet... he voalc'h...

EIL PENNAD

INKARNASION HA GENIVELEZ
HOR ZALVER

1. Kear ha ti santel
Nazareth.

Pa oue deut ar mare merket a holl viskoaz gant an Dreinded santel, Mab Doue en em c'hreas den. Al leac'h choazet evit ar Myster braz n'oa ket eul leac'h brudet

etouez an dud. Bez' oa er c'hountral eur gærif dister, disprijet zoken gant kalz a Juzevien. Dagerik Nazareth, e bro Galilee, eo e oue kasset gant Doue kannad an Inkarnasion, an El Gabriel. An hini a glaske, da rei dezhi ar c'helou braz, n'oa ket o chom en eun ti kaer ha pinvidik, mes en eun ti disterik avoalc'h evit eur guel. N'oa ket dister koulzkoude, p'e guir e roe lojeiz d'an daou zen santella zo bet biskoaz var an douar : Sant Jozeph hag he bried ar Verc'hez Vari. Ma oa dija an ti-ze eul leac'h santel meurbed, e teuas da veza mil guech santelloch c'hoaz, adalek ma tigouezas eno burzud Mab Doue en em c'hreat den evidomp.

Kalz divezatoc'h, pa oue savet Hor Zalver d'an Ee, ti santel Nazareth a gouansas da veza eul leac'h a beden evit ar gristenien. N'e ket souez mar en em blyent o pedi eno, rag e leac'h all ebet var an douar n'oa bet great kement a bedennou santel hag a ioa bet en ti-ze.

Gant an amzer, e oue savet, a-zioc'h an ti, eun iliz euz ar re gaera. A dreuz ar c'chantvejou ez eas kristenien heb niver da Nazareth da bardouna, evit kaout an heur vad da velet an Ti santel ha da bedi enhan.

En drizekved kantved, er bloaz 1290, e plijas gant Doue ober eur burzud kaer, evit digass an ti santel da vro an Europ. Douget e oue gant an Elez beteg an Dalmasi, hag eun nebeudik bloaveziou goude, da vro an Itali. E meur a blass e oue eno ive, beteg ma oue douget da Loretta, eleac'h ma veler c'hoaz anezhan.

Loretta zo anavezet mad e peb leac'h. Darempredet eo gant pelerined eleiz, hag a zeu di euz pevar c'horn ar bed. An Iliz veur, kaer dreist, a zo bet savet a-zioc'h

an tiik santel hanvet « Santa Casa » e yez an Itali.

Meur a zoare hon euz da ziskouez hon devosion e kenver Itron Varia Lorett. Lavaromp bemdez, gant feiz ha karantez, al litaniou a zoug he hano, ar memez re a hanvomp berroc'h : Litaniou ar Verc'hez. Guelloc'h eo c'hoaz, pa vezont lavaret assamblez gant holl dud an ti, er pedennou diouz an noz.

Ti Nazareth a zo bet santelleat dreist holl dre Vyster braz an Inkarnasion. P'e guir ar myster-ze zo bet evidomp feunteun ar Zilvidigez, ha penn kaoz d'an holl c'hrassou a zeu deomp digant Doue, bezomp zonj aliez da ziskouez hon anaoudegez vad evit madoberou ken talvouduz an Inkarnasion. Evit diskouez omp anaoudek, bezomp aketuz da lavaret an Anjeluz teir guech bemdez.

2. Eur bugel truezuz kenan ouz ar Mabik Jezuz.

Er bloaz 1849, da c'houel Nedelek, eur c'hrouadur, Charlik Hugard he hano, a oue kasset d'an offis gant he gerent. Evit dezhan beza yaouankik c'hoaz ((rak n'hen

doa nemet tri bloaz hanter), ar bugel a roas neuze eur merk dispar euz he garantez e kenver ar Mabik Jezuz.

E poent pe boent euz an offis e oue kanet, e yez ar vro (1), eur c'chantik en honor da Chinivelez hor Zalver. Varnhan e komzet euz dienez ar bugelik nevez ganet, gourvezet var eun tamm kolo hag o skuilla daelou. Pa glevas hano euz daelou ar Mabik Jezuz, Charlik raktal a zirollas da vouela, en eur lavaret a bouez penn, dirag an holl : « Mamm, mamm, ne fell ket d'in e vouelfe ar Mabik Jezuz ; arabad eo hen deffe riou aze, astennet var eun guchen

(1) E yez ar Vasked. Ginidig oa euz eskopti Bayonne.

plouz. Roit d'in ar Mabik kez, ma tougin anezhan d'am guele. »

Charlik a rea kement a drouz ma oa he vamm lakeat diez avoalc'h ganthan, hag, evel just, e poanie d'ober dezhan chom peoc'h. Charlik, eleac'h tevel, ne rea nemet krial goassoc'h-voasa, o lavaret bepred : « Roit d'in ar Mabik Jezuz, ma kassin anezhan d'am guele ».

Da goumans, an dud vraz en dro dezhan ne reant ket kalz a van ; mousc'hoarzin a reant evelato ; mes dizale an dud vraz ho unan e oue boukeat ho c'halounou hag e savas an dour en ho daoulagad.

Araok fin an offis, dre ma kendalc'h ar bugel da grial forz, he vamm a rankas mont ganthan er meaz ouzan iliz ha kas anezhan d'ar gear.

Charlik Hugard a oue eur skuer a barfeted en he vugaleach hag he yaouankiz. Pa oue achu ganthan he studi, e c'hoanteas en em westla da Zoue. Goude eun nebeudik bloaveziou tremenet e Urz an Tadou Jezuisted, e varvas evel eur zant, er bloaz 1871.

3. Maze ar Miliner.

(*Kontaden Nedelek.*)

Derc'hent gouel Nedelek, ar gouel braz ha laouen,
 Maze ar miliner a ioa tenval he benn.
 « Red vo d'in, emezhan, (hag e oue lec'h-ma lavaret kenavo.
 « Red vo d'in d'al leac'h-ma lavaret kenavo.
 « Var an ti, ar vilin, al liorzik ken koant
 « Ez euz guerzidigez... O m'am bije arc'hant! »
 Hag he zaelou stank-stank a zalc'he da redek.
 He c'hreg, he vugale ganthan ouele dourek.

Epad m'edont flastret dindan beac'h an anken,
 E oue guelet raktal Maze o tont laouen.
 « Va zud kez, emezhan, Doue 'n he brovidanz
 « N'hon dilezo biken. Bezomp leun a fizianz.
 « Varc'hoaz 'ma Nedelek ! Paotred, kerzit buhan
 « Da gerc'hat eun eto, ma vo laket en tan.
 « Ato kef Nedelek hen deuz eun nerz dispar
 « Da gass divar hon tro an enkrez, ar glac'har. »

Kavet 'zo unan kaer ; ema 'kreiz an oaled
 Hag heb dale, gant joa, her gueler entanet.
 O eteo burzuduz ! Sec'het eo an daelou ;
 Skubet eo an anken divar ar sperejou.
 Epad ma tivizer dinec'h ha dizoursi,
 Setu 'glever taoliou skoët var dor an ti.
 Prim ez ear da velet. Siouaz ! petra gaver ?
 Eur bugelik skournet he izili tener.

An holl ouz ar bugel a zelle gant truez,
 Pa lavaras Maze : « Tostait, va bugel kez. »
 — « Mil bennoz Doue deoc'h ! » eme an emzivad,
 Ha varzu an oaled var eün ez a timad.
 Eno, evit essoc'h tomma he dreidigou,
 Ar bugel emzivad a zivisk he voutou...
 Neuze, holl dud an ti 'n em vod en he gichen,
 Hag hen a zell outho gant eur vizaj laouen.

Biskoaz n'ho doa guelet bizaj ken lugernuz,
 Na biskoaz ken nebeut mouzc'hoarz ken duduiz.
 Etretant e klevont an avel o yudal ;
 E korn ar ziminal ne baouez da voudal.
 Gant joa vraz e sellont ouz ar bugelik ker,
 N'ema mui d'an heur-ze dindan ar goal amzer.
 Mes, setu 'n eun taol kount ema disparisset !
 He voutou koulzkoude var he lerc'h zo chomet.

Ha Maze d'ho c'hemer. Sellet piz 'ra outho.
 Petra vel ? Eun tenzor a zo kuzet enho.
 Kaout a ra 'n eur votez eur yalc'had aour melen,
 Hag eur feillen baper a velet e kichen.
 Eun nebeudik komzou a ioa skrivet varnhi :
 « *Da Vaze, ma preno ar vilin hag an ti.* »
 Arc'hant an eil votez oa merket evelhenn :
 « *Da Vaze, ma preno al liorzik ouzpenn.* »

..

O na kaera burzud ! O velet kement all,
Maze a zant kerkent he galoun o tridal.
He zaoulagad a skuill daelou a levenez.
Goarantet eo brema enep an dienez.
Klask a ra en he benn piou eo ar bugel mad
Hen deuz ker brao 'n he di lezet an diou yalc'had ;
Hag, e kreiz he zonjou, eur vouez mysteriuze
A respount : « He hano eo *ar Mabik Jezuz* (1) ! »

TREDE PENNAD

AR BASSION HAG
AR GROAZ

1. Deski mad ar Bassion
ha sonjal ennhi.

Eur micherour, skoet
gant ar c'hlenved, a ioa
dalc'het var he vele eur
pennadik a ioa. An
den-ze, siouaz deuhan ! oa bet savet heb
tamm relijon ebet koulz lavaret. Ne ana-

(1) Steuen ar verz-ma zo bet kemerez etouez
Guerziou gallek Besse de Larzes.

veze ket zoken mad avoalc'h mysteriou
brassa ar feiz kristen, ha n'oa ket e chal
ken nebeut da zeski anezho.

Eun dervez, epad ne oa den ebet var he
dro, ar c'hlavour a ioa inouet maro. Evit
kaout berroc'h an amzer e klask eun dra
benag da lenn. Guelet a ra var eun daol
tostik d'he vele eul leorik bihan. Dioc'htu
e krog ennhan hag e koumans da lenn.
Var al leorik oa merket penn da benn
Histor Passion Hor Zalver. Dre ma lenn,
he galoun ker kaledet koulzkoude a zeu
bep eun tammik da zigaledi, ha zoken da
veza bouk ha tener ouz an Aotrou Doue.

Eun tachad goude, pa zigouezas he
c'hreg er gear, hi a jomas sebezet hag a
oue nec'het, o velet anezhan an dour en
he zaoulagad. Kredi a reas dioc'htu e tlie
beza goasseat dezhan, mes hen a zisklerias
n'oa ket falloc'h tamm ebet. « Ar pez a ra
d'in skuilla daelou, emezhan, eo ar pez
emaoun o paouez lenn var al leorik-man,
(hag e tiskoueze Histor ar Bassion). Siouaz
d'in ! ne c'houien ket hen doa Jezuz Krist
gouzanvet kement all evidoun. » Hag e
talc'he da vouela. An den-ze ne zaleas ket
da zistrei a genn ouz an Aotrou Doue,
hag e c'heller lavaret oa bet gounezet da
Zoue dre lenn ar Bassion.

En hor bro, a drugare Doue, n'euz den
ebet marvad ken dizesk hag ar paour kez
micherour-ze var gement a zell ouz ar
Bassion. Goaf stank avad eo ar gristenien
ne zonjont nemeur e poaniou Hor Zalver.
Dont a reont bep sul d'an oferen ; chom a
reont eur pennad mad a amzer en iliz, mes
ho spered a zo goullo. Lidou santel an
oferen a dlefe trei ho zonj varzu ar peb
brassa euz ar Bassion ; ha padal n'ho deuz
sonjezoun ebet var an tu-ze. Meur a hini
marvad n'ouzont ket kaer petra eo an ofe-
ren e kenver Passion Hor Zalver. N'ou-
zont ket e ve, en oferen ha dre an oferen,
nevezet 'n eun doare dispar, sakrifis braz
Menez Kalvar.

Euruz ar guir gristenien a zonj aliez er
Bassion ; eno e kavont peadra da zantellât
ho eneou muioc'h-mui. Mad eo lenn histor
ar Bassion, n'e ket hebken er penn diveza
euz ar C'horaïz, mes ive a hent all a hed ar
bloaz. Lennet a c'hell beza dre dammou.

An Iliz hag ar Zent a ro ali da lenn ar
Bassion d'an dud klanv, evit deski dezho
santellât ho foaniou, dre unani anezho gant
poaniou Hor Zalver.

Ar Missioner santel Dom Mikeal an
Nobletz a ro deomp var gementse eur
skouer euz ar re gaera. Epad he glenved

diveza ken hir ha ker poaniuz, e c'houenne bemnoz, digant ar plac'h devot oa oc'h entent outhan, lenn dezhan ar Bas-sion. (Ha, dioc'h ma velomp merket var he vuez, e brezounek eo e veze lennet.)

2. Krusifi ar baourez.

Unan euz ar gristenien kalounek en em ro a greiz kaloun d'an oberou a drugarez hen deuz kountet eun dra gaer digouezet en hon amzer e Pariz.

N'euz ket pell, emezhan, ez oun eat da velet eur baourez keaz, en eur c'hartereuz Pariz hag ez euz enhan o chom eur mared tud a vicher.

Kerkent ha ma velas ac'hanoun, e teuas ar joa da bara var he zal. « Aotrou, emezhi, c'houi eo a zo aze ? Mad ! grass eo ganen ho kuelet, rag hebdoc'h, siouaz ! n'ouzon ket penaoy e vije eat an traou ganen. Eun tachadik zo oun dalc'het var va guele gant ar c'hlened. »

— Gouzout mad a rean, emeve, haskri-vet emeuz divar ho penn da vureo an « Assistance publique ». Penaoz 'ta ? Daoust hag abaoe n'euz deut den ac'hano var ho tro ?

— Deut avoalc'h, Aotrou keaz. Unan zo bet aman deac'h diveza, mes an den-ze ne zivinot biken pe seurt komzou hen deuz kredet lavaret d'in. En eur zont er gampr e taolas eur zell a bep tu, hag, eur momet goude, e sellas ouzin a-dreuz, en eur lava-ret gant eun ear dichek : Stlapit ar seurt traou-ze er meaz ! Ha gant he zourn e tiskoueze eun dra benag ouz ar voger a-zioc'h va fenn. Mad ! koumprenit : va c'hrusifi eo e tiskoueze ! Chom a ris evel strafuillet o klevet ar seurt komzou, ha me goulen outhan : Petra zo kaoz mar ho peuz kassouni ouz ar groaz ? Daoust hag eun drouk benag he deuz great deoc'h ?

Eleac'h respount d'am goulen e lavaras d'in, — ha drouk braz ennan — : Ma ne stlapit ket an dra-ze er meaz, n'ho peuz tamm sikour ebet da c'hortoz digant bureo an « Assistance publique ».

— Mad ! paour kez maouez, petra ho peuz great neuze ? Ha great ho peuz-hu ar pez a lavare ?

— O tra, ne meuz ket, a drugare Doue. Gant an drouk oa ennoun e kavis nerz avoalc'h da zevel ouz va guele, evit kass al lakipod-se er meaz. Mar doc'h deut, emeve, da velet eur baourez kez, ha deut gant ar zonj da lemel diganthi ar pez a ra

dezhi nerz ha fizianz, it buhan divar va zro. Ne meuz ket affer euz hoc'h arc'hant. Douetuz braz, va bugelik paour a ranko, koulz ha me va unan, mervel gant an naoun. Ma ve red mervel, ni varvo ; mes ententit mad : stlapa kuit va c'hrusifi, o an dra-ze ne rin biken, nan biken, na ne rin. »

— Mad, mad tre ho peuz great. Ha petra hen deuz respountet deoc'h ?

Seurt ebet. Eat eo kuit heb lavaret grik. Ha gouzout mad a rean, Aotrou ne vijen ket dilezet gant Providanz Doue (1).

Setu aze eur vamm gristen euz an dibab. He feiz nerzuz a verit mil meuleudi. Prest a ioa da verval kentoc'h eget dispartia ouz kroaz Hor Zalver.

A hent all, histor ar vaouez-se a ziskouez deomp pe seurt tud eo enebourien an Iliz, da lavaret eo ar franmasouned milliget hag ho mignouned henvel outho. Pa hellont en em zila er c'hargou, ne vankont ket da voaska en eun doare didruez var ar gristenien a jom fidel d'ho feiz, ha dreist holl var ar re a fell dezho r̄ei deskadurez kristen d'ho bugale. A enep ar

(1) *Petit Messager du Cœur de Marie.* Septembre 1907.

vouenn dad-se eo red derc'hel stard bepred. *In hoc signo vinces !* Kroaz Hor Zalver a vezoz treac'h.

3. Diviz divarben boc'h ruzik ar C'halvar (1).

TON : *Bosen Elliant (Barzaz-Breiz).*

Ar bugel. Sellit, va mam : al labousik
Zo aze tost var eur bodik...
Plun he c'houzoug zo liou ar goad ;
Hennez zo gouliet marvad.

Ar vamm. O, tra ; gouliet ne deo ket ;
Varnhan 'vez al liou-ze bepred.
Hennez an hini a hanver
Boc'h-ruz pe labous Hor Zalver.

Ar bugel. Va mamm, perag an hano-ze ?
Livirit d'in, en han' Doue.
Kountit d'in histor ar voc'h-ruz ;
Sellit, me vo fur ha sentuz...

Ar vamm. Kalz e plij d'in da bromessa.
Mad ! an histor setu ama ;
Gant va mamm goz ha gant re all

(1) Rouge-gorge. E Kerne, peurliessa, e reer anezhan *bōruik* ; hag e Treger, e vez lavaret *richoden*. Leoniz, e meur a garter, a lavar : *ar boc'h ruz*, pe ar boc'h ruzik hag e karteriou all : *ar voc'h ruz*.

'Meuz desket anezhi guechall.
Pa edo Jezuz benniget
Evidomp ouz ar groaz staget,
A bep tu oa toullet he benn
Siouaz ! gant drein he gurunen.
Eul labousik a ziskennas
Da repozi var lein ar groaz,
Hag o velet poaniou Jezuz,
Ec'h huanadas truezuz.
Bihanik eo ha disterik ;
Evelato, gant he vegik
Hen deffe c'hoant al labous ker
Da zizreina penn Hor Zalver.
Lammet a ra beteg he dal,
Hag el labour e krog raktal,
Ha, gant poania, e teu a benn
Da ziframma meur a zrenen.
Al labousik, o labourat
Var dro an tal a ioa leun c'hoad,
A stokas outhan he vruched,
Ha gant ar goad e oue ruziet.
Neuze, Hor Zalver d'al labous
A la var gant eur vouezik dous :
« Ra vo varnout ha var da ouenn
« Bennoz Doue da virviken !
« Evnik benniget, te zo bet
« Em c'henver truezuz meurbed ;
« Rak-se fell d'in var da vantel
« E chomfe merk va goad santel. »

Ar vamm. Daoust hag ato ouz ar voc'h-ruz
E vo da galoun truezuz ?
Peleac'h e kavo digemer,
Pa zigouzezo kriz an amzer ?

Ar bugel. Ato, va mamm, em bo truez
Ouz ar voc'h-ruz en dienez,
Ha pa rankfen, da rei deza,
Dioueret lod euz va bara.
E leac'h chom dindan an amzer,
Er goanv, labous Hor Zalver
Dispount a c'hello dont ama
E korn an oaled da domma.

Ar vamm. Gant joa e velan, va bugel,
Eo d'id talvezet ar gentel ;
Desket ec'h euz gant ar voc'h-ruz
Kaout eur galoun drugarezuz.

4. Saludi ar c'horessiou. Ar jeneral Drouot.

An anaoudegez vad a dle eur c'christen
da gaout e kenver Hor Zalver benniget

stag ouz ar groaz a c'hell beza diskouezet e meur a zoare. Diskouezet e vez ispisiañ, en eur rei henor d'ar c'hroassiou a gaver savet var an hentchou, (hag e Breiz Izel ho c'haver stank, a drugare Doue). En eur

dremen ebiou d'ar c'hroassiou, ar baotred a denn ho zok, ar merc'hed a ra eur stouik penn, gant sin ar groaz da heul. Daoust n'eo ket eun dra gourc'hennet dindan boan a bec'hed, eun dra zantel ha meulabl eo koulzkoude, hag eun dra talvouduz meurbed eo ive. En eur zaludi ar groaz, eur c'hristen a ziskouez he feiz dirag an holl ; rei a ra d'Hor Zalver eur merk anat

euz he anaoudegez vad, he resped hag he garantez; kinnig a ra dezhan, ouzpenn, eun digoll evit an dismeganzi great d'he imaj santel gant kement a dud fall, dreist holl en hon amzer.

Var vuez eleiz a gristenien kalounek e veler ez oant aketuz da zaludi ar c'hroassiou. Etouez ar gristenien-ze e kavomp ar jeneral Drouot.

Drouot, ganet e Nancy, oa unan euz brudeta jeneraled an Napoleon kenta. Kemeret hen doa perz er brezelloù braz great gant an impalaer, hag e peb leac'h hen doa diskouezet oa eur spered lemm a zen hag eur brezeller dispar. Eur guir gristen ez oa ive. Mont a rea var eūn gant he hent, o lakāt ar respek humen dindan he dreid. N'oa ket ken nebeut euz ar vouenn dud a zo kristenien dre ho feiz ha payaned dre ar vuez a renont. Drouot a oa kristen e peb doare hag e peb leac'h.

Pa dremene a biou d'eur groaz var eun hent benag, bep tro e veze aketuz da zaludi.

Eun abardaevez, Drouot oa bet oe'h ober eur valeaden er meaz euz kear (E Nancy edo d'an ampoent). P'edo o tistrei d'ar gear, daou ofiser nevez-digouezet a dremenias dre ar mèmèz hent ganthan. Digouezet beteg

eur c'hoaz-hent, eleac'h ma velet eur groaz huel, unan euz an ofiserien a zaludas ar groaz en eur dremen ebiou. He gamalad, denaounik ha sklavour d'ar respek humen, ne gredas ket ober. Guelet hen doa unan benag o tont gant an hent ; hag, en eur gregi e breac'h an ofiser hen doa saludet, e lavaras deuhan : « O diouallit ! E c'helpemp beza guelet... Sellit du-hont unan benag o tont... » — « Me ne ran forz ! a respountas egile. Emichanz, ma vijac'h bet o tremen dirag unan benag euz hor « cheffou », ne vijac'h ket chomet da varc'hata ; dioc'htu ho piye saludet. Mad ! Pa zaludan-me ar groaz, e saludan varnhi an hini a zo hor Mestr deomp-ni holl ».

Eur pennadik goude, an daou ofiser a velas o tremen dirag ar memez kroaz eun den deuet dija var an oad. Eur vaz oa ganthan en he zourn ha kerzet a rea var he bouezik. Eur vech arruet dirag ar groaz, e chomas a zav eur momet hag e saludas anezhi gant kalz a resped. An ofiserien a zellas outhan, mes ne c'houient ket piou ez oa. Desket e oue dezhio d'ar zul varlerc'h. Pa 'z ejont d'an oferen, e veljont ar memez den koz, (ruban ar groaz a henor var he beultrin), o tostât ouz an daol zantel. Pa c'houlenjont da c'houde piou ez oa, e oue

respountet dezhio : « Hennez eo ar jeneral Drouot ! » — Neuze an ofiser hen doa saludet ar groaz var an hent a lavaras d'egile : « Divar vreman, marvad, n'ho pezo ket aoun evit saludi ar c'hoassiou. Ar zoudarded a fell dezhio en em ziskouez guir gristenien ho deuz skoueriou kaer dirag ho daoulagad, ha guelet a rit emaint e koumpagnunez vad. »

5. Eur bugel, merzer ar groaz.

Epad an naontekved kantved, e bro ar Chochinchin, ez euz bet mareou hag e reat brezel yud d'ar relijon gatholik. Kristennien ar vro-ze goalgasset e meur a zoare, ha kondaonet kalz anezho d'ar maro, a roas neuze merkou dispar euz ho feiz nerzuz.

Eur gear, hanvet Ngoc-Duong, eleac'h ma oa kalz a gristenien, e oue lakeat an tan enni dre urz ar vandarinet, tud gal-loudek er vro. Eleiz a dud a varvas e kreiz an tan. A hent all, pemp mil soudard a zaillas var dud kear hag a lazas kalz anezho. Pevar c'hant kristen a oue tapet krog enno ; darn a oue lazet dioc'h tu ha trouc'het a dammou ; darn all a

oue espernet eviteur pennad. En ho zouez, e velet eur bugel bet lazet dezhan he dad gant ar zoudarded. Ar vandarinec a reas a bep seurt evit lakât anezhan da gerzet var ar groaz. Mont a rejont dezhan guech dre heg ha guech dre gaer : ne zeujont ket a henn. Ar bugel dispount kaer a layaras dezho : « Va zad zo bet lammet diganen ; rak-se breman ne meuz mui, da zifenn ac'hanoun, nemet Jezuz, roue an Env. Penaoz e fell deoc'h e teuffen da zilezel anezhan ? Ne meuz tamm aoun ebet rag ar maro ; lazit ac'hanoun, mar kirit. Hast emeuz da vont daved Jezuz. »

— » Ne fell ket deomp laza ac'hanout, eme ar varnerien ; skourjezet avad e vezi betek ma laki ar groaz dindan da dreid. » Ar bugel kalounek a respountas : « Skoit varnoun kement ha ma kerot ; eur vech eat skuiz e vez red mad deoc'h diskuiza ; ha me, neuze, a gavo nerz adarre da c'houzanv poaniou nevez ». Lakeat e oue d'ar maro.

Sonjitz ervad ! An drouk spered hag he vevelien ne gredint ket goulen digant kris-tinen hor bro flastra ar groaz dindan ho zreid ; mes bez' ho deuz meur a zoare all da ober tost da vad ar memez tra. Setu petra reont, pa glaskont lakât an dud da

drei kein d'ar relijion, pe da viana miret outho da ziskouez dirag an holl an tammik feiz a zo en ho c'halon(1).

6. Eur den diouallet diouz ar maro
gant he grusifi.

Eur belek ginidik euz eskopti Kemper ha missioner en Afrik(2) a gount var eul lizer eun dra gaer digouezet er bloaz 1892. En unan euz ar c'harteriou a zo var ribl eul lenn vraz hanvet Nyanza, e kavas eur c'hristen hag a ioa bet miret dezhan he vuez en eun doare burzuduz. Lazaro Na-wamwa oa he hano. Er vro-ze, d'ar bevare varnugent a viz genver, er bloaz 1892, ez oa bet eun emgann spountuz. Ar brotes-tanted, dre gassouni ouz ar feiz katholik, ho doa taget ar gatholiked ha klasket ober kalz a zrouk dezho. E kreiz an emgann, Lazaro a oue tizet gant eun tenn fusuill. Ar bolod a zigouezas ganthan var eün e kreiz he beultrin, mes ne reas ket dezhan an distera-drouk. Ar c'hristen-ze oa boaz da zougen eur groaz vihan a ispill ouz he

(1) *Petit Messager du Cœur de Marie*, juillet 1882.
(2) An Tad Moullec, euz parrez Eskibien.

c'houzouk. Var ar groaz-se eo e oue tizet. Ar bolod a bladas varnhi hag a guezas d'an douar e harz treid Lazaro.

Ar missioner, o klevet an histor-ze, a c'hoanteas kaout ar groaz vurzuduz, ha goulen a reas anezhi digant Lazaro ; mes heman ne assantas ket. « Va Zad, emezhan, goude va maro, va c'hoaz a vo deoc'h ; kentoc'h avad n'ho pezo ket anezhi. »

An Tad, evel just, ne fellas ket dezhan poueza muioc'h var volontez Lazaro. Kompren mad a rea perag e talc'he kement da viret eur groaz hag a ioa evithan eun tenzor prisiuz meurbed (1).

Meur a vech, a hed an amzer, Doue eo plijet ganthan paea dre vurzudou braz an devosion d'ar grusifi. Dalc'homp ato da zougen varnomp eur groaz vihan benag, ha pa ne ve ken nemet an hini zo stag euz hor chapeled. Ar groaz douget gant resped ha gant fizianz hon diouallo diouz meur a zrouk, dreist pep tra evit an ene. Ardou ha finessaou ha kounnar an drouk-spered a jomo dinerz en hon enep, pa vezimp dindan skoazel ar groaz santel.

(1) *Annales de la Propagation de la Foi*, janvier 1897, p. 40.

Ar c'hoassiou a c'hell beza talvouduz a hent all. Pa vez lakeat varnho Induljansou kaer Hent ar groaz, e c'heller gounit an Induljansou-se n'euz forz peleac'h, ma n'heller ket mont d'ober Hent ar groaz d'an iliz. N'euz ken tra d'ober nemet derc'hel ar groaz ha lavaret ugent guech ar *Bater*, an *Ave Maria*, gant ar *Gloria Patri*.

vad e vefent lakeat bep en amzer dirag an daoulagad.

Hervez Ieon XIII (en he Lizer skrivet d'an nao a viz mae 1897), deveriou ar gristenien e kenver ar Spered Santel a zo tri anezho. « Red eo, emezhan, anaout mad ar Spered Santel, he garet hag he bedi. »

a) Da genta *he anaout*. « Hirio an deiz marteze ez euz c'hoaz kristenien henvel ouz ar re ma c'houennas Sant Paol outho ha resevet ho doa ar Spered Santel. Bez' euz kristenien marteze hag a respountfe eveld'ho : « N'hon euz ket klevet zoken ez euz eur Spered Santel. » Ma n'euz ket euz ar seurt kristenien-ze, da viana ne anavezzer nemeur ar Spered Santel. Aliez e lavaront he hano en ho fedennou, mes ho feiz a zo goloet a denvalijen.

b) *He garet*. Red eo a hent all karet ar Spered Santel, hag he garet dre ma 'z eo Doue... Karet a dle beza c'hoaz, p'e guir ez eo ar Garantez memez, ar Garantez eternel... Seulvuioc'h a garantez a dleomp da gaout en he genver m'hen deuz skuillet varnomp kaeroc'h madoberou...

Taolit evez ouz eun dra. Ho karantez evit ar Spered Santel a dle, araok pep tra, ho tougen da ziouall diouz ar pec'hed, rag

1.
**Kelennadurez Hon Tad
Santel ar Pab Leon
XIII divar benn ar
Spered Santel (1897).**

Hervez kelennadurez an Iliz hag ar Zent, ar gristenien ho deuz deveriou e kenver ar Spered Santel. An deveriou-ze ne zonjer ket a v'oalcehnno, ha dre-ze eo eun dra

ar pec' hed zo goassoc'h, dre ma ia var eün
a enep ar Spered Santel dreist holl.

c) *He bedi.* Da ziveza, red eo pedi hag
aspedi ar Spered Santel, rag n'euz den
ebet ha n'hen defe ezom braz euz he skouzel.
Pep hini e guirionez a zo berr he fur-
nezhag he nerz; pep hini a gav trubuillou;
pep hini zo douget d'an drouk. Dre-ze pep
den a dle mont daved an Hini a zo feun-
teun ar sklerijen, an nerz, ar gonsolation,
ar zantelez.

Digant ar Spered Santel dreist holl eo e
ranker goulen eun dra hag a zo red da bep
den, da lavaret eo : pardoun, « remission
ar pec'hejou. »

Red eo c'hoaz goulen aketuz ha gant
fizianz ma plijo ganthan hor sklerijenna
muic'h-mui hag entana ac'hanomp koulz
lavaret gant tan he garantez, evit ma
c'hellimp, harpet var ar garantez, kerzet
kalounek varzu ar rekompanz a bado da
viken... »

2. An Iliz a bado betek fin ar bed.

Pa oa Garcia Moreno o vont da vervel,
skoet gant torfetourien enebourien da Zoue
ha d'an Iliz, ar c'christen kalounek-se a
lavaras : *Doue ne varv ket !*

Divar benn an Iliz santel e c'heller la-
varet ive gant rezoun vad : *An Iliz ne varv
ket !* Abaoue ma 'zeuz anezhi, Satan hag
he vevelien ho deuz great endra c'helltent,
evit kass anezhi da netra. Kaer ho deuz
bet, a dreuz ar c'chantvejou, ober brezel
dezhi hep paouez, n'int ket deut a benn
euz ho zaol. He enebourien 'zo diskennet
er bez an eil varlerc'h egile ; mes hi avad
zo chomet beo ha beo e chomo betek fin ar
bed. N'eo ket souez, rag an Doue a virio-
nez hen deuz diskleriet divar he fenn ne
vezo biken trec'het gant galloud an ifern.

Eun dervez, eur prezeger brudet, hanvet
an Aotrou Combalot, hen doa great eur
zarmoun en unan euz ilizou Lyon. Gant
he gomz nerzuz, hen doa roet eur guiskad
bazadou d'an dud difeiz, a glever oc'h em-
bann bep en amzer eo achu gant an Iliz
katholik, hag ez eo maro ha diskennet er
bez.

Pa oue peurc'hreat ganthan he brezegen,
an Aotrou Combalot a goumansas dioc'htu
da zisken gant dereziou ar gador, ha dis-
ken a rea var he bouez. Ha setu en eun
taol e pign adarre er gador hag e lavar ar
c'homzou-ma : « Va breudeur, dioc'h ar
gear-man, n'e ket'ta ? e velit du-hont ar
« Mont-Blanc » (Menez Guen) Mad ! me

assur deoc'h ne vezo ket debret gant ar rased!... » Ha dioc'htu goude an nebeud komzou-ze, e tiskennas evit mad.

An dud a ziskouezas, dre eur mouz-c'hoarz, ho doa ententet mad he gelennadurez. An Iliz zo henvel ouz eur menez huel hag he enebourien a zo evel tammigou rased. Daoust pegen lemm eo ho dent, morse ne deuint a benn da zistraja ar menez huel a zo bet diazezet gant Doue heunan.

3. Ar Pab : Jezuz Krist var an douar.

An Aotrou de Segur (an Eskop dall) d'ar mare m'edo e chom e kear Rom a ieas eun dervez d'ober eun droiad var ar meaz.

Kaout a reas, en eun tu benag, eur mezaer o tiouall he zened hag e reas eur pennad kaozeal ganthan. Ober a reas ouz ar bugel-ze meur a c'houlen divar benn ar guirioneziou hen doa desket er c'hatekiz, ha bep taol e oue respountet dezhan var eün. Da ziveza, an Aotrou de Segur a reas ar goulenn-ma : « Petra eo ar Pab ? » Rak-tal ar bugel a respountas gant resped : « Ar Pab a zo Jezuz Krist var an douar ! »

Ar virionez a ioa gant ar messaer. Jezuz

Krist hen doa choazet Sant Per da zerc'hel he blass var an douar ; ha, varlerc'h Sant Per, ar Pabed a ra memez tra.

4. An den euruz Vianney hag ar protestant.

An den euruz Vianney, persoun Ars, a velas eun devez o tont d'he gaout eun den pinvidik braz. Ar belek santel a gave dezhan oa an den-ze eur c'christen katholik, ha padal n'oa ket. Komz a reas dirazhan eur pennad divar benn Hor Zalver Jezuz Krist ; hag, araok kimiada, e kinnigas dezhan eur vetalen.

« Aotrou persoun, emezhan, da eun den heretik e roit ho metalen. Ia, var ho meno, ez oun heretik ; n'euz forz ! daoust ma vezo bet dizhenvel hor c'hreden, marvad ni en em gavo hon daou er baradoz, goude ar vuez-ma. »

An Aotrou persoun a grogas raktal e dourn an den-ze hag a lavaras dezhan gant eur feiz nerzuz hag eur garantez guirion : « Siouaz deoc'h ! va mignoun, arabad lakât ar zonj-se 'n ho penn. Evit beza hon daou assamblez er baradoz, eo red deomp da genta beza bet a-unan var an douar. Ar maro ne jencho ket penn d'an traou. Ar vezen a jomo en tu ma vezo kouezet. »

Ar protestant a respountas : Lakat a ran va fizianz e komzou ar Christ hen deuz lavaret : « An neb a gredo hen devezo ar vuez a bado da viken. »

— « Ia, guir eo, eme an Den euruz Vianney ; mes Jezuz Krist hen deuz lavaret c'hoaz kalz a draou all. Diskleriet hen deuz eo dao lakât e renk ar bayaned piou benag ne zelaou ket he Iliz. Diskleriet heu deuz ive ne dle beza nemet eur vanden denvet, unan hebken. Mad ! Sant Per eo a oue lakeat da Bastor. Va mignoun keaz, taolit evez mad : n'euz ket daou zoare

dizhenvel da zervicha Hor Zalver Jezuz Krist. Kaer a zo, n'euz nemet unan ; red eo he zervicha egiz ma fell dezhan. »

Var ar c'homzou-ze, e lavaras kenavo d'ar protestant. Heman avad a jomas sabatuet ha divar neuze zoken en em gavas goal nec'het. Ar guirioneziou hen doa klevet gant ar belek katholik a zeue aliez var he spered. Ne blegas ket dioc'htu koulz-koude. Pellik amzer zoken e chomas heb digeri che zaoulagad frank avoalc'h d'ar sklerijen. Klask a rea meur a zigarez fall ; mes, a benn ar fin, grass Doue a oue treac'h hag a reas dezhan trei kein da gredennou faoz ar protestanted, evit beza da vad eur c'hristen katholik.

Kaout a rear aviziou dre ar bed eul lastez kristenien hag a lavar : An holl relijionou a dalv keit ha keit. N'euz forz pehini a zo mad. D'ar seurt tud-se e c'heller ober var eün ar memez respount a rea Persoun sантel Ars d'ar protestant.

5. Diner Sant Per.

Brema zo eun nebeud bloaveziou, eur verc'hik nao bloaz, euz parrez Sant Per, e Naonet, a roas eur merk dispar euz he c'harantez evit Hor Tad Santel ar Pab.

Eun dervez, e velas eur belek [o vont gant ar ru hag e zeas d'he gaout, evel en eur grena. « Aotrou, emezhi, va mamm he deuz lavaret d'in ho peuz ar vrassa karantez evit Hon Tad Santel ar Pab. » — « Ia zur, a respountas ar belek ; her c'haret a ran a greiz va c'haloun, ha c'houi ive emichanz ; mes perag e rit-hu ar goulen-ze ? » — « Aotrou, ne gredan ket kaer diskuill deoc'h va zonj, rag aoun emeuz ne rafac'h goap ouzin. — « Tra, tra, va bugel ; bezit dinoc'h ; anaout a rit karantez Hor Zalver evit ar vugale, hag ar veleien zo eveldhan. » — « Mad ! eur gefridi, eun tammik « commission » a garfen rei deoc'h evit hon Tad mad ; daoust ha c'houi ve kountant da zigemeret anezhi ? Ar belek souezet a c'houlen dioc'htu euz pe seurt kefridi ez euz hano ganthi. Ha setu aman respount ar bugel : « Va mamm, emezhi, he deuz komzet dirazoun divar benn Hon Tad Santel, hag hervez ma lavare, breman siouaz ! ez eo berr an traou ganthan, rag an dud fall ho deuz great laeronsiou braz divar he goust. Mad ! karout a rafen kass dezhan eun draik benak. » — « O bugel kez, eme ar belek, mar en em gav ar Pab en eun dienez hag a ra deoc'h kaout truez outhan, c'houi, me

gav d'in, a zo goal baour hoc'h-unan ; euz a beleac'h eta eo déuet an arc'hant ho peuz ? » — « O bezit dizoursi, Aotrou mad ; arabad eo deoc'h kredi emeuz laeret an arc'hant-ma, rag, gouzout mad a ran ez eo al laeronsi eun dra difennet. Setu aman penaoz oun bet en em gemeret. Va mamm a ia bemdez var zevez. Mintin mad ez a kuit dioc'h ar gear, ha ne zistro nemet da noz. En eur guitât e ro d'in eun tamm bara, hag eur guennek evit prena eun dra benak da zribi ganthan. Hag e kass ac'hanoun d'ar skol da di ar Sœurezed. Me avad, eleac'h prena kraon pe frouez, evel ma rean kentoc'h, emeuz miret va guennek ha drebet bara zeac'h. Epad daouzek dervez emeuz great ar memez tra, hag en doarez emeuz dastumet daouzek guennek. Setu emaint aman. O, me ho ped, daoust pegen dister eo va aluzen, kassit anezhi d'an Tad Santel. »

O velet kement all, ar belek a zantas an douro sevel en he zaoulagad. Ken tenereat oue zoken he galoun ma chomas eur momedik evel dilavar. Pa c'hellas lavaret eur ger benak : « O plac'hik mad, emezhan. Pebez aluzen gaer ! Plijout kalz a raio d'an Aotrou Doue, hag he vennoz a ziskenno var hoc'h ene. »

Ne gredas ket refuz arc'hant ar bugel, ha kass a reas anezho heb dale d'Hon Tad Santel.

Sonjitz erva! Eun dra gaer eo guelet kement a feiz e kaloun eur c'hrouadur nao bloaz. Hounnez he doa koumprenet mad petra eo *Diner Sant Per*. Bez' eo eun tam-mik aluzen roet gant peb hini, a galoun vad, hervez he beadra, evit beza kasset da Rom ha kinniget d'an Tad Santel.

Heb ober var eün evel plac'hik Naonet, ne ve ket diez d'ar vugale ha dreist holl d'ar re vraz espern eur guennegik benag evit ezommou an Iliz hag ar Pab. Bep bloaz, da genver gouel Sant Per, e vez, en intansion-ze, great eur gest e holl ilizou an eskopti. Poaniomp, endra c'hellomp, da rei skoazel d'hon Tad. Anez beza sikouret ganeomp-ni, ne c'helfe ket herzel ouz ar mizou braz hen deuz bemdez. (Anet eo e rank kaout en dro dezhan eur maread tud, evit sikour anezhan da entent ouz afferiou an Iliz dre ar bed holl.) A dra zur, an Aotrou Doue a baeo kant evit unan kement a raimp evit an hini a zalc'h he blass var an douar.

PEMPED PENNAD

REZURREKSION AR C'HORFOU

1. Sant Makair o tifen unnekved Artikl
ar « Gredo »

D'an ampoent ma veve Sant Makair, an Ejipsian, ez oa en he vro keretiked hag a grede nac'h Rezurreksion ar c'horfou. Eun dervez ar Zant a ioa o tiviz gant unan anezho ; mes, kaer hen doa, ne zeue ket a benn da zigeri he zaoulagad dallet gant an ourgouil.

Meur a hini euz ar re oa o selaou a zante ho spered tenveleat eun tammik gant lavariou faoz an den-ze. Petra reas neuze ar Zant ? Pedi a reas a greiz kaloun ar Spered Santel, ha dioc'htu e oue poulzet da ginnig d'an heretik-se dont ganthan beteg ar vered. « An hini ac'hanomp a c'hello resuscita eun den maro e vezosklear ema ganthan ar virionez. » Mont a rear beteg ar vered; an heretik a jom

sioul ; gouzout mad a ra n'eo ket goest da rei ar vuez da eur c'horf maro.

Neuze Sant Makair en em daol var he zaoulin, hag a ra da Zoue eur beden galounek, evit ma plijo ganthan diskouez dre eur burzud e pe du ema ar guir greden. Varlerc'h he beden, e c'halv, dre he hano, unan euz ar re hen doa interret er veredse. Raktal an den maro a zentas ; dont a reas er meaz euz ar bez dirag an holl.

Dre ar burzud-se, ar re a ioa eno a oué kennerzet en ho feiz ; ha divar neuze marvad en em blyent o lavaret ar c'homzou : *Credo... resurrectionem mortuorum. Kredi a ran... rezurreksion an dud varo.*

2. Henveledigez ar greun taolet en douar.

Da gala-goany, er mæziou,
Ho peuz guelet liez guechou,
Ho peuz guelet al labourer
O hada ed 'n he barkeier.

*

An heol, pa gouez an hadennik,
A daol varnhi eur zaezennik (1).

(1) *Saezen-heol* zo memez tra evel *bann-heol*,
rayon de soleil.

N'euz netra mui, divar neuze,
'Met an esperanz koulzkoude.

*

Ac'houdevez eo sioul pep tra ;
An ed a goumans diouana.
En hany, eun dudi vo guelet
Er parkou an eost melenet.

*

Setu lezen krouer ar bed :
Ar greun hadet ne zavo ket,
Nemet 've bet, araok sevel,
Laket en douar da vervel.

*

Pa zisken korf an den er bez,
Ar memez tra ganthan 'zigouez.
Ema græt ganthan 'vit ato !
Gortozit ! Eun deiz e vleunio ! (1)

(1) Great var batrom eur werz gallek, divar al leor *Fleurs de solitude*, par M. l'abbé J. Guillermin.

C'HOUECHVED PENNAD
AR FINVEZOU DIVEZA

1. Nerz kaloun divar zonjal en eternite.

Epad al loden genta euz ar c'houezekved kantved, rouantelez Bro Zaoz a ioa renet gant Herri eiz, unan euz an dud falla zo bet biskoaz var an douar. He vuez a zo leun a draou heuzuz hag a dorfejou, hag hennez eo koulzkoude tad koz ar Brotes-tanted e Bro Zaoz.

Herri eiz, evit gellout beva essoc'h en he roll, a droaz kein d'ar relijon gatholik, ha da c'houde e klaskas lakât he zujidi da ober eveldhan. He zujidi siouaz ! kalz anezho a heuillas ar c'henteliou hag ar skoueriou fall roet dezho hag a ieas da protestanted ; mes, a drugare Doue, kavet e oue ive eur maread kristenien kalounek avoalc'h evit chom stard en ho feiz ha beza prest da vervel kentoc'h eget en em zistaga diouz guir Iliz Jezuz Krist.

Etouez ar gristenien-ze, unan dreist holl a zo brudet braz : an Den euruz Thomas Morus. Hen a oa unan euz ar re dosta d'ar roue, hag eur mestr da gass mad en dro afferiou ar rouantelez. Herri eiz a glaskas e meur a zoare lakât an den-ze da zigemer ar relijon nevez ; mont a reas dezhan guech dre gaer ha guech dre heg ; ne c'hellas ket avad dont a benn euz he daol. Dirag promessaou kaer ha gourdrouzou ar roue, Thomas Morus ne rea van. Lemel a rear diganthan he holl vadou ; stlapet eo en eur prizoun tenval ; lavaret zo dezhan e vezо lakeat d'ar maro, ma ne fell ket dezhan plega. Evit plega ne rai ket sur, na ne rai, rag mont a raffe a eneb he gous-tianz.

Keit m'edo er prizoun, e rankas eun deiz enebi ouz eun dentasion danjeruz braz. Danjerussoc'h ez oa, dre ma c'helle kaout muioc'h a grog var he galoun. He c'hreg a ieas d'he gaout (1), hag en em strinkas d'an daoulin dirazhan, en eur skuilla daelou. Pedi hag aspedi a rea he fried da zenti ouz ar roue. « Koumprenit, emezhi. Ma ne rit ket diouz he c'hoant, nag a valheu-

(1) An hini a ieas d'he gaout a ioa he c'hreg dezhan, ha n'e ket « greg ar roue », egiz ma kaver merket var al leor brezounek Sonjitz ervaad, p. 183.

riou a zigouezo ganeomp ! Pebez dismeganz evit hor famill ! A hent all, eur vech revinet, ni en em gavo, siouaz ! en eur stad trueuz meurbed. Mar kirit, er c'hountrtol, plega da volontez ar roue, c'houi ha ni a

vezo euruz, rag ar roue a vezoz, divar neuze, leun a vadelez en ho kenver. »

Goude beza selaouet penn da benn komzou he c'hreg, ar prizounier a reas outhi ar goulen-ma : « Pegeit amzer a gav deoc'h e pado evidoun ar stad euruz-se ? » — « Eur pennad brao marvad, eme he c'hreg. P'e guir n'oc'h ket eun den oajet, me laka ho

peuz c'hoaz da nebeuta eun dek vloaz benag da veva. » Ar c'hristen kalounek a lavaras neuze : « It buhan divar va zrogant ho komzou sod. Ma heuilfen ho kentelioù, e vefen diskiant. Var ho meno, en eur vont eneb va c'houstianz, e c'helpen tanva dek vloazeurusted var an douar : mes petra eo dek vloaz, hag a ia buhan ebiou, e skoaz an eternite hag a bado da viken. E guirionez, n'em befe ket eur begad furnez, ma zafen da ober eun trok evel hennez : renons d'eun eurusted hep fin er baradoz evit kaout dek vloaz eurusted er bed-man ! Ententit mad : Guelloc'h eo ganen tremen va zammik buez aman er prizoun ha dioueret va holl danvez ; guelloc'h eo ganen zoken gouzanz ar maro e kreiz ar goassa tourmanchou, kentoc'h eget koll an eurus ted a zo ouz va gortoz er baradoz. »

Thomas Morus, kennerzet gant ar zonj euz an eternite, a jomas, beteg ar fin, fidel da Zoue ha d'ar guir Iliz. Gouzanz a reas ar maro evit ar feiz, e kear Londrez, er bloaz 1535. Lakeat eo bet gant an Iliz e renk an Dud euruz.

Sonjomp ervad ! Skoueriou ha komzou an Den euruz Thomas Morus a ro deomp meur a gentel talvouduz meurbed. Mar tigouez ganeomp aviziou santout eun den-

tasion grevuz o c'hoari an dro d'hor c'h-loun, greomp buhan evel Thomas Morus. Digassomp ha dalc'homp var hor spered ar zonj euz an eternite ; divar ar zonj-se raktal e teuio nerz d'hor bolontez hag an dentasion a vez o trec'het.

2. Pegen diskiant eo beva heb sonjal en eternite.

An den euruz Yann Avila oa boaz da lavaret : An hini a gred en eternite ha ne deu ket da veza eur zant a verit beza pri-zouniet assamblez gant an dud ho deuz kollet ho skiant vad. Etouez an dud, neb hen deuz c'hoant da lakât sevel eun ti nevez, a boagn endra c'hell, evit ma vez eun ti yac'huz, kaer hag eaz. Mar kemer an den-ze kement a boan gant he di, ez eo abalamour m'hen devezo da veva enhan epad he holl vuez.

Pa vez hano euz « ti an eternite, *domus aeternitatis*, a veac'h ma sonjer ennhan eun tammik benag. Ha koulzkoude !... ti an eternite, ma ne vez ket evidomp eul leac'h dudiuz, a vez o, siouaz ! eul leac'h a boaniou skrijuz. Evit pegeit ? N'e ket evit daou ugent, hanter kant vloaz, etc., mes evit ato, keit ha ma vevo Doue he unan.

3. Kenteliou ar maro.

E meur a barrez, dre ar c'hæriou dreist holl, e kaver eur rummad tud aketuz avoalc'h da vont d'an offeren, ha boaz evelato da jom heb ober ho fask. An dud-se, pa glasker lakât anezho da ober ho deveriou penn da benn, a gav ato eun di-garez fall benak. N'ho deuz ket c'hoant, var ho meno, da verval heb ho zakramanchou ; mes lavaret a reont ho deuz amzer c'hoaz. Pa zigouezo ar c'hlened, emezho, e c'halvint dioc'htu ar belek var ho zro.

Komz en doare-ze a zo e guirionez eun dra ziskiant ; ne c'hoar den hag amzer hen devezo en he heur ziveza da lakât urz vad en he goustians.

Er bloaz 1875, eur persoun euz eskopti Tournai (Beljik) a ioa o tont d'ar gear divar dro eun den klanv. Var an hent e tigouez ganthan Theophil N..., unan euz mignou ned ar c'hlavour, hag unan ive euz ar vouenn dud n'int ket kristenien penn kil ha troad. Theophil a c'houlen kelou euz he vignoun ; hag an Aotrou Persoun a respount hen deuz kavet anezhan goall fall. « Me gav d'in, emezhan, ema o vont kuit ; padout a c'hell, d'an hirra tout, eun

nebeudik deisiou. » — « N'eo ket possabl ? eme Theophil... Set'aze penaoz e c'hoarvez gant an den ! » — « Ia zur, a respountas an Aotrou persoun ; mont a ra ar vuez digant an den buhan avoalc'h, hag aviziou zoken ez a kuit en eun taol kount, pa zonjer nebeuta. N'eo ket heb rezoun vad hen deuz lavaret deomp Hor Zalver beza var evez e pep mare. Bexit ato prest, emezhan, rag ne ouzoc'h nag an deiz nag an heur. Mad e ve deoc'h eta sonjal er gentel-ze ; sellet a ra ouzoc'h, p'e guir ne dostaït Morse ouz ar zakramanchou. » — « Aotrou Persoun, eme Theophil, guelet a rit, me zo yac'h ; pa vezin klanv avad, neuze dioc'htu me c'halvo ac'hanoc'h. » — « Diouallit, a respountas ar belek ; aviziou ar maro ne lez tamm amzer ebet. » Theophil ne reas van ebet euz ar c'homzou-ze, ha koulzkoude, siouaz deuhan ! dont a rejont da vir evitan.

He vignoun a varvas eiz dervez goude, ha mont a reas, evel just, d'an interramant. Epad ma edot gant an offiz, e oue guelet raktal unan euz ar goazed o koueba a stok he gorf var bave an iliz. An den kouezet a ioa Theophil. Skoet oa bet gant eun taol goad ; ha, pa lammais d'he zikour ar re a ioa en he gichen, ez oa maro !

Euruz an den a zigass aliez var he spered ar zonj e ranko mervel ; eurussoch c'hoaz an hini a zalc'h he goustians e stad vad, hag a zo ato prest da vont dirag Doue.

4. Ar varn bartikulier.

Sonjit ervad e vez an ene, kerkent ha ma'z eo dispartiet diouz ar c'horf, kasset dirag Jezuz Krist, ar barner braz. Kasset eo dirazhan evit beza barnet hañklevet ar zetanz a verko he stad euruz pe valeuruz, hervez ma vo bet he oberou mad pe fall,

Pebez spount evit eur pec'her, pa vezodigoret leor he goustianz ! rag eno e velosklear an holl bec'hejou hen deuz great adalek an oad a rezoun betek termen he vuez : ar goal zonjezonou eo bet en em blijet ennho, ar c'hoantegeziou fall hen deuz bet, ar goal gomzou hen deuz lavaret, al leoudouet, ar malloziou, ar blasfemou ha kement tra fall hen deuz great, ar pec'hejou enep al lealded hag ar burete, ar gassouni, ar venjanz.

Kount a rento ive euz ar vad a dlie ober ha n'hen deuz ket great ; lavaret a ranko ped guech eo manket da zeveriou ar vuez kristen, da zeveriou he stad, etc.

Goulennet e vezd outhan pe seurt implij hen deuz great euz he vadou...

Kount a rento n'e ket hebken euz he bec'hejou he-unan, mes, ouzpenn, euz a bec'hejou an nessa, euz ar re ma vezd bet kaoz dezho dre voal ali, dre voal skouer pe en eun doare all benag.

Eur vech douget he zetanz gant Doue, eternite maleuruz ar pec'her a goumanso.

Guelit peger braz eo dallentez an darn vuia euz an dud a zonj ken nebeut ergount striz ho devezo da renta da Zoue, d'an heur ma varvint ! Ar brassa Sent ho deuz krenet gant ar spount rag barnedigez an

Aotrou Doue. Pebez aoun eta ne dleomponni ket da gaout, ni pec'herien (1) !

5. An ifern, prizoun an dud daonet.

Er bloaz 1875, en eur gear vraz hanvet New York, (e bro an Amerik) an tan goal a grogas en eur « ménagerie » pe « temaji », da lavaret eo en eur stal vraz, eleac'h ma vez diskouezet loened gouez e kaouejou houarn.

(1) Reizet a nevez divar Aviel Marigo,

Bez' oa eno tigred, leoned, oursed ha loened all.

Pa grogas an tan, pe da viana pa dos-teas outho, al loened gouez a goumansas da yudal en eun doare ken euzuz ma krene an dud ouz ho c'hlevet. Seulvui e santent nerz an tan, seulvui ho mouez a zeue skiltruz ha seulvui ive e lamment gant ar gounnar ouz biri ho c'haoued; mes kaer ho doa yudal, ha lammet ha dilammet, ne c'heljont ket miret ouz an tan da gaout krog varnho ha d'ho laza e berr amzer(1).

An traou-ze ken spountuz a ro deomp eur skeuden benag, mes eur skeuden goal zister koulzkoude ouz stad malheuruz an dud daonet en ifern. Dalc'het int eno gant dourn justiz Doue evel en eur gaoued, en eur prizoun; dalc'het int e kreiz eun tan kalz goassoc'h eget tan ar bed-ma; yudal a reont a bouez ho fenn, evel loened gouez kounnaret, ha kaer ho deuz, ar poaniou skrijuz a c'houzanvont a jom evel stag outho.

Al loened gouez, devet en ho c'haoued, a c'houzanvas poaniou braz araok mervel; ho foaniou koulzkoude ne badjont ket hir amzer; ne badjont ket eun heur, na mar-

(1) *Le dogme de l'enfer*, par le P. Schouppe, S. J., pp. 57, 58.

teze eur c'hard heur. Ne c'hoarvez ket ar memez tra gant an dud daonet. Ar re-ze ho foaniou a bado da viken, da lavaret eo : keit ha ma pado justiz an Aotrou Doue. Kanaouen an dud daonet he deuz evit disk'an ar c'homzou : Bepred! Bepred! Termen ebet!

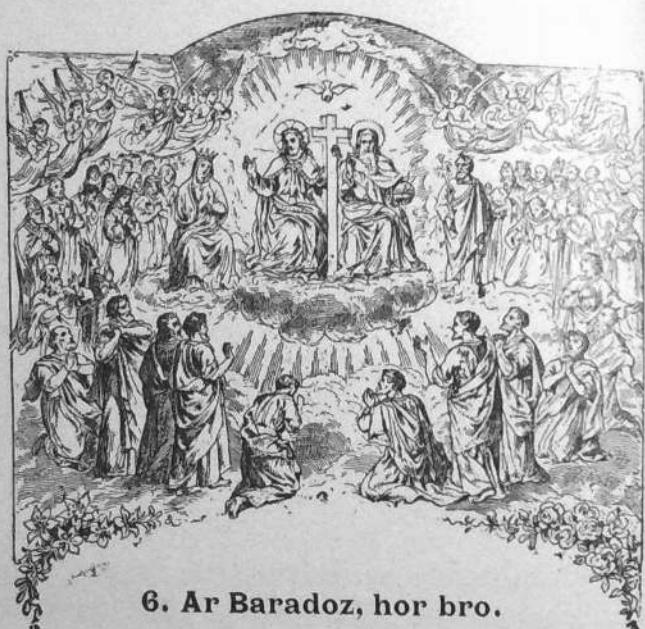
Euz prizouniou ar bed-man e c'heller aviziou dont er meaz; euz prizoun an ifern avad ne c'heller ket. Egiz ma lavar ar c'hantik :

An noriou zo bet serret ha prennet gant Doue,
Ha n'ho digoro biken : kollet eo an alc'houe.

Abalamour da ze, hervez ma lavare eur barz brudet braz : Var dreujou an ifern, e ranker dispartia diouz an esperanz(1).

Sonjit ervad! Na diskiant eo ar pec'her, p'en em laka e danjer da veza prizouniet evit ato e kreiz an tan, kentoc'h eget herzel ouz eun dentasion grevuz, a zigass deuhan eur blijadur fall benag, a vezobuhan tremenet ! Dre zonjal en ifern e teuer da goumpren guelloc'h peger braz drouk eo ar pec'hed marvel.

(1) An dra-ze eo a verk ar c'homzou gallek lakeat huelloc'h var imaj an ifern.

6. Ar Baradoz, hor bro.

Pa resevas sant Pamphil kurunen ar verzerenti, eun nebeud tud yaouank, nevez gounezet da Zoue, a redas d'ar maro assamblez ganthan. Pa oue goulennet outho *peleac'h* oa *ho bro*, unan anezho, en eur ziskouez an Ee, a respountas : « Du-hont, var laez (da neac'h). Eno ema hon Doue hag Hor Zalver ; savet eo di en hon raok, da brepari deomp eur plass ; rak-se hor bro-ni a zo eleac'h ma ra he zemeuranz. » Ar re all a lavaras eveldhan a vouez huel, hag epad m'edo ar vourrevien ouz ho mer-

zeria, e lavarent ar memez tra, ho daoulagad troet varzu an Ee. « Deomp d'ar baradoz, emazho ; deomp da ren gant Hor Zalver da viken ! »

Sonjomp ervad ! Ne domp, e guirionez, var an douar-man, nemet divroidi ha tremenidi. Hor guir vro a zo er bed all, e bro an eternite euruz. Egiz ma lavare ar verzerien : hor guir vro eo ar baradoz ! Ah ! ma velfemp sklear avoalc'h petra eo ar vro-ze, ma oufemp pebez dudi a gaver enni, hor c'halonou a vefe noz deiz oc'h huanadi varzu an Ee, gant eur c'hoant birvidik da nijal di heb dale.

Pa zellan en envo,
Hag etrezek va bro,
Nijal di a garfen
Evel eur goulmik venn !

N'e ket avoalc'h koulzkoude trei hon daoulagad hag hor zonjou varzu ar baradoz ; red eo a hent all labourat stard, evit gounit ar gurunen preparet deomp gant madelez an Aotrou Doue. Ne vez o kurnet nemet ar re ho devezo stourmet kalounek ha roet lamm da enebourien ho zilvidigez.

TREDE LODEN

AR GOURC'HEMENNOU

PENNAD KENTA

DEVERIOU E KENVER DOUE

(*Ar Vertuziou theologal*)

**1. Merzerenti eur zantez
hanvet Feiz.**

Etouez ar gristenien a roas ho buez evit
difen ho feiz, er c'chantvejou kenta euz an

Iliz, e kavomp eur verzerez yaouank euz kear Ajen, e bro an « Aquitaine ». Feiz a reat anezhi ha diskouez a rea oa dign da zougen eun hano ker kaer.

Pa oue kasset dirag kador varn ar gouarnour, den digristen ha didruez, ar plac'h yaouank a reas varnhi he-unan eur pikol sin ar groaz, en eur lavaret ar c'homzou-ma : « Salver Jezuz, c'houi hag a zo prest ato da rei skoazel d'ho servicherien, kennerzit ac'hanoun breman ; lakin ac'hanoun e stad da respount en eun doare hag a blijo deoc'h. »

Neuze dioc'htu e koumans an diviz etre Dasien hag ar verzerez santel.

— « Pe hano ho peuz ? » — « Feiz eo va hano ha poania ran, endra c'hellan, da lakât em buez ar pez a verk va hano. » — « Pe seurt relijon a heuillit ? » — « Adalek va bugaleaj, emeuz adoret Jezuz Krist, hag en em westlet ez oun dezhan korf hag ene. » — « Red eo deoc'h kaout damant ouz ho kened hag ho yaouankiz ; nac'hit ho relijon ; kinnigit ezanz d'an douëez « Diane » ha diganthi ho pezo madoberou kaer. »

« Douëed ar bayaned n'int nemet diaoujou ; penaoz eta e c'hellit-hu va alia da ginnig ezanz dezho ? » — Penaoz ? Diaoulou

a rit euz hon doueou ? Red eo breman dioc'htu ober ho choaz etre kinnig ezanz pe beza lakeat d'ar maro. »

« Ne meuz ket aoun rag an tourmanchou ; prest oun da c'houzanv n'euz forz pegement a boaniou evit Jezuz Krist ; hast emeuz zoken da verval evithan. »

Dasien, kounnaret neat, a laka aoza dezhi eur guele kueor ; astenn a rear anezhi varnhan ; lakât a rear an tan dindan, ha, gant oleo taolet var ar flammou, e lakear an tan da voassât.

Meur a hini, touchet ho c'haloun dre ar pez a velent a gredas lavaret : « Pec'hed eo, e guirionez, goalgass en doare-ze eur verc'hik direbech kaer, var zigarez hebken ma fell dezhi adori he Doue ! Ho c'homzou a oue klevet, ha dioc'htu e oue gourc'hennet dezho ive kinnig ezanz d'an doueou. Dre ma talc'hent mad d'ho feiz, e oue roet urz d'ho lakât d'ar maro. Santez Feiz a oue dibennet assamblez gantho.

Daoust petra zigouezo ganeomp en amzer da zont, hon never eo miret araok pep tra tenzor presiuz hor feiz. Red eo miret an tenzor-ze bepred, ha pa vefe zoken divar gouest hor buez.

2. Breuriez ar Feiz.

a) E Miz Meurz 1873, eur belek karget da ren Breuriez ar Feiz e eskopti Sant Briek a embanne gant joa pebez kaloun e kaver aviziou etouez an dud distera.

Eun dervez, e teuas d'he gaout, evel dindan guz, eur vaouez divar ar meaz, deuet dija var an oad. « Digass a ran deoc'h, emezhi, an arc'hant-mà. *Kant lur* a zo anezho. Nebeud a nebeud emeuz espernet ar soum-ze hag he c'hinnig a ran deoc'h a greiz kaloun evit Breuriez ar Feiz. Fizianz emeuz e vezin sikouret gant an aluzen-ze da gaout digant Doue grass eur maro mad. »

Eur vech all, e teuas da gaout ar memez belek eun den, dister avoalc'h he zoare evit ar guel, hag hennez a roas *pemp kant lur* evit Breuriez ar Feiz. Pa oue goulenet outhan he hano, evit ma vije skrivet etouez hanoiou ar vadoberourien, an denze gant he feiz nerzuz a respountas : « N'eo ket red lakât va hano var ho kaïerou. Ne c'houlennan ken tra nemet e ve skrivet er baradoz var al leor a vuez. »

b) Setu aman eun nebeud skoueriou all,

bet roet divezatoc'h e bro an Amerik. Kountet int bet vardo ar bloaz 1902, var eul lizer deuet deuz Buenos-Ayres digant eur missioner. Er vro-ze, ma veler siouaz ! kalz a dud hag a vev e doare ar bayaned, ez euz ive kristenien dioc'h an dibab.

Er bloaz 1901, pe vardo, eun den euz, kear Parana a ieas eun dervez da gaout eur missioner. N'oa ket eun den pinvidik ; divar bouez he zivrec'h e ranke beva. Mad ! an den-ze koulzkoude a ginnigase eun dournadik brao evit Breuriez ar Feiz. « Setu aman hanter-kant skoed, emezhan, evit ma vezoz lakeat va hano evit ato e Breuriez ar Feiz. An arc'hant-ma emeuz gellet espern ha dioueret epad an tri bloaz diveza. Kemerit anezho, me ho ped. Ne jom mui ganer nemet eun ugent skoed benag ; n'oun ket nec'het evelkent, rag gouzout mad a ran ne vezin biken dilezet gant an Aotrou Doue. »

Er memez bro, eur verc'hik er skol gant leanezed a roas ive eur skouer euz ar re gaera.

Klevet he doa hano euz Breuriez ar Feiz ha dioc'htu e c'houlennas beza digemeret er vreuriez-se. He mamm a lavaras dezhi : « Mad a res, mes eur guennek bep sizun ez euz da rei, ha, mar fell d'id kaout guen-

neien, e ranki gounit anezho. » — « Me ve kountant avoalc'h da c'houunit, eme ar bugel; n'ouzon ket avad penaoz ober. » — Ar vamm a lavaras neuze : « Va merc'hik, eleac'h sevel bemdez da c'houec'h heur, te zavo da bemp heur hag a skubo an ti ha dirag an ti. » — « Ia, va mamm, ober a rin hag a galoun vad. » — Ha derc'hel a reas d'he ger.

E guirionez, eun dudi oa guelet eur bugel d'an oad-se oc'h ober kement all. Hounnez a ziskoueze müioc'h a feiz hag a nerz kaloun eget ne ra eleiz a dud vraz. Kalz euz ar re-ma, pa c'houlenner digantho dioueret eun nebeudik guenneien hag en em zieza eun tamm benag, evit sikour an dud keiz zo c'hoaz e kreiz an dervalijen, ne reont van ebet. Marvad, histor ar plac'hik-man a lakaio anezho da zivorfila.

3. Pegen noazuz eo ar skridou difeiz.

Var eul lizer a Bab skrivet, e miz genver 1897, gant Hon Tad Santel ar Pab Leon XIII, e kaver ar gelennadurez-man a gонеканз :

« Finessaou enebourien an Iliz a zo heb

niver ; mes etouez an danjeriou a zeu deuz ho ferz, unan euz ar re vrassa eo an hardizegez direiz a ra dezhoo skriva leoriou fall ha skigna anezho etouez ar bobl kristen. E guirionez, ne c'heller kaout netra goassoc'h evit an eneou ; rag al leoriou fall a laka an dud da zisprijout ar relijion hag a zo kaoz a hent all d'eun niver braz a bec'h-ejou. Setu perag an Iliz he deuz ato difenet ouz he bugale lenn leoriou fall, dre ma 'z eo ar goassa poezoun a c'helfe beza. »

Ar poezoun milliget, a gomz anezhan Leon XIII, ne raket he labour en eun taol kount, na zoken en eun dervez pe zaou. Al lavariou faoz hag ar gevier skignet el leoriou fall a zeu d'en em zila nebeud a nebeud, heb na ve great kalz a van. Mes siouaz ! eur pennad goude, mantruz eo guelet ar jenchamant digouezet. Eleac'h eur feiz nerzuz ha diflach evel kentoc'h, ne gaver mui nemet eur feiz toc'hor kenan, eur feiz boulc'het ha goal voulc'het dija gant an douetansou a zalc'her a ratoz vad var ar spered. Nag a dud, bet kristenien vad guechall, a veler breman e renk an dud difeiz ! Hanter amzer, da nebeuta, ar goal gompagnunezou hag ar skridou fall eo ho deuz great al labour diaoulek-se. Bezomp eta var evez.

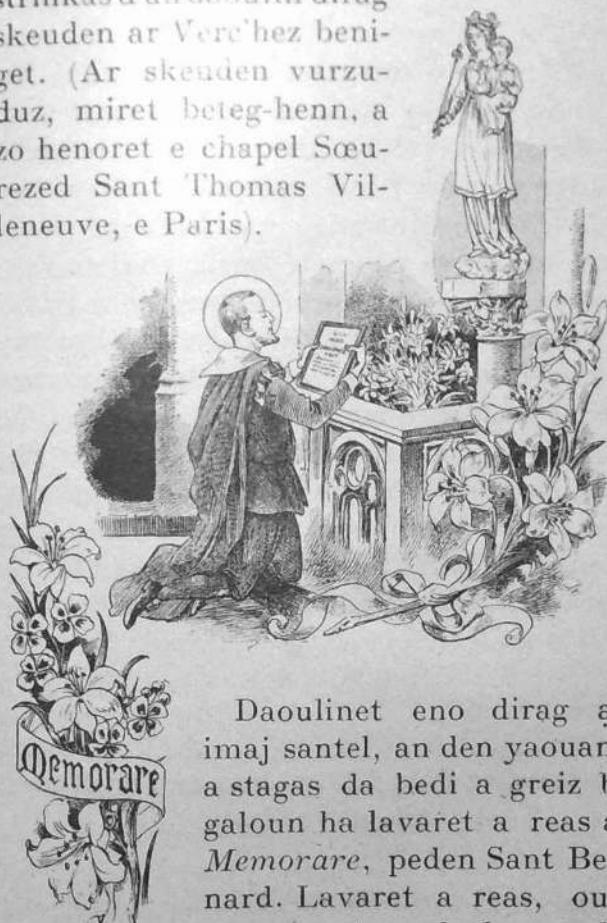
4. Sant Fransez a Zal treac'h d'an dizesper.

D'an ampoent m'edo e Pariz var he studi, Sant Fransez a Zal a rankas stourm euz eun dentasion boaniuz meurbed. An drouk spered a felle dezhan lakât Fransez da goueza en dizesper. Klask a rea rei dezhan da gredi ne dalve netra he oberou guella hag ez oa he hano merket etouez ar re a dle mont d'an ifern. Ar paour kez den yaouank a oa strafuillet dalc'hmad gant ar zonj-se, ne zistage outhan na noz, na deiz. N'oa ket evit padout gant ar boan spered, pa jome da gompreñ e vije enebour da Zoue ha milliget ganthan hed an holl eternite.

Da heul ar seurt sonjou e teuas en he galoun eun dristidigez vraz. Ne rea nemet huanadi ha skuilla daelou c'houero. N'hen doa nemet dic'hout evit ar boued, hag evel en despet dezhan eo e tebre eur begadik benag.

Eun devez, e santas he galoun goasket, moustret gant an enkrez goassoc'h eget biskoaz. Neuze eo e lakeas en he zonj mont da bedi da eun iliz, hag ez eas da

Zant Stephan « des Grès ». Eno en em strinkas d'an daoulin dirag skeuden ar Verc'hez beniget. (Ar skeden vurzuduz, miret beteg-henn, a zo henoret e chapel Sœurezed Sant Thomas Villeneuve, e Paris).

Daoulinet eno dirag an imaj santel, an den yaouank a stagas da bedi a greiz he galoun ha lavaret a reas ar *Memorare*, peden Sant Bernard. Lavaret a reas, ouz-penn (gant an daelou en he zaoulagad): O Mari, va Mamm vad, ho pet truez ouzin. Ma ne dlean ket karet Doue

da viken er baradoz, goulennit evidoun da viana ma c'hellin he garet a vir galoun keit ha ma vezin var an douar.

He beden a oue selaouet var an taol. He holl anken hag he dristidigez a nijas kuit evel eun huvre, ha, divar neuze, e teuas adarre ar peoc'h da ren en he galoun.

Mar tigouezfe ganeomp, abred pe zivezad, kaout ive da enebi ouz diaoul an disfizianz hag an dizesper, skouer Sant Fransuz a rofe deomp sklerijen. Deski a rafemp ganthan mont daved ar Verc'hez, en unan benag euz he ilizou pe chapeliou. Eno, he dourn trugarezuz a lakfe ar peoc'h da zisken a nevez bete goueled hor c'haloun. Mari eo Mamm an esperanz. Pedomp anezhi da lakât ar vertuz-se bepred dounoc'h en hor c'haloun hag e kaloun he holl bugale.

5. Karantez Dom Mikeal hag an Tad Maner e kenver Doue.

Daou abostol Breiz Izel er zeitekved kantved, Dom Mikeal an Nobletz hag an Tad Maner, mar ho deuz lakeat an holl vertuziou da bara en ho buez, ho deuz roet

dreist holl skoueriou dispar a garantez e kenver Doue.

a) *Dom Mikeal an Nobletz* n'edo ket var an teod hebken he garantez evit Doue ; he diskouez a rea dalc'hamad dre oberou santel he vuez. En he labourou, ne glaske nemet eun dra hebken : lakât Doue da veza anavezet, karet ha servichtet guelloc'h gant an dud.

Eur merk anat euz he garantez birvidik a gavomp ive en displijadur a zante 'n he galoun, pa vele en dro dezhan eneou ha n'ho doa ket a sklerijen var gement a zell ouz Doue. Eun dervez e oue guelet o skuilla daelou c'houero, abalamour hen doa kavet eun den koz dizesk kenan var guirioneziou brassa ar relijon.

Dom Mikeal an Nobletz, pa gelenne ar re all divar benn karet an Aotrou Doue, a lavare dezho : « Ne c'heller diskouez eur guir garantez, nemet a bouez gouzanv eur boan benag evit an hini a garer. » Hen he-unan hen deuz bet heuliet bepred an ali a roe d'ar re all. A hed he vuez, e kaver anezhan sammet gant kroassiou pounner hag heb niver. Gouzanvet hen deuz bet a bep seurt poaniou en he gorf, en he spred hag en he galoun ; gouzanvet hen deuz bet a berz bep seurt tud, ha zoken a berz

he gerent tosta ; gouzanvet hen deuz bet poaniou skrijuz meurbed en he glenved diveza. Daoust peger braz oa he boaniou, he garantez evit Doue a ioa brassoc'h c'hoaz. Kountant oa da c'houzany holl dourmanchou ar verzerien, hag, evel ma tisklerias he-unan, ar c'hoant-se oa diouanet en he galoun divar he garantez evit Hor Zalver stag ouz ar groaz. Evit guir, neb a gar Jezuz en eun doare parfet a glask beza henvel outhan bepred muioe'h. Lavaret zo bet guechall gant eur barz koz :

« An henvelidigez eo mamm ar garantez. »

Mad ! ken guir all e chom ar memez komzou, pa jencher penn dezho :

Ar garantez eo mamm an henvelidigez.

Karantez Dom Mikeal an Nobletz a rea dezhan kaout diez, pa zonje n'hen doa nemet eun teod hebken da veuli Doue hag eur galoun hebken d'he garet. En eur velet dirag he zaoulagad ar mor braz hag an aochou, ez oa douget da lavaret : O va Doue, o me garfe kaout ken aliez a deod d'ho meuli, ken aliez a galoun d'ho karet hag ez euz a verad dour er mor hag a c'hreunen sabl var an aochou!...

b) *An Tad Maner*, diskibl ha mignoun Dom Mikeal, a gerzas d'he heul var hent ar vertuziou hag a oue eveldhan eur skouer dispar a garantez e kenver Doue. Unan euz jar skrivagnourien ho deuz labouret ar muia guechall evit anaout hag embann buez ha vertuziou an Tad Maner a gomze evelhenn divar benn he garantez(1) :

« Ar garantez hen doa evit Doue a roe buez d'he holl oberou ; nebeutoc'h hen divije poaniet, mar hen divije nebeutoc'h karet... An Tad Maner, en he vuez a bez, hen deuz merket dalc'hmad e kare Doue... Koulzkoude, ato e kave dezhan e roe da Zoue re nebeud a verkou euz he garantez ; evithan e felle dezhan implija he vuez penn da benn hag uza he holl nerz. En he brezegennou, pa gomze divar benn tan ar garantez hen doa c'hoant da lakât en holl galonou, an Tad Maner a zeblante beza entanet he-unan gant ar garantez-se... Poania 'rea dreist holl da zougen an dud fidel da gaout eur garantez birvidik evit Hor Zalver o verval var ar groaz...

Epad he holl vuez, ne glaskas nemet eun dra : ober plijadur da Zoue. He c'her ordi-

(1) *An Tad Guillou ar Roux*, euz a Gompagnunez Jezuz, en he leor hanvet *Recueil des Vertus et des Miracles du R. P. Julien Maunois*.

nal oa heman : « Ober plijadur da Zoue ar muia possubl. »

He galoun a ioa stag ouz Doue hag holl da Zoue ; ne c'houzanve ket e vije rannet etre Doue hag an traou krouet... Kentoc'h mervel mil guech, emezhan, eget koueza en eur pec'hed hag a rafe d'in koll mignoniach an Aotrou Doue... »

Er penn kenta euz he vuez relijiuz, e verkas var baper ar pez a felle dezhan ober evit karet muioc'h-mui an Aotrou Doue : « Ar c'hrass kenta a c'houlennin bep mintin digant Doue a vez ar c'hrass d'he garet. »

An donezoun-ze ken talvouduz, ni c'hoar mad hen deuz bet anezhi digant Doue en eun doare dispar. Pa oue digasset he galoun dioc'h Plevin da Gemper, evit beza lakeat e chapel ar skolaj, an Aotrou 'n Eskop de Coëtlogon a gemeras anezhi etre he zaouarn hag a bokas dezhi gant resped ha karantez, en eur lavaret ar c'homzouman : « Setu aze eur galoun hag a zo bet leun a gassouni ouz an diaoul. » Gellet hen divije lavaret da heul : « eur galoun hag a zo bet leun a garantez evit Doue. »

Plijet gant Doue e vé gellet rei ar memez testeni divar benn hor c'halonou, pa vezimp eat euz ar bed-man !

EHL PENNAD

DEVERIOU E KENVER DOUE

(DILERC'H)

(*Dougen resped d'he hano, d'he di ha d'he zervez*)

1. Digarezioù an touerien-Doue.

Eun tiek, den a feiz, hen doa eur mevel goal dechet da vont e koler ha da leuskel bep seurt malloziou. Bep en amzer hag aliez zoken, e c'hourdrouze ar mevel-ze divarbenn he dech fall. Hen avad ne rea ket kalz a van evit kleet. Bep tro, d'en em zidamall, e klaske ar memez digarez. « Petra fell deoc'h ? emezhan. Ar pleg zo kemeret. N'oun ket evit va zech. Ken aliez guech ha ma vez an traou, pe an dud, pe ar chatal o stourm ouzin, n'oun ket evit miret ; dioc'htu ez a drouk ennoun, ha neuze ar blasfemou hag ar malloziou a zeu evel en despet d'in er meaz euz va ginou. »

An den-ze, var he veno, hen doa c'hoant da derri he dech fall ; mes, e guirionez, bolontez vad eo a vanke dezhan.

Eurmintinvez, he vestr a lavaras dezhan : « Taol evez mad, va mignoun ; sell aman eur pez ugant real ! Guelet a rez ? Mad ! heman vo d'id, mar kares tremen an deiz-ma penn da benn heb mont e koler hag heb pec'hi. » Ar mevel a assantas a galoun vad, ha setu great ar marc'had. Ar vevelien all en em glevas etrezho, evit lakât an touer-Doue da goll he bez ugant real. Hed an deiz, e rejont dezhan a bep seurt. N'euz forz ! Derc'hel mad a reas beteg an noz. Guech ebet ne zeas he basianted digan-than ; ha guech ebet ken nebeut ne lavaras an distera ger dizoare.

Pa oue debret koan, ar mestr a lakeas e dourn he vevel ar pez arc'hant hen doa gounezet, mes da heul e roas dezhan eur gentel dirag an holl : « Anat eo brema, emezhan, ez oa possUBL d'id en em gorrija, var bouez kemeret eun tammik poan. Ruzia dleves gant ar vez, o velet ec'h euz muioc'h a volontez vad da c'hounit ugant real, eget ne c'heuz, pa vez hano da blijout da Zoue, en eur viret he c'hourchement-nou. » Ar rebech-se a ieas ken doun e kaloun ar mevel, ma lakeas he boan divar neuze d'en em ziouall diouz he dech fall.

Histor ar mevel hag he bez ugant real a ro eur gentel vad d'ar re a glever ken aliez

o vlasfemi, pe o lavaret a hen̄t all bep seurt komzou divalo. Var bouez poania da vad, ha goulen sikour Doue, an den a c'hell ato dont a benn da derri he voall dechou.

**2. Ar Plac'h euruz Jeann d'Ark
hag ar blasphemou.**

Ar Plac'h euruz Jeann d'Ark, dre ma kare Doue dreist peb tra, he doa eur c'hoant birvidik da velet he hano santel meulet hag henoret gant an holl. Abalamour da-ze, he c'haloun a veze rannet gant glac'har, ken aliez guech ma kleve unan benag o vlasfemi.

Pa zigouezas en arme, ar pleg fall da vlasfemi hano santel Doue a oa stank, siouaz ! etouez ar zoudarded ha zoken etouez an ofiserien. Mad ! ar Plac'h euruz, dre aked evit gloar Doue, a goumansas dioc'htu da ober brezel d'ar pleg fall-ze. Kement hini a grede blasfemi dirazhi a veze skandalet raktal, n'euz forz piou e veze. An duchentil vraz ha pennou kenta an arme ne vezent ket espernet ganthi muioc'h eget ar re all. Ober a rea dezho rebechou c'houero, ha lakât a rea anezho

da c'houlen pardoun var an taol. Unan euz prinsed ar vro, an duk d'Alençon, a anzave divezatoc'h ez oa bet skandalet ganthi meur a vech. « Da c'houde, emezhan, p'en em gaven en he c'homagnenez, ar guel anezhi, ar guel hebken hen doa nerzavoalc'h evit miret diouz ar blasfemou da zont er meaz euz va ginou. »

Etouez ar vrezellerien brudet a ioa en dro da Jeann ez oa unan lezhanvet « La Hire ». Hennez oa, er penn kenta, eun touer-Doue euz ar re voassa. Mad ! gant he aliou nerzuz Jeann a zeuas a benn da gorrija « La Hire » he-unan.

Ar Plac'h euruz Jeann d'Ark n'oa ket evit gouzany e vije touet hano Doue gant ar re he doa da velet varnho. Na kaera skouer evit ar vistri ha mestrezed, evit an tadou hag ar mammou ! Kenta tra ho deuz da ober eo diouall mad na gouesfent hounan er pec'hed-se.

3. Ar roue Philip eil hag ar resped en iliz.

Philip, eil euz an hano, unan euz rouaned bro Spagn amzer guechall, a ioa eun deiz en iliz o klevet an oferen. Eur maread ofiserien euz he balez a ioa demdost dezhan,

ha gant daou anezho, a-hed an oferen, ne oue distag ebet d'ar c'haoziou.

Ar roue, den a feiz, a ieas drouk enhan o velet an daou ofiser-ze ken diresped ; koulzkoude, keit ha ma padas an ofiz, e voaskas var he imour ha ne lavaras ger ebet dezho. Pa oue fin d'an oferen, neuze avad e reas d'an daou-ze dont d'he gaout en he balez ; hag eno, gant eur vouez dichek e komzas outho evelhenn : « Guelet emeuz ho toare diresped en iliz ; mad ! ne c'houzanyin biken ar seurt dizurz etouez ar re emeuz da velet varnho. Daoust hag ho toare da glevet an offeren a zo eun doare kristen ? Dirazoun aman e va falez ne gredfac'h ket, a dra zur, beza ken diboell, ken dibarfet ; ha koulzkoude, dever an doujanz hag ar resped a zell ouz an ilizou muioc'h c'hoaz eget ne ra ouz palez eur roue. Evit deski ar gentel-ze ha d'eoc'h-hu ha d'ar re all, me fell d'in e zaffec'h ho taou divar va zro. Rak-se, divar vreman, diouallit da blanta ho treid er palez-ma. » An daou offiser a gollas eta ho flass, hag ive, da heul, an henoriou a gavent e servich ar roue. Ar c'holl-ze a skoaz en ho c'haloun eun taol ken pounner ma teuas unan anezho da goueza en dizesper, hag egile da goll he skiant vad.

Ar gentel distaget outho a vez o kavet
guall rust marteze ; ha koulzkoude, nemet
just ne oa ken.

Etouez hor c'henvroïz, e meur a barrez,
e kaver hiniennou hag a vez aliez avoalc'h
diresped en iliz. Ar yaouankizou dreist-
holl a veler goal droet da gaozeal ha da
c'hoarzin var an distera digarez. Nebeud e
lakeont ho spered da zonjal e Doue ; ha
nebeud e labour ho zeod da gass dezhan
gloar ha meuleudi dre ar beden. Arabad
eo ankounac'hât pegen santel eo eun iliz,
bet choazet gant Doue evit beza he di, he
balez var an douar : « *Haec est domus
Domini.* »

An dud a gred beza diresped en iliz a
ra dismeganz da Zoue ; hag ouzpenn, e
roont skouer fall d'ho nessa ; malloz an
Aotrou Doue a dennont ive var ho fenn.

Pa'zeomp d'an iliz, bezomp eta var evez ;
deomp di gant feiz ; deomp gant resped ha
guir garantez e kenver eun Doue a blij
ganthan chom bepred en hon touez evit
hor brassa mad.

**4. Dourn Doue o poueza var an dud
diresped e kenver ar Zul.**

Doue zo leun a basianted, ha peurlissa
ne fell ket dezhan kastiza dioc'htu an dud
a ra dismeganz dezhan en eur derri he
lezenou. Bep en amzer koulzkoude, e veler
anezhan o tisplega breac'h he justiz hag o
skei taoliou pounner. Hen ober a ra evit
deski d'ar bec'herien dougen muioc'h a res-
ped d'ar gourc'hemennou hen deuz great.

a) Er bloaz 1580, da zeiz Gouel Maria
hanter eost, eun den euz bro ar Pologn a
ioa bet digoustianz avoalc'h evit labourat
da genver an deiz-se. Al labour a rea oa
tenna euz an douar, en he bark, pri melen
da ober podou. E goueled eun toull doun
oa o labourat, hag an douar a bep tu
dezhan a oa stard evel eur voger. Eur
gristenez, o tremen ebiou evit mont d'an
oferen, a reas dezhan rebechou divarbenn
ar pez a rea. « Gouzout a rit, emezhi, ez
euz hirio gouel braz. » — « Me ne ran
forz ! » a respountas an den-ze. Mad !
dioc'htu d'ar momet-se, eur bern douar a
zizac'has hag hen a oue flastret dindan, a
greiz ober he labour sakrilaj.

An dud a labour da zul, pe da c'houel berz, ne zonjont ket marvad e c'hellont beza, evel an den-ze, skoet gant ar maro e kreiz ho labour. Ma karfent sonjal er maro, ar zonj-se hebken he deffe nerz avoalc'h evit miret outho da derri lezen Doue hag hini an lliz.

b) Eur belek, missioner en enezennou pell a zo hanvet « Iles Mariannes » a ioa eur zulvez o vont da velet eun den klanv. Guelet a reas eun nebeud kristenien o labourat dioc'h ho micher ; ho micher oa ober bagou. Ar missioner a lavaras dezh : « Va mignouned keiz, daoust ha n'ho peuz ket deiziou all roet deoc'h evit ho labour ? Penaoz e kredit-hu mont enep gourc'hemen an Aotrou Doue ? » — An dud-se a respountas d'ar missioner var eun ton rok : « Ni a fell deomp labouret. Hor bolonte eo ! »

Pa oue great he dro gant ar belek e ti he glanvour, e tremenas dre ar memez leac'h, evit distrei d'ar gear. Breman avad oa chenchet an traou. Eleac'h ma oa ar bagou hag ar c'har-di da lakât anezho, ne velet mui nemet eur bern ludu. An tan goal oa bet kroget hag hen doa distrujet al labour a ioa bet great.

Neuze, ar re ho doa labouret en desped

da c'hourc'hemen Doue ha da rebechou ar missioner a zavas keuz gantho, a c'houlen-nas pardoun hag a reas pinijen.

5. Eur micherour kristen hag ar Zul.

E kear Toulouz, eur Zulvez vintin, eur micherour oue gourc'hennet dezhant gant he vestr ober eun tamm labour hag a dlie padout pellik amzer. Ar micherour a respountas : « Me ne labouran ket hirio. » — « Ha perag 'ta ne rit ket ? » — « Abalamour Doue ne fell ket dezhant. » — « Mes diganen-me, ho mestr, ha n'e ket digant Doue eo ho peuz ho paeamant. » — « Ia zur, mes Doue eo a ro deoc'h peadra da baea ac'hanoun. Lavaret emeuz deoc'h dija ne labourin ket hirio, na ne rin. Kom-prenit mad : ar zul n'eo ket an dervez dleet da vistri ar bed-man ; hennez zo da Zoue ar mestr braz hag ive d'ar micherour ! »

Ar micherour a gomze hervez ar furnez kristen ; ar virionez oa ganthan. Plijet gant Doue ho deffe an holl vicherourien nerz kaloun avoalc'h evit ober eveldhan !

Etouez ar burzudou-ze, unan euz ar re
gaera zo merket var vuez Sant Martin,
eskop Tours.

D'ar mare ma laboure da zeskí guirione-
ziou ar feiz evit gellout reseo ar vadiziant,

TREDE PENNAD

DEVERIOU E KENVER AN NESSA
E JENERAL

1. Aluzen gaer Sant Martin.

Ar garantez e kenver an nessa a c'hell
beza diskouezet e meur a zoare hag ispi-
sial dre an aluzen. Hervez lezen an Aviel,
an hini hen deuz peadra zo red dezhan rei
skoazel d'an dud ezommek. Neb a lez he
galoun da galedi ouz ar paour ne c'hell ket
beza eur guir gristen ha da zervez ar varn,
Hor Zalver a vezò rust en he genver. Er
c'hountrol, pa vezer mad ouz ar beorien,
e rear plijadur da Zoue. Doue a zigor neuze
tenzor he c'hrassou hag a ro d'ar c'christen
trugarezuz hanter kant, tri ugant ha zoken
kant evit unan.

Evit diskouez guelloc'h ha skleroc'h
c'hoaz pegement e plij dezhan an aluzen,
meur a vech hen deuz bet great burzudou
braz.

Martin a dremene eun dervez var varc'h,
tostik da unan euz doriou kear Amiens.
(Eno ez oa soudard.) E kreiz ar goany edot
neuze, hag an amzer a ioa kalet, kaletoc'h
zoken eget ne veze ordinal. Ar zoudard, o
tremen ebiou d'eur paour, a velas eż oa an
den keaz hanter-noaz ha sounnet he izili
gant ar riou'(an anoued). Raktal e santas he
galoun tenereat hag e c'hoanteas ober eun

dra benak evit ar paour-ze. O veza n'hen doa ket a draou all da rei, Martin, gant he gleze, a rannas he vantel e diou loden hag a roas an hanter anezhi d'ar paour keaz. Gant an hanter mantel a jome ganthan, ar zoudard a ioa dic'hress, difesoun da velet, ha meur a hini a gredas c'hoarzin goap dezhan. Re all, er c'hountrol, a goumprenas hen doa great eun dra gaer hag a zantas ho c'houstianz oc'h ober dezho rebechou, rag int n'ho doa klasket ober netra evit sikour ar paour.

En noz varlerc'h, epad m'edo Martin o repoz, Hor Zalver a zigassas dezhan eun hunvre mysteriuz. En em ziskouez a reas dezhan, dre he gousk, ha var he ziskoaz oa ganthan an hanter mantel roet d'ar paour en aluzen. Martin a glevas neuze Hor Zalver o lavaret d'an elez santel a ioa var he dro : « Martin, evit dezhan n'eo ket c'hoaz badezet, hen deuz roet d'in ar wis-kamant a zougan. »

Kaera tra eo an aluzen ! A dra zur, ne vez ket paeat aliez en eun doare burzuduz, ha n'eo ket red, mes ato, pa vezer e stad a c'hrass, e toug frouez talvouduz evit ar vuez da zont.

2. Eur bugel madelezuz.

Eur paotrik, he hano Alphons, a ioa eun deiz (ha tiz varnhan), o vont da glask he gamaladed da c'hoari. He vamm he doa roet dezhan he veren-vihan ; lakeat he doa dezhan en eun dourn eur pez bara gant eur guiskad aman varnhan, hag en dourn all eur pikol aval. En eur vont, Alphonsik a gavas var he hent eur bugel paour. Harpet ez oa ouz eur peul-mean ; liou an dienez a ioa varnhan hag an daelou a zirede euz he zaoulagad. Ouz he velet, Alphons a jom a za raktal ; truezi ra d'ar bugel keaz. « Perag, emezhan gant madelez, perag e voueles-te ? » — « Naoun emeuz », a respountas-hen gant eur vouez klemmuz.

Alphons neuze ne jom ket da varc'hata. « Dal, emezhan ; paquez da vouela » ; hag e kinnig dioc'htu he damm bara d'ar paourik. C'hoant avoalc'h hen deuz da viret he aval, mes ne ra ket evelato ; dioueret a ra ive an aval evit he rei da heul an tamm bara(1).

(1) *L'Ange des enfants*, 4 janvier 1907.

Mil meuleudi d'ar bugel à ziskouezas eur galoun ken trugarezuz. Rei aluzen d'ar beorien a zo eun dra vad; mes, anet eo, dioueret eun dra benak hon-unan da rei dezho a zo c'hoaz guelloc'h, kaeroc'h ha talvoudusoc'h.

**3. An tamall e gaou hag enebourien
Sant Narciss.**

Sant Narciss hen doa tost da bevar ugent vloaz, pa oue karget da ren kristenien Jeruzalem. Daoust peger kaer

oa he vertuiou, tri zen aviuz a gemeras kaz outhan hag a damallas anezhan da veza great pec'hejou heuzuz. An dud fidel a c'houie mad ez oa ar Zant tamallet e gaou. Kasset e oue koulzkoude an affer

dirag ar varnerien. An tri zen digoustianz, evit rei muioc'h a bouez d'ho zesteni, a gemeras Doue da dest oa guir ar pez a lavarent; hag a hent all, goal bedennou a rejont da heul.

« Ma ne lavaran ket ar virionez, me a fell d'in meravel e kreiz an tan, eme ar c'henta; ha me beza goloet a lorgnez, eme an eil; ha me koll ar gueled » a lavaras an hini diveza.

Ho zesteni faoz a oue digemeret mad gant ar varnerien. An eskop santel a oue kondaonet hag a rankas pellât dioc'h Jeruzalem evit eur pennad.

Doue ne zaleas ket da ziskouez, en eun doare burzuduz, ez oa divlamm he zervicher.

Ar c'henta euz an testou a varvas gant he holl famill, e kreiz an tan goal kroget en he di epad an noz.

An eil a velas he gorf taget gant al lorgnez. An trede, o velet petra oa digouezet gant ar re all, a gemeras aoun rag justiz an Aotrou Doue hag a anzavasar virionez. Kement a geuz hen doa d'he bec'hed ma teue dalc'hamd an daelou diouz he zaoulagad; a benn ar fin, dre skuilla daelou, e teuas da goll ar gueled.

Gant an tri dest faoz oa digouezet penn

da benn ar pez ho doa kredet goulen hounan.

Anet eo, tamall an nessa e gaou a zo eur goal bec'hed, eur pec'hed grevuz, da viana pa vez evit traou braz. Pa vez great drouk pedennou da heul, neuze eo goassoc'h c'hoaz.

E meur a garter euz Breiz Izel, e kaver eleiz a dud hag ho deuz ar pleg fall da lavaret : Me c'houlen beza daonet, ma n'ema ket ar virionez ganen. Pebez komzou heuzuz, ma ve sonjet mad petra verkont! A drugare Doue, ne vez ket e kaloun an dud-se ar zantimant merket dre ho c'homzou. N'euz forz! Hennez zo eur pleg fall euz ar re falla ; rak-se, pa vez bet kemeret, e ranker poania d'en em gorrija.

4. Gevier kastizet gant Doue.

Sant Jakez, eskop Nizib a ioa, eun dervez, oc'h ober eur veaj, pa zigouezas gant eun nebeud peorien. « Ho pet ar vadelez, emezho, da rei deomp eun tamm aluzen ; unan euz hor mignouned a zo o paouez mervel ha guelet a rit he gorf maro asten- net aze. Gant hoc'h aluzen e c'hellimp ober

an dispignou 'zo red; anez ne c'hellimp ket. » Ar pez a lavarent oa ivantet penn da benn ; ho c'hamarad oa en em glevet ganthro, evit ober van da veza maro.

Ar Zant, trouplet ganthro, a roas eun aluzen a galoun vad, hag araok mont larkoc'h, a zaoulinas e kichen ar c'horf da lavaret eur beden, Ha setu hen mont adarre gant he hent.

Pa oue pelleat eur pennad, e oue lavaret d'an hini oa astennet evel maro : « Sav alesse breman ; eat eo kuit ! » Mes an denze ne zavas ket ; skoet oa bet e guirionez gant ar maro.

He gamaladed, sabatuet ha spountet, a redas buhan varlerc'h ar Zant, da anzao ho fec'hed a dromplerez, ha da c'houlen pardoun, en eur skuilla daelou c'houero.

Ar Zant a gemeras truez outho ; kement a drugarez zoken e tiskouezas en ho c'henver ma resuscitas an hini maro.

Dre ar burzud great kentoc'h, an Aotrou Doue hen doa diskouezet pegement e tisplij dezhan ar c'homzou a enep ar virionez. Dre an eil burzud e roas da entent peger braz eo he drugarez e kenver ar bec'herien a zeu davethan gant eur guirgeuz d'ho fec'hejou.

5. An drouk prezek. Kentejiou mad Sant Aogustin ha Sant Loïz.

Ar re a ziskuill d'ar re all, heb rezoun vad ebet, faotou pe zefaotou an nessa, a ia var eün enep lezen ar garantez.

Sant Aogustin n'oa ket evit gouzany an drouk prezek. Dre mä vezer techet d'ar pec'hed-se dreist holl epad ar prejou, ar Zant hen doa lakeat skriva, ouz mogeriou ar zal eleac'h ma veze o tibrj, ar c'homzouma : *Quisquis amat dictis*, etc. Lakeat int bet e brezounek en doare-man :

Mar teues aman, drouk preger,
Prenn mad da vek, pe stenn d'ar gær.

Eun deiz bepag, epad m'edo Sant Aogustin ouz taol gant eun nebeud mignoued, ar re-man a goumanse da ziskolpa brud yad an nessa. Ar Zant a c'hourdrouzas anezho dioc'htu. « Mar kendalc'hit, emezhan, e rankin pe sevel ouz taol, pe lammet kuit ar c'homzou a velit aze dirag ho taoulagad. »

Ar roue Sant Loïz a ziskouzeze ive hen doa kaz ouz an drouk komz. Etouez ar c'herteliou leun a furnez skrivet ganthan

evit he vab, e kavomp argentel-ma : « Na c'houzanvit ket e ve lavaret dirazoc'h komzou hag a c'helfe dougen an nessa d'ar pec'hed ; arabad eo gouzany ken nebeut ar re a gred drouk-prezek an du'd all pe dirazho pe adren ho c'hein. »

Heuillomp hon unan ar gentel-ze, ha dale'homp var hon teod. Taolomp evez a hent all, evit miret na deufe ar re hon euz da velet varnho, da zrouk prezek an nessa.

6. Eul laer tapet brao.

Eun den, Simon he hano, a dremene eun dervez ebiou da eur c'hovel. Eno, e kichenik, e velas var an douar eur chaden houarn, hag an diaoul a boulzas Simon da laerez anezhi. Simon a zellas piz en dro dezhan da velet hag hen ne oa test ebet. O veza ne vele den e tu ebet, e tapas krog er jaden ; mes, dioc'htu e lezas eur skrijaden hag e tiskrogas buhan. Devet oa he zourn. Ar marichal hen doa taolet anezhi er meaz da yena. Pa glevas unan benag o krial e teuas da velet, ha raktal e koumprenas petra oa digouezet. Hag e lavaras da Zimon : « Eun dra vad eo e ve bet devet ho pizied kamm. Evit en em viret diouz

eun drouk all a ve goassoc'h, dalc'hit sonj
mad euz ar gentel-ma :

Pa zeu er mæz euz ar fournez,
Ne doucher ket ouz an houarn.
Memez tra, var mad hoc'h hentez,
Mirit na daolfec'h ho taouarn.

**7. Mac'harit an Nobletz : skouer a garantez
e kenver an nessa.**

Mac'harit an Nobletz (unan euz c'hoarez Dom Michel) a roas en he buez skoueriou dispar a barfeted kristen. En he yaouankiz, ar bed hag ar vanite a gavas krog var he c'haloun, mes heb dale, gant kenteliou he breur, e oue chenchet a genn. Divar neuze, ne glaskas mui nemet plijout da Zoue hag ober vad d'an nessa dre an oberou a drugarez.

Eur vad estoun a reas en dro dezhi, dreist holl e Douarnenez hag e Ploare. Eno e tremenas, evel eur zantez, al loden di-veza euz he buez.

Mac'harit a zispigne bep bloaz he holl leve, o rei sikour d'ar beorien, d'ar vino-red ha d'an dud klanv. Grass e veze gan-thi beza e koumpagninez an dud a veve e kreiz an dienez hag ar boan.

He c'harantez e kenver an nessa a rea

dezhi labourat a greiz kaloun da gelen an dud dizesk var guirioneziou ar relijon.

Ober katekiz d'ar vugale ha d'an dud vraz, displega dezho Taolennou he breur missioner, sikour anezho da reseo ervad ar Zakramanchou, setu aze he labourou ordinal evit brassa mad an eneou.

Parfeted he c'harantez a zouge anezhi d'en em ziouall bepred diouz ar zonjou hag ar c'homzou kountroul d'an nessa.

Goude beza bet, a hed he buez, ker mad ha madelezuz, var he maro e roas eur skouer a garantez kaeroc'h c'hoaz. Kinnig a reas he buez, evit miret ho mamm da bemp krouadur yaouank c'hoaz.

Eur vaouez euz Douarnenez, hanvet Clemence ar Gô, a ioa tostik da verval. Mac'harit a gemeras truez outhi hag ouz he femp krouadur. Pedi a reas an Aotrou Doue da zigass dezhi klenved ar vaouez-se, ha selaouet a oue dioc'htu he feden. Clemence ar Gô a velas he yec'hed o tont en dro, ha Mac'harit a gouezas klanv. Epad pemp sizun e oue taget gant an derzien ; poan he doa en he holl izili. Mervel a reas divar ar c'hlenved he doa goulennet he unan digant Doue, dre garantez evit an nessa. Hano Jezuz a oue ar gomz diveza a zeuas divar he muzellou. D'ar 17 a viz Guengolo 1633 eo e rentas he ene d'he c'hrouer.

He c'horf a oue interret e iliz Ploare, eleac'h ma veler c'hoaz he bez. Kredi stard a rear dre ar vro ez euz bet resevet eno grassou burzuduz dre nerz he fedennou. Guelet e vez dreist holl ar mammou o vont di gant ho bugaligou, pa zale ar c'herzed da zont dezho.

Arabad eo e ve dibrofit evidomp ar skoueriou kaer a garantez roet deomp gant Mac'harit an Nobletz. Eveldhi, karomp hon nessa ha diskouezomp hor c'harantez dre an oberou a drugarez.

~~~~~

talvout a ra ar boan. Bugale gristen a dle sonjal ervad betek pegeit eo bet eat an dispignou great evitho gant ho zad hag ho mamm ; eun doare eo da goumpren guelloc'h peger braz e tle beza ho anaoudegez

PEVARE PENNAD

DEVERIOU AR GERENT HAG AR
VUGALE

**1. An anaoudegez vad a dle beza e kaloun
ar vugale.**

An Den euruz Aogustin Gruber, maro eskop en Aotrich er bloaz 1835, a ieas, eun deiz, da velet bugale eur skol renet gant leanezed.

Goulen a reas meur a dra ouz ar vugale ; an dra-ma da viana e c'houlennas ouz unan anezho : « Livirit d'in, va bugel, pegement ez oc'h bet koustet d'ho kerent beteghenn. »

Ar plac'hik, daoust ma oa guiziek avoalc'h var ar c'hounta (ar c'hac'h), en em gavas berr koulzkoude. Neuze, an Aotrou 'n Eskop a lavaras dezhi : « Setu aze eur « problème » ha n'eo bet Morse marvad roet deoc'h da ziluia. Mad e ve deoc'h koulzkoude deski hen diluia, rag

vad e kenver ho c'herent. Taolit evez, va bugel. Ni a ia dioc'htu da labourat assamblez, evit ober ar gount.

Da genta, pegement a zispign a c'hell beza ganeoc'h, a hed eun dervez, evit ho pevanz, ho tillad hag an traou all ? N'eo

ket re, emichanz, merka pemp guennek bemdez? » — « O nan avad ; goal zister eo zoken ar soum-ze. » — « Mad ! ha ped dervez a gounter en eur miz ? » — « Tregont dervez, an eil miz dre egile. » — « Klaskomp neuze pegement e koustit d'ho kerent bep miz. »

Hag ar bugel da gounta dioc'htu pegement e ra tregont guech pemp. Dont a ra ganthi heb dale : « Seiz lur ha dek guennek », emezhi.

An Aotrou 'n Eskop a c'houlen da c'houde : « Ped miz a zo er bloaz ? » — « Daouzek », a respount ar bugel. — « Guelomp neuze bete pegeit ez a an dispign great evidoc'h etre daou benn ar bloaz. »

Ar baotrezik a stag adarre gant ar gount, en eur lakâr ar soum genta daouzek guech brassoc'h. Kaout a ra *tregont skoed* evit ar bloaz penn da benn. « Tregont skoed ! » emezhi.

— « Mad ! deomp larkoc'h. Pe oad ho peuz breman ? » — « Dek vloaz. » — « Klaskit neuze pegement zo bet dispignet ganeoc'h epad an holl amzer-ze. »

N'oa ket diez dezhi ober ar gount nevez ha ken prim ha tra e respountas : « *Tri c'hant skoed !* »

Rak-se, eme an Aotrou 'n Eskop : Tri

c'hant skoed dispign ho deuz bet ho kerent ganeoc'h ; ia, kementse da nebeuta, rag eleiz a zispignou all ho deuz great a dra zur. Mizou ho deuz bet, pa vijac'h klanv, evit kaout eur midisin var ho tro ha prena louzeier; mizou all, evit denc'hel ac'hanc'h er skol, evit prena leoriou ha traou all.

A benn mare ho Pask kenta, an dispign a vezo savet da vil lur. *Da vil lur !* ententit mad. Ha n'e ket arc'hant hebken ho deuz dispignet ganeoc'h. Nag a boan ho deuz kemeret ! Ho tad hen deuz ranket labourat stard ; ho mamm he deuz ranket poania noz-deiz var ho tro, dreist holl p'edoc'h c'hoaz en ho kavel. Hag abaoe, nag a drubuill, nag a anken aviziou ! Breman, livirit d'in : Ha koumpren mad a rit ez oc'h dileourez d'ho kerent? » — « O ia, koumpren mad a ran, ha bolontez emeuz da zic'haoui anezho, guella ma c'hellin, evit ar boan ho deuz kemeret ganen hag an dispign ho deuz great evidoun. » — « Petra reot eta da ziskouez dezhho ho karantez hag hoc'h anaoudegez vad ? » — « Poania 'fell d'in da veza bepred eur bugel fur ha sentuz ; klask a rin e peb doare ober dezhho plijadur hag a hent all e tiouallin mad diouz kement a c'hell displijout dezhho. » — « Ia, va bugel, grit en doare-ze,

hag ho puez a roio levenez var eun dro da galoun Doue ha da galoun ho kerent. »

Eur gentel gaer hen doa roet an eskop santel da vugale ar skol zo bet hano anezhi. E meneziou an Tyrol, eleac'h m'edo ar skol-ze, he gentel zo bet dale'het sonj mad anezhi beteg an dervez hirio. Ar mammou a vez klevet c'hoaz, bep en amzer, o lavaret d'ho bugale : « Ha klasket ho peuz-hu pegement oc'h bet koustet d'in-me ? Pegement e chom ganeoc'h-hu c'hoaz da baea ? »

Kerkent ha ma klevont ar c'homzou-ze, ar vugale a bleg raktal da volontez ho c'herent (1).

Ar gentel roet e bro an Tyrol a c'hell dougen ar memez frouez en hor bro Breiz Izel.

2. Ar Pab Beneat Unnek hag he vamm.

Hon Tad Santel ar Pab Beneat Unnek a oa euz eur famill disterik avoalc'h hervez ar bed.

Pa oue savet var drôn Sant Per, e oue skignet dre gear Rom ar c'helou e tlie

(1) *Les Commandements de Dieu en histoires* (Edition Paillard); 4^e Commandement: p. 14.

mamm ar Pab nevez dont da velet he mab. Kæriz Rom en em glevas evit ober dezhi eun digemer henorapl ha mont a rejont a vanden d'he diambroug. Choant ho doa da henori ar Pab dre an honor great d'he vamm.

Dre ma oa eun dra dreist ordinal en he buez, ar vamm a gavas dezhi e vije mad

kemer eur viskamant kaeroc'h ha pinvidikoc'h eget an hini oa boaz da zougen. Kerse oue ganthi, rag ar Pab, p'en em gavas dirazhi a lavaras : « N'e ket hounnez va mamm ; hounnez zo eun itroun vraz ne

anavezan két. Va mamm d'in-me a zo re baour evit kaout ar seurt dillad. »

O klevet kement all, ar vamm e savas an dour en he daoulagad. Mont a reas buhan da jench dillad, ha pa oue gwisket evel m'oa boaz da veza, e tistroas da gaout he mab.

Ar vech-man avad ar Pab he digemeras gant eun ear laouen hag a bokas dezhi gant karantez, en eur lavaret : « Ah ! breman ec'h anavezan ac'hanoc'h. Ia, c'houi eo va mamm, hag embann e c'hellan n'euz den ebet var an douar hag a garfe he vamm kement hag e karan va hini. »

Da genver an dervez-se, ar Pab Beneat Unnek hen doa roet var eun dro da geriz Rom daou skouer a gONSEKANZ.

Da genta eur skouer a humilite, en eur anzao hag o tiskouez dirag an holl ez oa euz eur famill dister. A hent all, e roas ive eur skouer a resped evit ar gerent.

Darn euz an dud, pa vezont savet huelloc'h eget ho renk, a vez troet da ankounac'hât ho c'hondision genta ; guelet e vezont oe'h ober nebeud a stad euz ho c'herent ; ober a reont aviziou evel p'ho deffe mez ganthro. An dud-se n'int ket guir gristenien. Ho c'haloun zo taget gant an ourgouill ; hag a hent all n'ho deuz e ken-

ver ho c'herent na resped, na karantez nag anaoudegez vad, ec'hiz ma tlefent kaout. Dre zefot miret mad ar pevare gourc'hemen a Zoue, ne c'hellont na plijout da Zoue, na tenna he vennoz varnho.

3. Karantez eur bugel breizad evit he dad.

Vardro ar bloaz 1830, dirag Perroz Girek, mes eur pennad mad euz an aod, eur vagik dister a oue troet var he ginou. Ar vagik-se, goal garget, oa enni pemp pe c'houec'h ; hag en ho zouez eun dijentil koz, an Aotrou de Lezeleuc, bet ofiser a vor. Assamblez ganthan oa ive he zaou vab yaouank c'hoaz ; n'oa nemet daouzek vloaz ar c'hossa.

Danjer braz a ioa evit an holl da goll ho buez. An Aotrou de Lezeleuc oa o neui abaoe eun hanter heur, gant ar c'hossa euz he vugale var he gein ; ar yaouanka oa eun tammik pelloc'h ; chom a rea var an dour var bouez eur roenv hen doa gellet tapa krog enni.

Da benn ar fin, an dud keiz a oue guelet gant eun nebeud pesketerien, a ieas a-diz varzu enni. Mall braz ez oa, rag an Aotrou de Lezeleuc, skuiz maro, a zante

a nebeudou he nerz o vont diganthan.

He vab yaouanka, Leopold, a roas neuze eur merk dispar euz he nerz kaloun hag euz he garantez e kenver he dad. Pa velas ez oa ar besketerien o tont da zavetei anezhan ar c'henta, dioc'htu e krias dezho a bouez penn : « Nan, nan ; n'e ket entuma e tleit dont da genta. It var eün, hag it buhan d'an den koz baro guen, a zo e brassoc'h danjer evidoun-me. » Ar besketerien a reas diouz he c'hoant. Dizale e teujont a benn da lakât e savete an tad hag he zaou vugel, Leopold da ziveza (1).

Ar bugel kalounek a ioa bet ken dizamant ouz he boan ha ken karantezuz e kenver he dad a ieas divezatoc'h da velek (1845). Dont a reas zoken da veza gloar hag henor eskopti Kemper. Goude beza bet persoun e Plougonven, Chalouni ha vikel vraz e Kemper, an Aotrou Leopold de Lezeleuc oue lakeat da eskop e kear Autun, da viz c'huevrer 1873. He vuez eskop ne badas ket pell. Mervel a reas er memez bloavez, d'ar c'houezek a viz kerzu.

(1) *Revue de l'Armorique et de l'Ouest*, 20 mai 1845.

4. Eun tad a famill distroet ouz Doue gant he verc'h vihan.

Eur missioner breizad euz urz an Tadou jezuisted (1) a ioa boaz da gounta eun dra gaer, hen doa klevet gant eun tad a famill euz parrez Pontreux (Pontieux)

An den-ze, siouaz deuhan ! hen doa great evel ma ra eur c'halz a re all dre ar c'hæriou. Abaoe pell zo, ne dosta mui ouz ar zakramanchou. Eur verc'hik hen doa, eur verc'hik unnek vloaz. Eur plac'hik devot a ioa anezhi, hag evel just e veze guall nec'het, o velet he zad ken dizeblant ouz silvidigez he ene. Mad ! goude beza pedet gant holl nerz he feiz hag he c'harantez, setu aman petra zonjas ober eun deiz.

Mont a ra da gaout he zad. « Va zad, emezhi ; arabad deoc'h dale pelloc'h da ober ho teveriou a gristen. N'e ket divezatoc'h, mes breman dioc'htu e rankit mont da govez. » Hag en eur lavaret ar c'homzou-ze, ar bugel a daspas krog e dourn he zad, da gass anezhan dioc'htu d'an iliz. An

(1) An Tad Foricher (Le Forestier) maro e ti Sant Joseph, e Kemper, d'an drizek a viz Du 1884.

tad a blegas da volontez he verc'h ; bleinet ganthi ez eas d'an iliz, hag en em lakeas e kichen eur gador govez.

Gant aoun ne zaje kuit, heb mont da govez, he verc'h a jomas eno tostik, da zivoall anezhan. Pa velas he zad o vont er gador, hag eur pennad goude, o tont er meaz, he c'haloun a dridas gant eur joa dispar. Ha n'e ket hi hebken a ioa laouen ; he zad a ioa laouen ive, dre m'hen doa, da heul an absolen, kavet a nevez ar peoc'h hag an eurusted.

Hervez ar bevare gourc'hemen, eur bugel kristen a dle pedi evit he gerent ken aliez ha bemdez. Pedi a dle evitho gant muioc'h c'hoaz a nerz, ma vevont pell ouz Doue, rag neuze ho stad a zo reuzeudik meurbed.

O pegen talvouduz eo d'ar gerent rei d'ho bugale deskadurez kristen ! Abred pe zivezad, ho aked hag ho foan a vezoo paeet mad.

5. An archer koz hag ar skol dizoue.

D'ar mare ma velet ar Beljik renet evel hor bro-ni gant tud enebourien d'ar feiz, tad eur skolaerez kristen a roas eur merk

dispar euz he feiz hag he nerz kaloun. He verc'h a ioa e penn eur skol gristen renet ganthi a zoare. Paotred ar c'houarnamant a c'hoanteas kaout anezhi, da lakat e penn eur skol dizoue. Klask a rejont da genta gounit he zad hag unan benag euz ho ferz a ieas d'he gaout. He zad a ioa eun archer koz, gounezet ganthan he dammik pansion, eun den dispount hag ato direbech e peb doare.

Great e oue dezhan ar promessaou kaera ; mes, petra benag n'oa ket pinvidik, n'en em lezas ket da veza touellet gant an arc'hant. Pemp mil lur ar bloaz a ginniget d'he verc'h, ma karje kuitat ar skol gristen ha mont da ren eur skol dizoue. N'euz forz ! an archer koz a reas buhan he zonj. « Guelloc'h eo d'am merc'h, emezhan, gounit pemp kant lur gant an Aotrou Doue eget pemp mil lur gant an diaoul. »

Setu aze komzou eur guir dad hag eur guir gristen ! Da galz a gerent e rafe vad koumpren ennho, añaok poulza ho bugale varzu ar skoliou « normal ».

A drugare Doue, an archer koz n'oa ket euz ar vouenn dud a veler ken dizoursi e kenver silvidigez ho bugale. Hennez oa sklear he zaoulagad hag eün he goustianz. Plijet gant Doue e ve an holl dadou hag

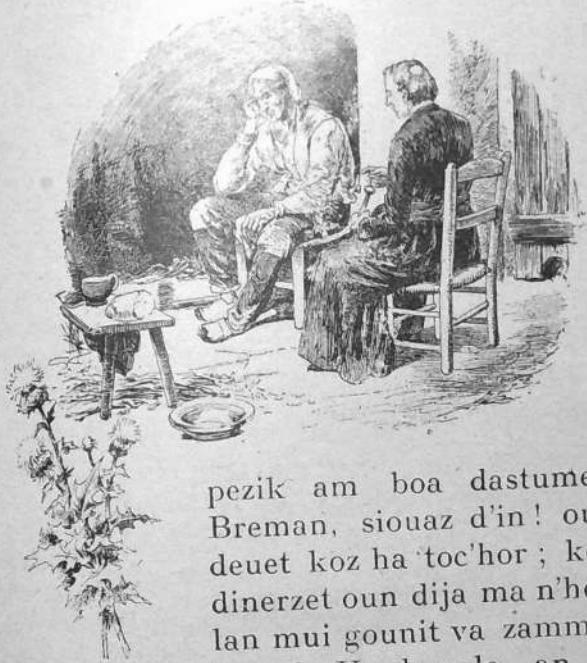
an holl mammou henvel outhan ! Neuze avad, pa vefe hano evit tud yaouank da choaz eur stad a vuez, pe da vont en tu-ma kentoc'h eget en tu-hont, ne ve ket sellet hebken euz ar gounidegez. Taolet e vefe evez, araok pep tra, ouz an ezamant a vezokavet da ren eur vuez kristen ha da zavetei an ene.

6. Bugale dinatur ha klemmou eun tad.

Eur Persoun, en eur ober tro he barrez, a zigouezas eun deiz e ti eun den koz. Heman oa azezet dirag an oaled, tenval he benn, hag an daelou en he zaoulagad.

— « Petra ? » eme ar belek o tostât. « Me gav d'in ez euz eur boan vraz benak o poueza var ho kaloun. Daoust hag eun darvoud benak a zo digouezet ganeoc'h pe gant unan benak euz ho tud ?

— « Aotrou Persoun, eme an hini koz, me zo trist va flanedan var an douar. Anzao a rin ouzoc'h ar pez a laka ac'hanoun ken diaez. Pemp a vugale 'meuz bet, hag ho femp emeuz savet anezho, var bouez kemered poan avoalc'h. Mad ! brema ez int dimezet ho femp ; ha, d'ar poent ma 'z int bet fortuniet, emeuz ingalet etrezho ar

pezik am boa dastumet. Breman, siouaz d'in ! oun deuet koz ha toc'hor ; ken dinerzet oun dija ma n'hellan mui gounit va zammik boued. Va bugale, an eil varlerc'h egile, a gemer ac'hanoun en ho zi ; mes, pa zigouez evidoun ar mare da jench ti, bep tro e vez kroz etrezho divar va fenn. Ne roont digemer d'in nemet en despet dezho. Ken aliez ha bemdez e rebecher d'in ar bara a zebran. P'am be c'hoant da lavaret eur ger benak, dioc'htu e vez serret d'in va ginou gant eur gomz dizoare benak. Va bugale vihan zoken a zo diresped em c'henver, beteg ober goap ac'hanoun dirag

an holl. Aviziou e kavan va foaniou ker pounner ma teuan da fallgalouini. Meur a dro eo digouezetganen lavaret : Plijet gant Doue e vijen maro ! »

En eur gounta he zoare ken truezuz, an den koz a huanade hag a vouele dourek, ha n'eo ket souez e guirionez.

« Aotrou Persoun, emezhan c'hoaz, var a velit, va buez a zo goall c'houero ; mes kement emeuz diskleriet deoc'h a zo etre c'houi ha me. Daoust peger kriz eo va bugale, na c'hourdrouzit ket anezho divar va fenn, rag anez, ac'houdevez e teuffent da veza goassoc'h c'hoaz em c'henver. »

A dra zur, bugale an den-ze n'e ket kalonou kristen a ioa en ho c'hreiz. Ar re-ze a ioa goassoc'h eget al loened gouez. Tud ar seurt-se a denn malloz an Aotrou Doue var ho fenn, hag aliez e vezont kastizet ganthan er bed-ma zoken. Digouezout a ra gantho aliez, aberz ho bugale honunan, ar pez ho deuz bet great d'ho c'herent.

7. Pegen noazuz eo skoueriou fall ar gerent.

E Kemper guechall, ez euz bet, var a gonter eur barner, hag a ioa an Aotrou de

Jouare he hano. An Aotrou-ze a ioa eun den a zoare hervez ar bed, hag an holl ho doa fizianz enhan ; mes dilezet hen doa a gress siouaz dezhan ! deveriou braz ar vuez kristen. Ne rea na Pask na Pantekost. An Itroun er c'hountrol a ioa evit Kemperiz euz skouer a zevosion.

N'ho doa nemet eur mab, hag ar vamm a boanie, endra c'helle, d'ober ganthan eur c'christen euz an dibab.

Keit ha ma oue var he studi, an den yaouank a jomas sentuz ouz he vamm, hag a zalc'has da heulia mad he skoueriou santel. Kerkent avad ha ma oue peurachu ganthan he studi, e kollas ar plegou kristen hen doa bet bete neuze. Ar vamm baour a velas buhan penaoz ez ea an traou gant he mab. Evelato, ne ouie ket d'ar just petra oa bet kaoz dezhan da jench en eun taol kount. Ne gave ket dezhi hen dije darempredet kamaladed a skouer fall. Mall he doa da c'houzout ar virionez penn da benn, ha setu hi, eun dervez, ha mont da gaout he mab en he gambr. Eno e lavaras dezhan gant eun ear glac'haret meurbed : « O va mab, gant ar vuez a renit, siouaz ! emeuz kalounad, ha kement zoken ma tizec'hant var va zreid ha ma teui ar glac'har a benn ac'hanon eb dale, Kalz

chenchamant a zo ennoc'h eun tachad zo. »
— « Va mamm ger, emezhan, c'houi zo faziet braz. Me assur deoc'h e kendalc'han da garet ac'hanoc'h a greiz va c'haloun. »
— Ar vamm a respountas : « Kaout karan-tez evidoun-me a zo sur eun dra vad, eun never eo zoken, mes n'eo ket avoalc'h koulzkoude. Red eo da heul, hag araok peb tra, karet an Aotrou Doue ha diskouez dezhan ar garantez-se dre an oberou a relijon. Mad ! ne velan mui ac'hanoc'h en iliz, eleac'h m'edoc'h boaz da veza. »

An den yaouank a anzavas ar virionez, hag a lavaras didroidel d'he vamm : « Selaouit, emezhan. Setu aman perag emeuz chenchet doare. Va zad, var a velan, a zo eun den istimet gant an holl, petra bennag ne dosta Morse ouz ar zakramanchou da vare ar Pask. Perag ne rafen-me ket eveldhan, brema pa 'z oun deut braz ? »

Ar c'homzou-ze à skoas eun taol pounner e kaloun ar vamm gez. An daelou en he daoulagad ez eas, heb dale tamm, da gaout he fried, evit ober dezhan rebechou c'houero. « Beteghenn, emezhi, n'ho peuz klevet rebech ebet ganen ; hirio avad e klevot, ha n'eo ket heb abek. En eur veva dizoursi e kenver ho teveriou a gristen, koumprenit mad petra ho peuz great :

lazet ho peuz, ia, siouaz ! lazet ho peuz ene hor bugel ! Pa 'meuz goulennet outhan perag ne ia mui d'an iliz emeuz bet ar respount-ma : Me fell d'in ober evel va zad !

O klevet kement all, an Aotrou de Jouare a jomas evel strafillet. Koumprenet hen doa en eun taol peger braz drouk hen doa great dre he skoueriou, ha raktal e fellas dezhan rapari. Mont a reas dioc'htu da gaout he vab, hag e komzas outhan evelhenn : « Evit eun tad, ez eo eun dra goal stard en em damall he unan dirag he vugel. Hen ober a ran koulzkoude. Pardon a c'houennan evit ar skouer fall emeuz roet deoc'h. Gant ar respek humen oun bet trec'het, siouaz d'in ! mes, mar doun bet ken digouraj beteghenn, ne vezin mui divar vrema. Deomp eta dioc'htu da gaout ar belek e vijec'h o kovez ganthan. »

Mont a reas gant he vab, ha, divar neuze, e talc'has da veva evel eur guir gristen.

Ar gerent ne zonjont ket ato avoalc'h ez eo evitho eun never, hag eun never striz, rei skouer vad d'ho bugale. Rei dezhokenteliou fur a zo, evel just, eun dra red, mes ma ne vez ket, da heul, kentel ar

skoueriou, ar c'henteliou kaera ne dalvezont kazi netra; buhan ezeont gant an avel. Petra zo kaoz ma veler kement all a dud yaouank kemeret ganthro abred ar pleg fall da vlasfemi, d'en em rei d'ar vesventi ? Aliez siouaz ! skoueriou ar gerent, ha dreïst holl re an tad eo a vez ar penn kaoz... Tadou ha mammou kristen, bezit eta var evez. Dre eur vuez direbech e peb doare, diskouezit d'ho pugale ha da holl dud ho ti hent ar furnez kristen, a zo, var eun dro, hent ar guir eurusted.

PEDERVED LODEN

AR PEC'HED E JENERAL
HAG AR PEC'HEJOU KAPITAL

PENNAD KENTA

AR PECHED E JENERAL

**1. An daou bec'hed kenta kastizet
gant Doue.**

Doue, 'n eur groui an Elez, hen doa guisket dezho eur vantel a zantelez hag a barfeted. Roet hen doa dezho an donezonou kaera ouffer da velet. A hent all, var a greder, hen doa roet dezho da anaout, dre eur sklerijen yurzuduz, myster braz an Inkarnasion ha gourc'hemennet dezho adori he Vab en em c'hreat den. Eur rummad anezho (ha Lusifer er renk kenta) a

zavas kement a lorc'h ennho gant ho genned dispar ma ne fellas ket dezho senti ouz gourc'hemen ho c'hrouer hag ho mestr.

Doue ne zaleas tamm ebet da gastiza an

Elez ourgouilluz ha dizent. Var an taol e strinkas anezho var ho fenn e kreiz tan an ifern, krouet evitho d'ar momet-se gant he justiz.

Daoust pegen kaer ez oant kentoc'h, daoust pegen huel oa ho stad, ne oue espernet hini ebet anezho.

Sonjomp ervad ha poaniomp da gomprent ez eo ar pec' hed eun drouk braz, p'e guir eun Doue just a sko taoliou ken pounner evit kastiza eur pec' hed hebken.

E kenver Adam hag Eva, Doue a ziskouezas iveau he justiz en eun doare spoutuz.

Adam oa bet krouet en eur stad dinam ha santel; grassou eleiz hen doa bet iveau: mestr oa var he blegou; a hent all, nedlie ket mervel, nag he vugale var he lerc'h ken nebeut, da viana ma karje beza bepred sentuz ouz Doue. Lakeat oa bet e baradoz an douar, eul leac'h dudiuz meurbed. Eno hen doa kounje da zibri euz holl frouez ar jardin, — nemet ouz unan merket dezhan gant Doue.

Adam, siouaz dezhan! a oue diskiant avoalc'h evit ober nebeud a stad ouz an difen great gant Doue. Evit plijout da Eva, bet touellet dija gant an drouk spered, ec'h assantas dibri eun tamm euz ar frouez difennet.

Raktal, Doue a daolas anezho ho daou er meaz euz ar jardin, a lammas digantho donezoun he c'hrassou, a gondaonas anezho d'ober pinijen epad nao c'chant vloaz, hag a lakeas anezho dindan lezen ar maro.

Eleac'h tanva, evel kentoc'h, peoc'h ar

goustianz, eleac'h beza, ouzpenn, mistri var ho flegou, Adam hag Eva en em gavas nec'het, enkrezet e meur a zoare, ha kontrollet gant plegou fall ha n'ho doa ket bete neuze. A hent all e rankjont gounit ho bara diouz c'houezen ho zal. Da ziveza, kaoz int bet ive d'ho lignez da veza malheuruz var ho lerc'h.

Sonjomp ervad ha komprenomp guella ma c'hellimp pegement a zrouk hen deuz great ar pec'hed d'an dud, azalek ar penn kenta. Diouallomp mad da gemeret skouer var Adam hag Eva. Poaniomp ato da ober var eün ar pez a c'hourc'hemen Doue ha da bellât diouz kement tra a zifen ouzomp. Anez e vezimp kastizet ganthan abred pe zivezad.

2. Kaout kaz ouz ar pec'hed marvel.

Ar vissionerien a vel aviziou traou skoueriu meurbed. Setu aman unan bet kountet gant an Aotrou 'n Eskop Grouard, vikel abostolik an Athabaska (e Amerik an Hanter-Noz).

« Eun deiz, emezhan, em boa great eur brezegen, en eur gear euz ar Stadou Unaned (Etats-Unis) hag a rear Lowel

anezhi. Goulennet em boa eun tammik skoazel evit ar Mission a zo em c'harg. Mad ! eur pennadik amzer goude ar brezegen, e teuas d'am c'haout eun den hag a zouge eur bugel var he vreac'h ; he c'hreg a ioa ive assamblez ganthan.

« Aotrou 'n Eskop, eme an den-ze, ni hon euz c'hoant da ginnik deoc'h eun tammik aluzen evit ho missionou ; mes, en distro, ni garfe kaout eur c'hrass diganeoc'h. » Ha dioc'htu e kinnigas d'in he vontr. He c'hreg ive d'he zro a roas he aluzen ; kinng a reas d'in pemp piastr, da lavaret eo : pemp lur varnugent.

Neuze va den mad a lavaras : Evit deiz va eured, em boa prenet dillac kaer ; re gaer zoken e kavan anezho evidoun. Ha kountant e vijac'h da zigemeret anezho ? Ha kerkent, he c'hreg a lakeas etre va douar ar pakad ez oa an dillac enhan.

E guirionez, ne ouien ket kaer e pe zoare diskouez va anaoudegez vad. Tenereat ez oa va c'haloun o velet kement all, mes tenereat e oue muioc'h c'hoaz, pa glevis ar goulen a reas ouzin an den-ze. « Aotrou 'n Eskop, emezhan, eun dra emeuz brema da c'houlen diganeoc'h. Pedit an Aotrou Doue, mar plij, evit va bugel, evit ne gduezo morse e pec'hed marvel ebed. »

He bried a reas var he lerc'h ar memez goulouen.

Eun dra gaer eo guelet tud dister, evel ma oa ar re-ma, o rei kement all evit sikour ar vissionerien ; kaeroc'h eo c'hoaz koulzcoude ar garantez kristen a ziskouezent e kenver ho bugel. Plijet gant Doue e ve stankoc'h etouez ar gerent ar zoursi a dleont da gemeret ouz silvidigez ho bugale ! Eleiz a gerent a veler, siouaz ! lezirek keenan da zeski ho c'hreansou d'ho bugale, da lakât rei dezho kelennadurez kristen, da bellât dioutho kement a c'hell beza eun danjer evit ho eneou.

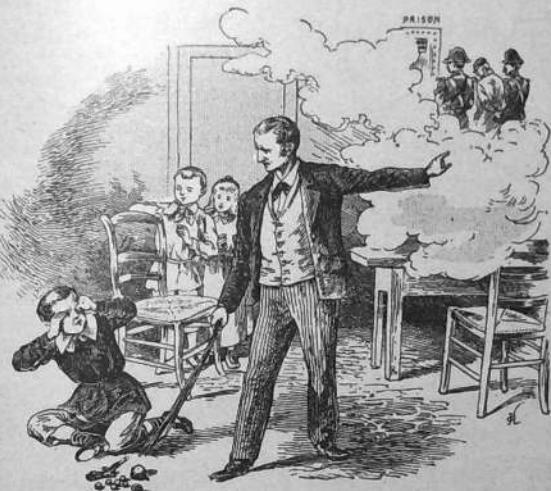
3. Diouall diouz ar pec'hejou dister.

Pa veler eun tech fall benak o sevel er galoun, e ranker diouall mad, hag heb dale. Anez, n'eo ket diez gouzout petra zigouezo. Varlerc'h pec'hejou dister avoalc'h marteze, e teuio re all brassoc'hik, ha da c'houde re all kalz brassoc'h.

Judas, evel ma ouzeur, hen doa lezet he galoun d'en em staga ouz ar arc'hant. Er penn kenta, ne oa stag nemet eun tammik re ; mes gant an amzer he dech a deuas da grenvât, hag a benn ar fin e oue trec'het

gant an tech-se. Koueza 'reas en eur pec' hed heuzuz, p'e guir e verzas he Vestr hag he Zoue evit tregont diner.

Divar benn ar danjer a zo, pa lezer ar plegou fall da greski, eun tad a roas eun

deiz d'he vab eur gentel gaer ha talvouduz. Ar bugel hen doa laeret braoigou divar goust he vreudeur hag he c'hoarezed, hag abalamour da ze e tapas bac'hadou gant he dad. Pa zantas ar vaz var he chouk, e klaskas eun digarez benak, evit en em zidamall. « Eun draik netra ne meuz kemерet ken, emezhan. Perag eta e skoit varnoun en eun doare ken rust ? » An tad a

respountas : « Mar doun hirio eun tammik rust en da genver, n'eo ket heb rezoun vad. C'hoant emeuz da viret ouz eun tech fall da greski ennout. Ma chomfen heb korrija ac'hanout abred, euz a laer bihan ez affes heb dale da laer braz. Goude beza great, eveldout, laeronsiou dister, da goumans, meur a hini a benn ar fin zo bet kouezet etre daouarn an archerien. »

Pa ra eur bugel eul laeronsi benak, he gerent, anez beza dall ha diskiant, a dle beza aketuz d'he gorrija. An dud ho deuz eur begad skiant-prena a c'hoar mad eo diez braz lammet kuit eur pleg fall, pa vez nebeut a nebeut eat doun er galoun. An dra-ma zo guir evit n'euz forz pehini euz an techou fall. Kerkent ha ma vezont guelet o tivoan, e ranker dioc'htu hag heb damanti, ober brezel dezho.

Evidomp hon-unan ive, diouallomp mad diouz ar pec'hejou dister. Ma ne reomp ket, e teuimp buhan da veza tud klouar e servij an Aotrou Doue. Mad ! beva er stadsse a zo danjeruz meurbed ha noazuz d'an ene.

4. Pedi evit an eneou zo e stad a bec'hed marvel.

Er bloaz 1545, pa zigouezas Sant Fransez Xavier e kear Malacca (Bro an Indez), he vrud a ioa dija eat beteg eno, en he raok. Azalek an deiz kenta, e krogas da vad gant he labour santel. Dioc'h ar pardaez, ez eas dre ruiou kear, eur c'hloc'hik ganthan en he zourn. En eur vont hag en eur zont, e soun e ar c'hloc'hik hag e lavare a vouez huel : « Pedit evit an eneou keiz zo bremen e stad a bec'hed marvel. »

An holl a c'hoar pegement e poanias ar Zant, n'e ket hebken evit ar bayaned, mes ouzpenn evit ar bec'herien all, hen doa c'hoant da zistrei ouz Doue. Ne gave ket e vije avoalc'h dezhan en em skuiza dalc'hmad gant al labour-ze ; kinnig a rea c'hoaz, evit ar bec'herien baour, pinijennou kalet meurbed.

Ar gristenien zo aketuz da bedi evit distro ar bec'herien a blij kalz d'an Aotrou Doue.

Eun dervez, an Tad eternel a lavaras da Zantez Katel a Sienn : « A greiz kaloun e c'houlennan diganeoc'h pedi ha derc'hel da

bedi evit silvidigez ar bec'herien. Forsit ac'hantou dre ho pedennou hag ho taelou, evit ma c'hellin, hervez brassa c'hoant va c'haloun, diskouez dezho va zrugarez. »

Darn euzan dud ne gompremont nemeur perag ez euz bet savet Urzou leanezed, evel hini ar C'harmelitezed ha kalzik a re all. Savet int bet ispisial evit distrei, dre ar binijen, malloz an Aotrou Doue prest da goueza var benn ar bec'herien. Henvel int ouz ar « paratonnerre », a vir ouz ar gurun da ober drouk.

« Ar bec'herien, eme Santez Thereza, 'zo kement anezho ma zeuz ezom da gaout leanezed karget express-mad da bedi evit tho. » Aviziou, hi he unan a dremene noz-veziou penn da benn o pedi evit ar bec'herien, hag o skuilla daelou var ho stad truezuz. A galoun vad he divije gouzanvet mil maro evit miret ne vije ofanset an Aotrou Doue.

Kerzomp, endra c'hellimp, var roudou ar Zent. Kinnigomp da Zoue, evit ar bec'herien, hor pedennou, hor pinijennou, koulz hag ar poaniou a zeu da boueza var hor c'horf, pe var hon ene.

Mar deo dister hor pedennou, unanomp anezho gant re ar bobl fidel, pa vez bodet en iliz evit an oferen bred. (Er prôn, e vez

ato pedet evit konversion ar bec'herien).

E keariou 'zo (1), e kaver, a bell zo, ar c'hisantel da ober tro kear gant eur c'hloc'hik, evit rei kelou euz maro unan benag er barrez ha goulenn pedennou evit he Anaoun. A dra zur, ez eo eun ober a drugarez euz ar re gaera pedi evit eneou ar Purgator, mes, en eun doare, eo kaeroc'h c'hoaz pedi evit distro ar bec'herien. Ar pec'her keaz a zo maro dirag Doue dre ar pec'hed, hag e danjer da veza skoet gant ar maro eternel. N'euz stad ebet hag a ouffebeza truezussoc'h. Rak-se, dalc'homp, evel ar Zent, da bedi aliez evit ar bec'herien, dreist holl evit ar re a dle mervel a hed an deiz ma vezimp enhan.

(1) Ar c'his-se a gaver e Kastel Paol, e Lesneven, e Landivizio, ha marvad e meur a leac'h all.

EIL PENNAD
AR PECHEJOU KAPITAL

1. Peger braz drouk eo an Ourgouill.

An den zantel Tobi a lavare d'he vab : « Diouallit mad na lesfac'h an ourgouill da vez a mestr var ho kaloun pe var ho

— 165 —

teod, rag dreizhan eo bet koumanset ar bed d'en em goll. » Anet eo dre ar pez a verk deomp an Histor zantel. Pec'hed an drouk elez oa bet eur pec'hed a ourgouill, hag hini hor mamm genta ar memez tra ; ar c'hoant direiz da veza evel Doue a reas dezhi dibri euz ar frouez difennet.

An ourgouill a ra deomp displijout var eun dro da Zoue ha d'an dud.

Doue n'eo ket evit gouzanz ar re a glask miret evitho ar gloar zo dleet dezhan heunan ha dezhan hebken ; n'eo ket evit gouzanz ken nebeut ar re a gred fiziot en ho nerz ho unan, eleac'h harpa ho fizianz var skoazel he c'hrassou. Setu koulzkoude ar pez a ra an dud ourgouilluz. Henvel

int ouz ar Pharizian zo hano anezhan var an Aviel.

An den techet d'an ourgouill a zisplij d'he nessa koulz ha da Zoue. Ha n'eo ket souez. Klask a ra dalc'hmad en em zevel dreist ar re all; n'hen deuz tamm istim ebet evitho; ober a ra fae varnho ha pa gav an tu e ra goap outho: a hent all e karfe lemel digancho kement a ra dezho beza guelloc'h egethan.

Hervez Sant Bonavantur, an ourgouill zo henvel ouz an avel. An avel, pa c'houez, a laz ar gouloù, a zizec'h ar gliz hag a stlap ar boultron a bep tu. Evit an ourgouill eo ar memez tra. Laza 'ra ennomp sklerijen ar furnez divin; dizec'h'a'ra evidomp glizen grassou Doue, ha tenna 'ra varnomp poultren kalz a bec'hejou a ra d'hon ene beza dallet ha saotret.

Hervez lod all, an ourgouill zo henvel ouz ar gefnidenn. Houman a gemer kalz a boan evit stegna he gwiad, hag, eur vech great al labour, ne c'hell tapa nemet ne beudik a dra : eur geillenen, me laka, pe eur c'houibuen benag. An den ourgouilluz a gemer ive kalz a boan hag a dregaz evit tapa eun tammik henor, a dalv nebeut e gurionez hag a ielo buhan diganthan.

Al louzou enep an ourgouill eo an humili-

lite. Ar vertuz-se a ra deomp anaout ne domp ha ne c'hellomp netra ac'hanomp hon-unan; deski a ra deomp eo red kass da Zoue ar gloar a zo stag ouz an holl vad a reomp.

Ar Zent ho deuz bet eun istim vraz evit an humilite, dre ma velent sklear ez eo evel mean-diazez an holl vertuziou all.

Mar teu an ourgouill da zizec'h a gli-zenn grassou Doue, an humilite er c'houn-trol a laka da zisken var an ene grassou talvouduz. « Peden an den humbl, eme ar Skritur zakr, a zav beteg an Ee. »

Sant Gregor a lavar ez eo an humilite « merk an dud a vez salvet » eleac'h an ourgouill eo merk an dud daonet.

Marteze beteghenn omp bet goal dechet d'an ourgouill, d'ar vanite ha d'ar pec'h-ejou all a ziouan var an ourgouill. Marteze ne daolemp ket kalz a evez. P'e guir e ve-lomp brema pegen noazuz ha pegen danje-ruz eo an tech-se, bezomp var evez en amzer da zont ha goulen-nomp aliez digant Kaloun Jezuz ar vertuz a humilite.

2. Maro euzuz eun den avarisiuz.

Eun den pinvidik a ioa o chom en eur gear vraz, e tu ar c'hreisdeiz euz bro

Franz. Kaloun an den-ze oa trec'het a-grenn gant an avaristed.

Lezel a rea he vara da zizec'ha pell am-zer, evit ma tebrje nebeutoc'h outhan, dre ma vije divlassoc'h. A hent all, gant aoun rag an distera dispign, ne viske nemet dil-

lad uzet. Derc'hel a rea 'n he di berniou aqur hag arc'hant ; he blijadur a oa mont bemdez, ha zoken meur a vech bemdez, da velet he denzor ha da ruilla gant he zaouarn ar peziou aour hag arc'hant.

Pa zeue unan benag da zigass dezhan eun tamm arc'hant, raktal he zaoulagad a lugerne, he galoun a dride, ha diskouez a

rea dre he gomzou ar joa vraz a leunie he galoun.

An arc'hant a ioa he Zoue hag eno hebken e klaske an eurusted.

Eun dervez, epad ar goanv, ne oue guelet gant den ebet o vont hag o tont. Da genta, an amezeien ne rejont ket kalz a van, rag n'hen doa mignoun ebet en ho zouez (nag e leac'h all kennebeut). Goude eun deiziou benag koulzkoude, e teuas an dud da veza goal nec'het. Aoun ho deuz ne ve digouezet eun darvoud benag gant an den-ze hag e kassont kelou d'ar polis. Forset e oue an noriou, hag en eur gambr distro oue kavet he gorf maro. Siouaz dezhan ! skoet oa bet gant ar maro, a greiz kounta he arc'hant hen doa dispaket ha ledet dirazhan.

Ar medisin a zisklerias oa deut ar maro divar an dienez ; ne zebre ket avoalc'h evit derc'hel buez enhan.

Pebez dallantez ! Pebez maro euzuz !

3. Ar Mab prodig hag ar pec'hed vil.

N'euz kristen ebet marvad ha n'hen defe lennet pe klevet lenn histor ar Mab prodig. Eleiz a genteliou a gaver merket ennhi. Distagomp unan anezho.

Mar teu an den yaouank-se da veza ken didruez e kenver he dad, da dec'het pell euz ar gear gant kement a brez, da zispign he holl zanvez beteg an diner diveza, da zarempred tud a skouer fall, n'euz ken

kaoz nemet al luxur, a lavar deomp an Aviel : *Vivendo luxuriosè*.

Gant ar pleg fall-ze eo kasset var netra ha lakeat en dienez ar vrassa. Dindan boan da vervel gant an naoun e rankas mont da vevel e ti eun den pinvidik, hag he vestr her c'hassas d'he verouri da ziouall ar moc'h.

Pebez micher evit eun den yaouank euz he stad hag he gondision ! Pebez disme-

ganz ! Setu aze an drouk hen deuz tennet var he benn, dre zefot ren eur vuez pur ha fur.

Ar gristenien a zo dall ha diskiant avoalc'h evit staga ho c'haloun ouz ar pec'hed vil a ra tost da vad evel ar mab prodig. Ma ne dec'hont ket pell diouz ho c'herent, e tec'hont pell ouz Doue ho Zad ; ma ne deuzont ket ho danvez, e teuzont madou all mil ha mil guech talvoudussoc'h, da lavaret eo : madou ho ene.

Ar mab prodig a zonje dezhan a kavje an eurusted e kreiz he vuez diroll, ha padal ne gavas nemet tristidigez, morc'hed (remorz) ha dienez. Diskiant eo an den a gred eveluhan e c'hell ar galoun kaout he goalc'h gant ar plijaduriou mezuz. Evit beva euruz, e ranker derc'hel ar galoun pur, eme Hor Zalver : *Beati mundo corde.*

4. Herodez ha merc'h Herodiadez.

Da zeiz ha bloaz he c'henivelez, Herodez, roue ar Galilee, a roe eul lein vraz. D'al lein-ze oa bet pedet ganthan prinsed he balez, he offiserien ha pennou braz ar vro.

Araok ma oue achu ar pred, e teuas er

zal eur plac'h yaouank penn skanv, Salome he hano. (Hounnez oa merc'h da Herodiadez, an hini a roe kement a skouer fall o veva gant ar roue, breur kaer dezhi). Salome en em lakeas da zanzal ha plijout a reas kalz d'ar roue, koulz ha d'ar re oa ganthan ouz taol.

Evit diskouez da Zalome peger kountant ez oa, Herodez a lavaras dezhi dirag an holl : « Goulennit diganen ar pez a gerot, ho koulen ho pezo, ha pa rankfen rei deoc'h an hanter euz va rouantelez. »

Salome a ieas dioc'htu da gaout he mamm, da c'houlen kuzul. Ar pez divergont-se a gredas alia he merc'h da c'houlen penn Yann Vadezour.

Salome, distro d'ar zal, a heuillas ali he mamm hag a lavaras : « Me garfe breman dioc'htu e ve digasset d'in penn Yann Vadezour var eur plad. » Hag ar roue a oue digoustianz ha didruez avoalc'h evit rei dezhi ar pez a c'houlenne. Kass a reas d'ar prizoun, eleac'h m'edo ar Zant, unan euz he zoudarded, gant urz d'hen dibenna ha da zigass dezhian he benn raktal. Great e oue hervez m'hen doa merket. Penn ar zant digasset d'ar zal a oue kinniget da Zalome gant ar roue, ha Salome a ginnigas anezhan d'he mamm.

Sonjite ervad ! Ar merc'hed yaouank sod gant an dansou a gavo en histor-ze eur gentel vad. Ar re a zarempred an dansou sul hag an dansou noz, ken leun a zanjeuriou evit ar yaouankizou, a gemer evit patrounez Salome an danserez. Houman a blijas d'ar roue Herodez hag int a blij d'an diaoul, roue an ifern. Guir eo ha guir-pater ar pez a zesk deomp eur c'chantik koz divar benn an dansou (1) :

Sant Krysostom a lavar deomp
Piou da Aotrou a gemeromp,

(1) Eur c'chantik great, brema zo eur c'chant vloaz benag, gant an Aotrou Yaouank (Le Jeune), person Plougoulm.

Pa zarempredomp an dansou ;
Sonjit ervad en he gomzou.

E kreiz an danz, eme 'n doktor,
E plant an diaoul he gador ;
Eno e ro he genteliou
Da zaoni kalz a eneou.

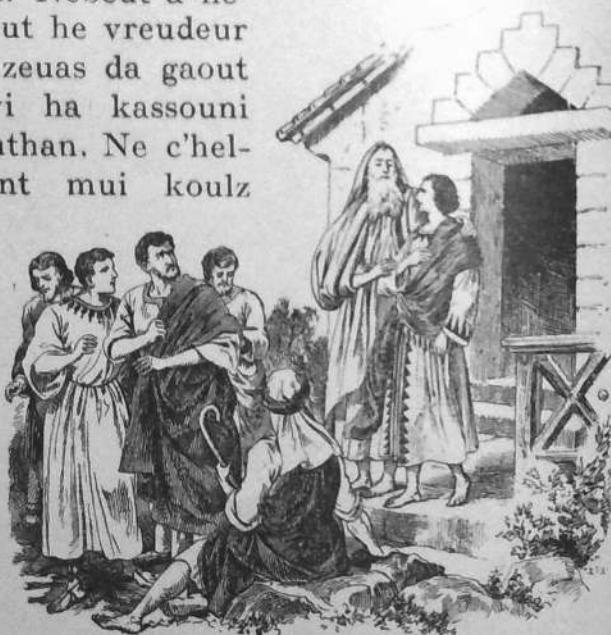
5. Pegen noazuz eo an Avi.

a) An Avi zo bet anavezet etouez an dud adalek ar penn kenta euz ar bed. An holl a c'hoar mad divar benn petra e teuas an avi milliget d'en em zila e kaloun Kaïn. Oberou he vreur Abel a ioa guelloc'h eget he re hag a blije muioc'h da Zoue. Ho daou e reant profou da Zoue ; ne reant ket avad gant ar memez santimant en ho c'haloun. Kaïn a ginnige eun dra benag euz frouez an douar a laboure, mes ne rea ket a greiz kaloun ha ne choaze ket euz ar peb guella. Abel er c'hountral a veze grass ganthan kinnig da Zoue ar re genta hag ar re vella euz he zened. Doue, hag a lenn e diabarz ar galoun, ne lakea ket, evel just, var ar memez renk profou an daou vreur. Hen diskouez a rea en eun doare benag ha setu eno penaoz e teuas Kaïn da gaout avi

ouz he vreur ha, dre avi,
d'hen lakât d'ar maro.
An avi a zo eur goal glen-
ved [ha pa]vez etre ar gerent e
c'heller lavaret eo goassoc'h
c'hoaz. Gant an avi o ren en
eur famill pe etre ar priejou,
pe etre breudeur ha c'hoarezed,
ne c'hell beza en ti na peoc'h,
na karantez, na guir eurusted. Pa zigouez
ganeomp eta santout an avi o sevel en hor
c'haloun, poaniomp d'hen mouga dioc'htu.
Anez, divezatoc'h, e vezokerse ganeomp.

b) Eur merk all euz an drouk deuet divar an avi a gavomp var histor Joseph, mab da Jakob. Jozeph, evit meur a rezoun, oa guelloc'h deuet d'he dad eget he vreudeur all. Nebeut a nebeut he vreudeur a zeuas da gaout avi ha kassouni outhan. Ne c'hel-lent mui koulz

lavaret gouzany anezhan dirag ho daou lagad, ha grass e vije bet ganthro kaout an tu d'en em zizober diouthan. Kaout a rejont an tu, mes eun ali mad a zistroas anezho euz an torfed. Jozeph, lezed ganthan he vuez, a oue koulzkoude guerzet gant he vreudeur.

Diouallomp mad dioc'h an avi, rag an tech fall-ze a zisplij kalz da Zoue, dre ma 'z eo kountral beo da lezen vraz ar garantez e kenver an nessa.

6. Ar gourmandiz.

Evel ma zesk deomparc'hatekiz, ar gour-mandiz a zo eur garantez direiz evit an dibri hag an eva. (Pa vez evit an eva, e vez hanvet mezventi.)

Ar c'hatékiz a gomz hebken euz eur garantez direiz, da lavaret eo dizordren ha direzoun. Rak-se n'eo ket pec' hed santout eun tamm plijadur benag o tibri, ma ne zebrer ket evit ar blijadur hebken. An Aotrou Doue eo hen deuz roet blaz d'ar boued, hag a hent all n'hellomp ket ken nebeut chom goal bell heb rei d'ar c'horf ar vagadurez a c'houlen. Anez beza maget, n'hen defe ket a nerz avoalc'h da labourat. Egiz ma lavare guechall ar re goz: Eur zac'h goullo ne jom ket en he zao, en he bloum.

An dud a bec'h dre c'hourmandiz eo ar re a zebr evit ar blijadur hebken, *propter solam voluptatem*; pec'hi a ra ive ar re a gemer d'ho frejou dreist ar muzul rezou-

nabl. Ar pec'hed-man zo brassoc'h pe vi-hannoc'h, diouz ma'z ear muioc'h pe ne beutoc'h en tu all d'ar rouden merket gant ar rezoun. Dibri beteg en em lakât diez braz ha noazout kalz ouz ar yec'hed a ve, a dra zur, pec'hed marvel.

An tech d'ar gourmandiz a c'hell beza kaoz da galz a bec'hejou all. An tech-se a zoug meur a hini da derri lezen ar yun, pa n'ho deuz rezoun vad ebet da gaout dispanz. Dougen a ra lod all da zibri kig d'an deiziou difennet, var zigarez ne gavont ket ar boued vijil blazet mad avoalc'h evitho. Aliezik c'hoaz e tōug d'al laeronsiou, da viana da laeronsiou dister. Gant ar vugale

dreist holl e tigouez kementse, pa vezont sod gant ar frouez, ar madigou ha lipouzerez all ar seurt-se.

Var an Histor zantel e velomp Ezaü diskiant avoalc'h evit troka he wiriou a vab hena ouz ar blijadur da zibri eur pladad legumach.

Guelet a reompive an Izraelited, e kreiz an dezert, keuz braz ganthro d'an Ejipt, abalamour ma plije dezhio bezanzar vro-ze. En eur glemm ouz Moïez, e lavarent : « Eno da viana ni hor boa kig ha bara da zibri hor goalc'h. » Anet eo eta ez oa an dud-se troet da garet re kement a zell ouz magadurez ar c'horf.

Evidomp-ni, savomp hor c'halonou hueloc'h ha klaskomp dreist pep tra kement a c'hell maga hon ene.

7. Ar vezventi ha Charlez dek, roue ar Sued.

Eun dervez, Charlez dek, roue bro Sued, a ioa bet trec'het gant nerz ar guin, hag er stad-se, siouaz ! e lavaras d'he vamm komzou diresped. An dismeganz great dezhi gant he mab a skoas eun taol ker pounner en he c'həloun ma 'z eas dioc'htu da vouela

en he c'hambr; hag antronoz gant he foan, ne felle ket dezhi mont dirag an dud.

Pa glevas ar roue perag ne velet ket he vamm evel ar c'hustum, ne jomas ket da varc'hata. Kemeret a ra dioc'htu eur veren, ha gant ar veren-ze leun a vin ez a da gaout he vamm. « Va mamm garet, emezhan, lavaret zo bet d'in, er mintin-ma, ez oun bet deac'h, dre ar boessoun, diresped en ho kenver. En han' Doue, pardounit ac'h-a-noun evit eur vech, hag hiviziken ne zi-

gouezo mui kement all. Divar vreman, ne fell d'in mui tanva berad guin ebet, nemet ar verennad a zo e va dourn, hag a evan d'ho yec'hed. Heman eo va banne diveza. » Hag, e guirionez, beteg fin he vuez, Charlez dek ne evas morse ac'houdevez berad guin ebed.

Nag a voazed en hor bro ho deuz ar pleg fall d'en em rei d'ar vezventi! Nag a vech e tigouez ganthro er stad-se beza diresped e kenver ho c'herent! Ma vije brassoc'h ho feiz hag ho nerz-kaloun, e lakfent guelloc'h ho foan d'en em gorrija. Renons a raffent a grenn da viana d'ar boessouniou a zav d'ar penn, hag a zo ken noazuz d'ar c'horf ha d'an ene.

8. Eur mesvier chenchet a grenn gant he verc'h.

Dibaot a vech e vez guelet eur mesvier o terri he bleg fall. Pa zigouez eur mission braz pe eur jubile benak, e veler meur a hini o chom fur eur pennad, mes heb dale, siouaz! e teuont adarre ken goaz ha diagent, ha goasoc'h zoken avechou. Setu aman koulzkoude-histor eun den hag a zalc'haz mad, eur vech m'en doa troet kein d'ar vesventi.

Marc'hadour oa dioc'h he vicher ; ha, gant ar vicher-ze, aliez e kave tro da vont euz an eil foar d'eben, hag evel just da lounka forzik banneou. He dammig gou-nidegez (eleac'h mont d'he c'hreg ha d'he bemp krouadur), a goueze koulz lavaret a-bez etre daouarn an hostizien. Guelet a rea he dud e kreiz an dienez, hag evelato ne rea van ebet. He galoun a ioa deuet ken kalet hag an dir, pe kaletoc'h c'hoaz. Pa veze rebechet dezhan he zispignou foll, ha pa gomzet dezhan euz an ezom o doa he vugale da gaout sikour, bep tro e res-pounte : O ! arabad beza nec'het gant va bugale ; rag eur vamm vad o deuz, hag hounnez zo aketuz kenanda entent outho. N'oa nemet eun digarez, rag, ma oa he c'hreg fidel d'he deveriou a vamm, hen da viana ne rea ket evel eur guir dad.

Ha dizale, siouaz ! e teuaz ar vamm da vervel. N'oa mui da entent ouz ar vugale vihan nemet ar verc'h hena, eur baotrezik unnek pe zaouzek vloaz. Hag hi ken nebeut ne badaz ket pell. Uzet abred gant eul labour en tu all d'he nerz, ar plac'hik keaz a gouezaz klanv, ha goal glanv zoken. Eun nozvez edo tost da vervel, pa zigouezas he zad er gear, mezo adarre evel ma 'z oa boaz. En dro-ma evelato e oue

tenereat he galoun. Pa velaz he verc'hik paour var he zremenvan, hag he vugale all o vouela en dro dezhi, e savaz an dour en he zaoulagad. Neuze ive, en eun taol kount, e teuaz dezhan he skiant vad adarre. Tostât a reaz ouz he vugel, da boket dezhi ha da c'houlen pardoun diganthi. Ar glan-vourez a lavaraz goustadik d'he zad eun nebeud komzou, ha ne ouent klevet nemet ganthan. Prestik goude e tremenaz, mes he c'homzou diveza a reaz evel eur bur-zud.

Divar neuze, an tad en em gavaz chen-chet a-grenn, evel eun den all en he blas. Ne zea mui d'arguin, d'an odivi, na d'an evachou all a c'hell sevel d'ar penn. Eleac'h beza dalc'hamd o redek an hostali-riou, e chome er gear vardro he vugale ; aketuz e veze da zoursial outho, evel eur vamm dener. An dud ho doa anavezet anezhan kentoc'h a ioa souezet braz ; guelet a reant gant joa ez oa chenchet var an tu mad, ha var an tu mad e chomaz ac'houdevez, a drugare Doue.

Eur vech, unan benak a c'houennaz outhan penaoz en doa gellet dont a benn d'en em gorrija. Respount a reaz ez oa dre zonjal aliez e komzou diveza he verc'h. « Setu ama, emezhan, petra lavaraz d'in

araok meravel : O va zad, brema n'euz mui nemedoc'h da entent ouz va breudeur ha va c'hoarezed. En han' Doue, na zilezit ket ar paour keaz bugaligou. Mar kirit beza eur guir dad en ho c'henver, ho labour hag ho poan a vez paet mad gant an Aotrou Doue! Ar c'homzou-ze, emezhan, a ieaz doun em spered hag em c'haloun ; kaout a ris ennho nerz avoalc'h evit trec'hi ac'houdevez an tentasionou a zouge ac'hounou d'ar vesventi. »

Ar c'homzou lavaret d'he zad gant ar plac'hik-se a c'hell ober vad da veur a hini all. Neb a zo techet d'ar vesventi a dle sonjal aliesoc'h en deveriou merket deuhan gant ar pevare gourc'hemen. Anat eo, da heul ar vesventi e teu eleiz a bec'hejou a enep ar gourc'hemen-ze.

Mad eo ive chom da goumpren er glemmaden a zeuaz gant Hor Zalver, p'edo stag ouz ar groaz : *Sitio ! Sec'hed em euz !* Eur beden, hag a zo mad da lavaret pe da gana, eo an hini a gaver e Guérz ar Vesventi :

O va Jezuz benniget, p'edoc'h stag ouz ar groaz,
C'houi c'heuz, epad hir amzer, gouzanvet sec'hed braz :
Dre ar guin trenk ha c'houero a oue deoc'h kinniget,
Diouz pec'hed ar vesventi va diouallit bepred.

9. Darvoudou spountuz divar ar vesventi.

Er bloaz 1583, eur micherour hag a zis-pigne he holl c'hounidegez en hostaleri a

dennas var he famill ha varnhan he-unan eun darvoudou spountuz.

Eun dervez, dre ne zistroe ket d'ar gear, he c'hreg a ieas d'he gerc'hat d'an hostaleri. Eno, e reas deuhan rebechou c'houero divar benn he zispignou foll, a daole ho

bugale geiz hag hi he-unan er vrassa dienez. Ar virionez oa ganthi, rag er gear n'oa mui eur begad bara var an daol, hag arc'hant da brena n'oa ket ken-nebeut.

Ar mesvier, daoust ma oa da veza tamallet, a ieas en egar ; lammet a reas gant he c'hreg evel eun den gouez, ha planta reas ganthi taoliou ken didruez ma oue hanter-lazet ganthan. Ar paour kez maouez goal bistiget a c'hellas koulzkoude en em stleja beteg ar gear. Mes eno ive, pebez rann-galoun evithi ! Guelet a ra he bugale geiz o tont var he zro. Liou an dienez zo varnho ha krial a reont : « Mamm, mamm ! eun tamm bara ! Dare omp gant an naoun... A hed an deiz, n'hon euz bet tamm ebet c'hoaz ! »

Ar vamm geaz, rannet he c'haloun gant truez, a respountas dezho : « Va bugale baour, ne meuz netra da rei deoc'h. Ho tad, siouaz ! hen deuz dispignet an holl arc'hant hen doa gounezet... »

Hag, en eun taol, setu ar vamm penfollet neat. An dizesper a laka dezhi eur zonj euzuz en he fenn. Divar daol ar gegin e tap krog en eur gountel vraz ; lammet a ra evel eur vleizez var he bugale, ha rei a ra dezho taol ar maro, an eil varlerc'h egile. D'ar momet-se he fried, mezo adarre,

a zistro d'ar gear, ha dioc'htu pa zigouez, euz great dezhan memez tra. Diskaret eo gant eun taol kountel e poull he galoun. Pebez torfed euzuz ! N'heller ket sonjal enhan, heb na deufe ar galoun da skrija.

An dorfetourez a oue, heb dale tamm, taolet er prizoun, barnet ha kondaonet d'ar maro.

En affer-ze, dirag ar varnerien, n'ouzomp ket petra lavaras an alvokaded. A dra-zur, unan anezho a glaskas didammal an dorfetourez eun tamm benak. Diskouez a reas n'eo ket hi hebken, mes he fried ive a ioa bet kaoz d'an torfed, p'e guir hen doa roet tro dezhi da gouenza en dizesper.

Abaoue torfed spountuz ar bloaz 1583, torfejou all heb niver zo bet guelet a bep tu. Divar ho fenn (heb kaout aoun da fazia) e c'heller lavaret eo an evaj, dreist holl an evaj krenv, eo a zo bet kazi ato ar penn kaoz d'an torfejou. Nag a vech eo bet anzavet hag embannet ar virionez-se dirag al lez-varn ! Ken aliez ha bemdez e vez embannet c'hoaz aman pe ahont var ar c'hazetennou.

An darvoudou a zigouez var an hentchou houarn, tost d'an hanter anezho a c'hoarvez, dre ne zioualler ket dioc'h an alkool. Var vor eo memez tra, ha zoken goassoc'h

c'hoaz. Er bloaz 1896, da viz Even, pa oue lounket gant ar mor, etre Molenez hag Eussa, eur vatimant vraz euz Bro Zaoz hag a ioa he hano *Drummond Castle*, setu aman ar c'homzou a oue skrivet var unan euz kazetennou ar vro-ze : « Dre an implij great euz an alkool eo e vez kollet *dek ha tri ugent dre gant* euz hor batimanchou. »

N'e ket e Bro Zaoz hebken eo e vez ar vesventi penn-kaoz da galz darvoudou. E meur a leac'h all, ha zoken en hor bro Breiz Izel, e tigouez ar memez tra muioc'h pe nebeutoc'h (1).

A hent all, siouaz! ar vesventi a stlej

(1) Er bloaz 1900, medisined ar Finister en em glevas evit ober brezel d'an alkool. Eun « Declaration » hag a ioa varnhi sinatur nao ha tri ugent euz medisined an departamant a oue embannet a bep tu gant ar c'hasetennou ha stagetouzar mogeriou. Eno, etouez kalz a rebechou braz great d'an alkool, ez oa merket an dra-man : « L'alcool est la cause directe et immédiate de la plus grande partie des accidents observés dans les chantiers de travailleurs et dans la navigation à laquelle se livrent les pêcheurs de nos côtes. »

Var ar memez paper oa skrivet c'hoaz : « L'alcool remplit d'aliénés les asiles publics. L'alcool est la cause de plus de la moitié des crimes et des délits contre les personnes. L'alcool remplit de criminels les prisons. L'alcool atteint le pays dans sa grandeur morale ; il obscurcit les consciences, en même temps qu'il diminue nos forces. »

d'he heul bep seurt drouk ha bep seurt dizurz. Dreizhi, e guirionez, nag a zaelou ve skuillet! nag a galonou ve blonset pe rannet! nag a skoueriou fall ve lakeat dirag daoulagad an holl! nag a famillou a gouez an dismeganz varnho! nag a re all, bet dezho danvez brao, a zo kasset var netra, e berr amzer ! Hag ar pez zo goassoc'h c'hoaz : dre ar vesventi, nag a eneou a vez kollet ! N'e ket heb rezoun vad e vez kanet, var gantik an Taolennou, ar c'homzou-man :

Hag ar vesventi milliget
A ra eleiz a dud daonet.

10. Sant Fransez a Zal treac'h d'ar goler.

Lod euz an dud, ma vez great rebechou dezho divarbenn beza prim da facha, a vez klevet oc'h en em zidamall en doare-man : Gouzout mat a ran ez oun tear dre natur. Petra fell deoc'k ? N'oun ket evit va zech.

Ar re a glask en em zidamall var an digarez-se ne anavezont ket marvad buez Sant Fransez a Zal. Arabad kredi eo bet Fransez, adalek ar penn kenta, eur skouer dispar a basianted hag a zousder. En he yaouankiz ez oa goal dechet da vont en

egar, divarbenn nebeud a dra. Pa veze kontroliet en eun doare benag, buhan e teue ar goad da virvi en he izili. Eleac'h beza souezet ha digourachi, ar Zant a gouvansas da vad da stourm ouz he dech. Ne deuas ket a benn en eun taol da rei lamm d'he enebour. Hir vloavezioù zoken e padas an emgann, mes, var bouez pedi ha teuler evez, e oue treac'h da benn ar fin. Kaer a ioa ober dezhan bep seurt dismegan, ne golle ket he basianted. Eun deiz benag e lavaras ar c'homzou-man : « Mar teuffe unan euz va enebourienda ziframma d'in eul lagad diouz va fenn, gant al lagad all e sellfen outhan gant madelez. »

Sonjomp ervad ha poaniomp d'en em anaout hon unan. Eur vech anavezet mad ganeomp an techou a c'hell ar muia noazout d'hon ene, arabad deomp chom da varc'hata. Beac'h dezho dioc'htu! ha dal-c'homp da vrezellekât, beteg ma vezimp treac'h dezho da vad.

11. Ar skrivagner Buffon pareet euz an diegi gant he vevel.

Eur skrivagner brudet, Buffon he hano, a ioa sod gant ar c'housked hag he vele.

Pa ranke sevel diouz ar mintin, bep tro e veze eur goal grogad etrehan ha diaoul an diegi. Aliez, siouaz! e veze trec'het gant an diaoul-ze, ha da c'houde hen deveze keuz. Ouzpenn m'hen doa mez o velet oa ken dinierz he volontez, e kave diez koll kement all a amzer diouz ar mintin.

Eun dervez e santas en he galoun eur guir volontez d'en em drec'hi. Gervel a reas Jozeph, he vevel, ha lavaret a reas dezhan : « Jozeph, mar teues a benn d'ober d'in beza var zao da c'houec'h heur bep mintin, me bromet rei d'id eur skoed bevech. »

Antronoz, Jozeph a ieas da zihuna he vestr d'an heur hen doa merket he unan, da lavaret eo : da c'houec'h heur; mes he vestr kountroliet a ieas drouk ennhan, ken a lavaras traou d'ar paour kez Jozeph. Jozeph, heb ober van ebet euz he gomzou, a gendalc'has da bursu varnhan kement ha kement ma teuas a benn ouz he daol. (Eun taol brao e guirionez : eur skoed hen doa gounezet e berr amzer.)

En deiziou varlerc'h e tigouezas var eün ar memez tra. Ar mevel a gleve bep mintin ar memez goal hanoiou, ha bep mintin e teue a benn da c'hounit ar skoed promettet dezhan gant he vestr.

Eur vintinvez avad e oue al labour startoc'h eget en deiziou all. Ar vech-se, Buffon a lavaras grons ne zavje ket da c'houec'h heur. Jozeph en em laka adarre da bedi, da aspedi. Kaer hen deuz kaozeal brao, he vestr a ra skouarn vouzar hag a jom souchet dindan he zillad vele. Pa vel mad ne zeuio ket a benn dre gaer, Jozeph a lamm var he vestr hag a ziframm an dillad vele divar he benn hag he ziskoaz. Ha dioc'htu e kemer eur picherad dour yen, a stlap an

dour var benn he vestr hag a ia kuit d'ar red, gant aoun rag an taoliou.

Buffon, fachet neat en dro-man, en em lakeas neuze da grial forz, ha goalgasset hen dije Jozeph, panefed ma oa tec'het pell. Red mad e oue da Vuffon koulzkoude dilammet er meaz euz he vele, glebiet evel ma oa gant ar picherad dour. Setu, eur vech c'hoaz, gounezet he skoed gant ar mevel. Paeat e oue adarre, evel kustum, gant he vestr, mes evit ar vech diveza. Divar neuze, ne c'hellas mui kaout tro da c'hounit skouejou all er memez doare, rag Buffon ne jomas ken en he vele en tu all da c'houec'h heur.

Ar skrivagnour a lavare divezatoc'h : Panefed ar pez hen doa great Jozeph, a dra zur em bije skrivet tri pe bevar leor nebeutoc'h. Guir abek emeuz eta da veza anaoudek en he genver.

Sonjite ervad ! Eur vech m'hen deuz an den kemeret eur pleg fall benag, ne c'hell dont a benn d'en em zizozer euz ar pleg-se nemet var bouez en em zieza kalz. An diezamant-se a laka meur a hini da gren. Klask a rear neuze eur bern digareziou, mes digareziou goullo n'int ken. Egiz ma lavare hon tadou koz guechall :

Bepred didalvez
A gav digarez.

Eur guir gristen a c'hoar mad ne blij ket da Zoue guelet he yugale oc'h en em rei d'ar feneantiz, dreist holl er penn kenta euz an deiz.

Pa zav an dud re zivezad, dibaot a vech e vez lavaret ar pedennou diouz ar mintin, da viana en ho fez. Ne rear nemet drailla eun tamm pedennik en eurviska an dillad, pe c'hoaz en eur entent ouz eun tamm labour benag.

Var bouez sevel mintin mad, e kaver kalz da c'hounit e peb doare. Da genta, hervez kelennadurez an holl dud fur, mont abred da gousket ha sevel abred a zo yac'huz evit ar c'horf. Mad ! ken yac'huz eo da nebeuta evit an ene. A hent all, gant sevel abred, e kaver ato amzer avoalc'h evit rei d'an ene magadurez ar beden. Muioc'h a frankiz e kaver ouzpenn evit klevet an oferen var ar pemdez ha tostât aliez ouz an daol zakr. Nag a c'hrassou a goller dre an diegi ! Hon never eo kaout keuz evit an amzer dre menet ha poania d'ober guelloc'h en amzer da zont.

PEMPED LODEN

AR BEDEN

HAG AR ZAKRAMANCHOU

~~~~~

PENNAD KENTA

AR BEDEN

~~~~~

1. Koumans an dervez dre ar Beden.

Eur c'haporal a ioa eun dervez oc'h ober eur zell piz ouz an traou fiziet e pep hini euz he zoudarded. Unan anezho, eur zoudard yaouank c'hoaz, n'hen doa ket, evit doare, spuret mad avoalc'h he armou. Dioc'htu ez eas drouk er c'haporal ha neuze, gant eur vouez dichek, e reas ouz ar zoudard ar goulen-ma : « Daoust petra rit dioc'h ar mintin, pa zavit ? » — « Va c'haporal, emezhan, kerkent ha ma vezan savet, ez oun boaz d'ober sin ar groaz. » Raktal

ar zoudarded all a ziollas da c'hoarzin, en eur ober goap euz ar zoudard kristen. Mes, dre eun taol chanz, en ho c'hichenik edo d'ar momet-se eul letanant hag hen doa klevet var eun dro ar goulen hag ar respoont. Petra reas? Mont var eün da gaout ar zoudard yaouank ha kregi en he zourn en eur lavaret : « Va mignoun, dre ma velit ar re-ma o c'hoarzin goap, c'houi gav deoc'h marteze ez euz deuet ganeoc'h eur gomz benag a dreuz. Bezit dinec'h ; ar c'hountrol eo. Me va-unan a zo boaz bep mintin d'ober eveldoc'h hag hiniennou euz ar re-man a ra marteze ar memez tra, mes ne gredont ket hen anzao dirag an holl. » Ar c'homzou-ze a reas d'ar goaperien tevel gant ar vez hag a hent all e rojont nerz kaloun d'ar zoudard yaouank.

Sonjit ervad! Eur guir gristen a dle beza aketuz da goumans he zervez dre eun akt benag a relijon.

2. Pedennou araok ha goude ar prejou.

Ar c'his santel da lakât ar prejou etre diou bedennik a zo anavezet mad a bell zo. Ar bayaned zoken, amzer guechall, a ioa kustum da bedi ho doueou faoz da vare ho

frejou. E bro Ejipt ez eant var bennou ho daoulin da lavaret ar pedennou-ze.

Araok donedigez Hor Zalver, dindan al lezen goz, ar Yuzevien a ioa boaz da zantellât ho frejou dre ar beden. Hen ober a reant hervez an ali roet dezho gant Doue he-unan. Var leor an Deuteronom (viii, 10), unan euz leoriou an Testament koz, Doue a lavare dezho : « Pa-z-eot d'ho pred, eur vech m'ho pezo drebet ho koalc'h, meulit ha trugarekait an Aotrou Doue. »

Adalek ar penn kenta euz an lliz, e velomp skighet etouez ar gristenien ar pleg santel da lavaret eur beden bénak araok ha goude ar prejou. Meur a desteni a gementse a gaver merket var skridou an Tadou santel hag an Doktored.

Ar c'hustum-ze a zo, e guirionez, eun dra deread ha meulabl.

Da genta, eun den rezonabl, ha dreist holl eur c'hristen ne dle ket en em deuler var ar boued, evel ma ra al loened mud. A hent all, kement tra a gemeromp bemedez evit magadurez hor c'horf a zeu deomp digant Doue. Ganthan int bet krouet, ha krouet evidomp. Hon never eo eta diskouez deuhan hon anaoudegez vad.

Ezom hon euz c'hoaz da bedi da vare ar prejou, evit pellât diouzomp an danjeriou

a gav enno aviziou an ene. Diaoul ar gourmandiz a c'hell dont da c'hoari an dro d'an den er momet-se ; ar guir voyen da veza treac'h dezhan eo goulen, araok koumans, sikour Doue dre ar beden.

Goal stank eo breman, siouaz ! an dud ne lavaront morse an distera peden da vare ho frejou. Lod a jom heb hen ober dre lez-regez ; darn all dre ma vezont trec'het gant ar respet humen. Nag a bed ho deuz aoun ha mez o lavaret *Benedicite* hag *Agimus* ! ne gredont ket zoken ober sin ar groaz, dreist holl p'en em gavont e touez an estren. Arabad eo kemer skouer varnho.

3. Ar c'hleier hag ar beden.

Aotrou Persoun eur barrez a felle dezhan rei da entent ar c'hem a zo etre eur beden great mad hag an hini n'eo ket. Setu aman e pe zoare en em gemeras. E tour an iliz e ioa daou gloc'h, unan braz hag unan bihan. Eur zulvez ma oa e sonj da brezek divar benn ar beden, e lavaras d'he gloc'her : « Dioc'htu pa vez great ar zon diveza evit an oferen bred, c'houi zistago bazoulen ar c'hloc'h braz ; red eo avad e ve great heb gouzout dare da zen ebet ». Ar

c'hloc'her, daoust pegen souezet ez oa, ne lavaras grik hag a reas var eün ar pez a verket dezhan.

Digouezout a ra mare ar zarmoun ; an Aotrou Persoun a goumans he brezegen. Pouezra dreist holl var gement a zo red evit lakât hor pedennou da gass henor da Zoue ha da denna varnomp he c'hrassou. A greiz isplika d'an dud ar poent-se euz ar gelennadurez kristen, setu hen ha lavaret d'ar c'hloc'her : « Sonit ar c'hloc'h bihan ! » Kerkent ha ma zeuz great eur jach var ar gorden, an holl a glev mouez ar c'hloc'h evel kustum. « Kristenien ger, eme neuze ar belek, klevet mad oc'h euz mouez ar c'hloc'h. Ha perag 'ta ? Dre ma zeuz eun dra benag en he greiz ; ia, bez 'euz a ispill en diabarz eur vazoulen, hag hounnez a ra dezhan kaout mouez ha beza klevet a-bell. »

Neuze an Aotrou Persoun a lavaras adarre d'he gloc'her : « Chachit breman var gorden ar c'hloc'h braz ». Ober a ra dioc'htu, mes kaer hen deuz chacha a bouez he zivrec'h ha planta bole er c'hloc'h, ne glev den ebet an distera trouz ; ma jom an dud sebezet holl.

« Ahanta ! va breudeur, eme an Aotrou Persoun, c'houi zo souezet e ve kollet he

vouez gant ar c'hloc'h braz, hag hen e bole koulzkoude... Ententit mad peira zo kaoz: en diabarz n'ez mui bazoulen ebet; n'ez ket pell eo bet tennet kuit, hag ar c'hloc'h zo deuet da veza mud.

« Mad ! an daou gloc'h, er stad emaint brema, a ro deoc'h da goumpren doare daou rum dud e kenver ar beden.

« Tud ar c'henta rum a c'hoar pedi a-zevri ; epad m'ema ho zeed o vont en dro, ho ene ne joum ket da ehana ; da heul ar c'homzou a deu euz ho ginou e sav euz ho c'haloun, varzu Doue, santimanchou a zoujanz, a feiz hag a wir garantez. Dreze n'eo ket souez ma teu ho fedennou da veza klevet ha selaouet gant Doue. Ar garantez a ra en ho c'haloun ar pez a ra ar vazoulen er c'hloc'h bihan.

« An eil rum dud a zo, er c'hountrol, dievez ha dizevot kenan en ho fedennou. Euz ar seurt-se eo e komze an Aotrou Doue, pa lavare guechall : « Ar bobl-se a « veul ac'hanoun divar veg an teod ; he « galoun avad a zo pell diouzin. » N'eo ket pedennou en doare-ze a c'hell lakât bennoz Doue da zisken var an dud.

Ia zur, kristenien ger, eur beden great heb evez na devosion a c'hoarvez ganthi evel gant ar c'hloc'h divazoulen, da lava-

ret eo : n'he deuz mouez ebet, ha klevet ne vezoz ket. Poanit eta da lakât var eun dro en ho peden ha komzou an teod ha santimanchou ar galoun. Anez, arabad kredi e c'hellot ober pedennou mad ha talvouduz da zilvidigez hoc'h eneou.

Prezegen an Aotrou Persoun divar benn ar beden a oue selaouet ha koumprenet mad ; ha dalc'het e oue sonj anezhi gant an holl. Ac'houdevez, pa veze klevet ar c'hlleiier o verka heur an offisou, an dud a ioa boaz da lavaret : « Diouallomp mad ne ve hor pedennou evel kleier divazoulen. Poaniomp da bedi a greiz kaloun, evit ma savo mouez hor peden betek ar baradoz ».

Argentel gaer a dalvezas kement da gristenien ar barrez-se a c'hell ober vad d'an holl, neuz forz e pe leach'h. Divar vreman, lakomp anezhi da dalvout evidomp hon unan.

troulez eur Missioner all brudet eveldho
dre he zantelez. An Tad Quintin oa he
hano. Ar Missioner-ze euz Urz Sant
Dominik a ioa ganet e parrez Plouian
(Ploujean) hag eno ez oa bet badezet.

EIL PENNAD

AR VADIZIANT

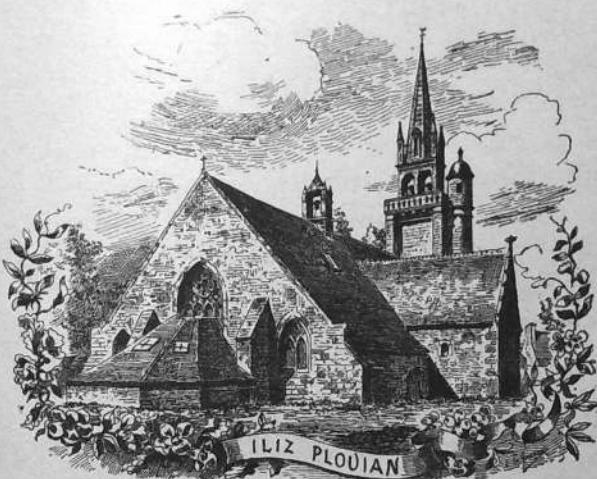
HAG AR GONFIRMASION

**1. Skoueriou a anaoudegez vad
evit grass ar vadiziant.**

Ar re ho deuz an heur-vad, eveldomp,
da veva en eur vro gristen ne zonjont ket
avoalc'h peger kaer donezoun eo grass ar
vadiziant ; ne zonjont ket ez euz var an
douar eun niver braz a dud ha n'ho deuz
ket bet ar memez grass. Seul vrassoc'h eo
bet en hor c'henver madelez an Aotrou
Doue, seul vui e tleomp poania da zis-
kouez dezhan hon anaoudegez vad.

E Buez ar Zent ha var skridou all e
kaver skoueriou kaer ha kenteliou var ar
poent-se. Setu aman daou skouer, unan
euz an amzer guechall, hag egile euz hon
amzer.

a) D'ar mare ma veve Dom Mikeal an
Nobletz hag an Tad Maner, ez oa e Mon-

Etouez ar plegou santel a velet ennan
ezeuz unan ispisia hag a verit beza meulet,
dre ne vez kavet nemet dibaoz a vech e
kaloun an dud. An Tad Quintin a zonje
aliez en heur-vad hen doa bet da veza
badezet ; troet ez oa kenan da lavaret
mil bennoz d'an Aotrou Doue evit eun
donezoun ken talvouduz.

Pa gave an tu, e veze grass ganthan

mont da iliz he vadiziant, da lavaret bennoz d'an Aotrou Doue, oa plijet ganthan hen digemer etouéz he vugale.

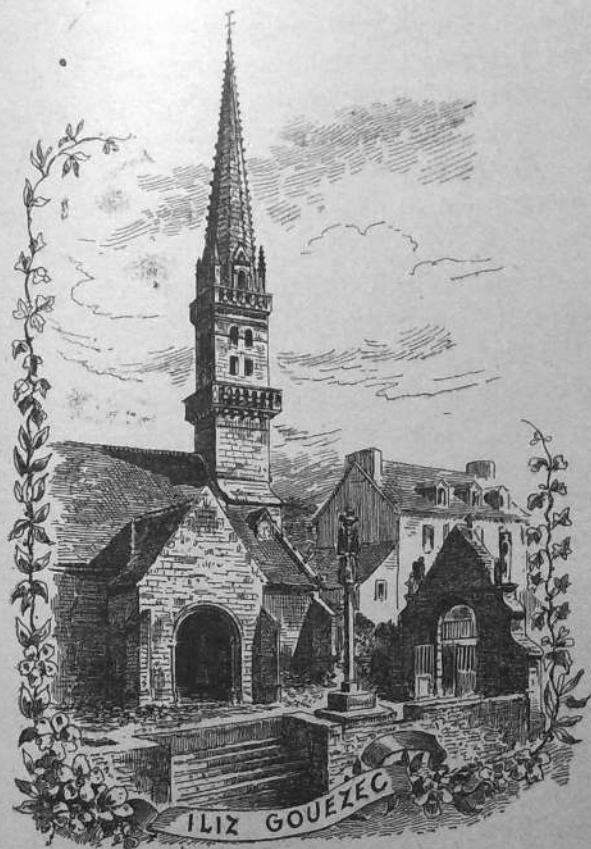
Boaz oa ive da rei eur merk all euz he anaoudegez vad. Pa rea he droiou missioner tro var dro da Vontroulez, mar tigouez ganthan guelet a-bell tour iliz Plouian, dioc'htu ez ea var bennou he zaoulin, da drugarekât an Aotrou Doue. Derc'hel a rea d'ober ato ar memez tra, n'euz forz dindan pe seurt amzer e veze. Mar en em gave neuze e koumpagninez eur relijiuz all, ne vanke Morse da c'houlen digant ar relijiuz-se ober eveldhan. « Va zikourit, emezhan, da drugarekât an Aotrou Doue evit grass ar vadiziant emeuz resevet en iliz-se. »

b) En hon amzer ive, a drugare Doue, e kaver eneou leun a anaoudegez vad e kenver Doue, evit ar memez grass.

Setu aman eur skouer, etouez kalz a re all. Eur relijiuz, euz Urz Tadou ar Spered Santel, an Tad Jakez Bozec, ginidiñ euz Gouezec, a ioa bet kasset d'ar c'holoniou (1) gant he Superior, da labourat evit gloar Doue ha silvidigez an eneou. Divezatoc'h e oue galvet adarre da vro Franz ha digasset

(1) Enezi « La Martinique » ha « Bourbon. »

da Vreiz Izel. Kaout a reas an tu da velet eun deiziou benag he barrez hag he gerent.

Pa velas iliz he vadiziant, he galoun a goumansas da dridal. Pa ieas en iliz ha

P en em gavas dirag ar mean-fount, daelou a levenez a zavas buhan en he zaoulagad. Goude beza bet eun nebeud mad a vloaveziou er broiou pell, e koumprene guelloc'h eget biskoaz peger kaer donezoun eo grass ar vadiziant. Gant pebez devosion e verkas neuze da Zoue an anaoudegez vad a ioa en he galoun !

Evidomp-ni, sonjomp ervad ! Diouallomp də veza dianaoudek e kenver an Aotrou Doue. Da zeiz hor badiziant, hon euz bet diganthan grassou dispar. Deuet omp da veza he vugale ; roet hen deuz deomp buez an ene, buez ar c'hrass. Da zeiz ha bloaz hor badiziant, pe d'ar zul tosta, dalc'homp da dostaouz ar Zakramanchou, evit diskouez guelloc'h hon anaoudegez vad.

2. Promessaou ar vadiziant nevezet e kreiz ar mor.

Er bloaz 1845, etre enezennou Java ha Sumatra, en Oceani, e oue guelet, var eur vatimant hanvet « Oriant », eun dra gaer meurbed.

Etouez ar veajourien, ez oa eun nebeud missionerien ; hag ar re-man a lakeas en hozonj implija ho amzer dibrez evit entent

ouz eneou ar vartoloded. Aliet oue pep hini d'en em lakât e stad da reseo ar zakramanchou. Mad ! ne jomas hini ebet, heb lakât da dalgout ar grassou kinniget gant Doue.

Dervez ar gommunion jeneral a oue eun derivez dudiuz. An holl a dosteas ouz an daol zantel, adalek ar c'habiten beteg an distera euz ar voussed. Dioc'h an abardaez, e oue kanet ar Gousperou, en eun doare solanel, ha varlerc'h e oue nevezet promessaou ar vadiziant. Ar re ho doa kommuniet en deiz se a dosteas pep hini d'he dro, a astennas an dourn deou var leor an Aviel, hag a lavaras a vouez huel ar c'homzou anavezet : « Renons a ran da Zatan, d'he bompou ha d'he oberou hag en em rei a ran a genn da Jezuz Krist evit ato. »

An dud a vor ginidik euz hor bro Breiz Izel a zo bet peurliessa beteghenn tud a feiz nerzuz. Breman avad n'e ket var vella ez a an traou gantho, evit kement a zell ouz ar vuez kristen. Doue ra viro na deufe ho feiz da zinerza muioc'h mui ha da vont da goll ! Heb ar feiz d'he gennerza, eun den a vor eo mantruz he zoare, rag ar feiz dreist holl a ro dezhan nerz-kaloun, e kreiz ar poaniou hag an danjeriou a gaver stank en he stad a vuez.

3. Madoberou ar Gonfirmasion.

Ar Gonfirmasion, pa vez resevet a zoare, a zigass d'an ene grassou nevez, ha, var an tu-ze, eo henvel ouz ar zakramanchou all. Mes, he vertuz he-unan he deuz ive, hervez ma zesk deomp Katekiz ar Sened a Drant.

Kenta vertuz ar Gonfirmasion eo parfetât grass ar Vadiziant. Ar re a vez great kristenien dre ar Vadiziant ho deuz neuze nebeud a nerz, evel bugale nevez ganet; roet e ve dezho dre ar Gonfirmasion an nerz da enebi ouz ar bed hag an drouk spered. Dre ar memez Sakramant e vezont starteat ker mad en ho feiz ma c'hellont embann, anzao hag henori hano Hor Zalver Jezuz Krist a vel d'an holl.

Evit entent guelloc'h petra ra ar Gonfirmasion, n'euz nemet guelet petra zigouezas evit an Ebestel, goude ma oa diskennet varnho ar Spered Santel.

Araok amzer ar Bassion, ha zoken epad Passion Hor Zalver, an Ebestel a oa ken dinierz ha ken digaloun mæzejont holl divar he dro, kerkent ha ma oue kouezet être daouarn he enebourien. Sant Per, choazet evit beza mean-diazez an Iliz, hen hag a ziskouze kentoc'hik kement a hardizegez

hag a nerz kaloun, petra zigouez ganthan? Spountet eo o klevet mouez eur vatezik; nach'a ra, n'e ket eur vech na diou, mes betek teir guech, ez eo unan euz diskibien Jezuz. Da ziveza, varlerc'h ar Resurreksion, an holl ziskibien en em dennas en eun ti a gostez, gant aoun rag ar Juzevien.

Er c'hountral avad, pa oue diskennet en ho eneou da zeiz

ar Pantekost, ar Spered Santel a roas dezho eur c'hrass ken nerzuz ha ken gallouduz ma kreajont, dioc'htu en deiz-se, prezek a vouez huel hag heb aoun an Aviel fiziet

ennho gant Hor Zalver ; kredi a rejont prezek n'e ket hebken dre ar Judee, mes e pevar c'horn ar bed. Divar neuze ive, ar vrassa plijadur evitho a oa beza kavet dign da c'houzanz dismegansou ha tourmanchou, da zougen chadennou ha da verval zoken var ar groaz evit hano Jezuz Krist. »

TREDE PENNAD

SAKRAMANT AN AOTER
MEULET RA VEZO

**1. Ar Plac'h euruz Mac'harit Mari
hag an oferen.**

Azalek ar penn kenta euz he amzer, ar Plac'h euruz Mac'harit Mari a ziskouezas d'Hor Zalver en he Zakramant eur garantez birvidik. E doug an oferen, ar verc'hik santel a veze fur ha devot evel eun Elik. Ne skuize tamm oc'h ober peden a galoun var an traou kaer a veler gant daoulagad ar feiz e zakrifis diuin an Aoter. Seulvui e talc'he da zonjal en traou zantel-ze, seul dommoc'h e teue he c'haloun ouz an Aotrou Doue.

Varzu daou dra dreist holl e troe neuze daoulagad he c'horf hag he spered. Dalc'h-mad e selle ouz ar groaz hag ar goulou benniget lakeat var an aoter.

Ar groaz a zeske dezhi pegement a boaniou, hag a boaniou kriz hen deuz

gouzanvet Hor Zalver dre garantez evit an dud.

Ar goulou var elum, dre ma uzont nebeut a nebeut en honor da Zoue, a roe dezhi eur gentel vad ha talvouduz meurbed. En eur zellet outho e teue eur zonj kaer da Varc'haridik. Lavaret a rea outhi he unan : « Dleet e ve d'in ober evel ar goulou benniget ; ia, me ive a dleffe uza pe zispign va nerz, va yec'hed ha kement emeuz evit henori Doue ! » Ha setu ar pez he deuz great ato betek fin he buez. Muioc'h e veze troet he zonj gant an traou a zelle ouz gloar Doue eget gant he mad he unan. Pa veze hano da ober eun dra benak evit Doue, morse ne veze damantuz d'he foan.

An holl gristenien a dleffe poania da ober evel Mac'harit Mari. Epad amzer an oferen, an ene kristen a dle, guella ma c'hell, sonjal e traou mad ha santel. Aliezer c'hountrol e tigouez ganeomp beza dievez. Mont a ra hor spered dalc'hamd da redek du-ma du-hont. Aviziou, guir eo, ne vez ket tre dre hor faot ; aviziou all ive n'hon euz ket avoalc'h a volontez vad da veilla varnomp hon unan, ha da lakât hor spered da labourât. Pedomp Kaloun Jezuz d'hor zikour, ma klevimp devotoc'h an oferen en amzer da zont.

2. Doare da glevet devot an Oferen.

Eun deiz, eur plac'h devot en em gave goal nec'het. Hag hi mont, en he anken, da c'houlen kuzul digant he c'horessour. « Va zad, emezhi, eun dra zo hag a ra diez d'in. Kaer emeuz poania, n'oun ket evit dont a benn da bedi a zoare epad an oferen. » — « Ha petra vir ouzoc'h ? » — « Ne ran nemet gouela. » — « Perag eta e vouelit-hu ? » — « O pa zonjan er poaniou skrijuz hen deuz gouzanvet Hor Zalver evit va fec'hejou, buhan e teu va c'haloun da denerât gant truez outhan, ha n'oun ket evit miret da skuilla daelou. » — « Mad ! va merc'h, a lavaras neuze ar c'horessour, bezit dinoc'h hiviziken ha dalc'hit da glevet an oferen er memez doare. Ho santimanchou truezuz hag ho taelou a blii kalz d'an Aotrou Doue. En deün, guella tra zo d'ober epad an oferen eo sonjal e Passion Hor Zalver, kaout truez outhan e kreiz he boaniou ha beza glac'haret da veza bet kaoz d'ar paoniouze dre hor pec'hejou. »

Lakomp ar gentel-ze doun en hor spered ha poaniomp ato da glevet an oferen gant feiz ha gant devosion. A dra zur, n'eo ket

red e savfe [en hon daoulagad daelou a druez hag a gontrision. Ra vez en hor c'halonou da viana guir zantimanchou a druez ouz Hor Zalver benniget, hag eur guir geuz d'hor pec'hejou tremenet.

3. Kentel gaer d'ar re zo pell euz an iliz.

Eun ermit santel a rea he zemeuranz en eul leac'h distro kenan; n'hen doa eno darem-pred ebet gant an dud.

An ermitach hen doa choazet a ioa dioc'h he zoare, nemet e ranke mont goall bell da gerc'hat dour.

Eun dervez m'oa eat skuiz maro gant an hent, e teuas eur zonj en he benn : « D'ober petra, emezhan, kemeret kement all a boan ? Didorroc'h e vo d'in, mar karan lakât va ermitach e kichen ar feunteun. »

Epad ma lavare an traou-ze outhan heunan, setu hag hen en eun taol o chom souezet. Klevet a ra unan benak o tont var he lerc'h hag o kounta a vouez huel an holl gammejou a ra. Pa zistro da zellet, e vel dirazhan eur personaj mysteriuz n'hen doa guelet biskoaz. Goulen a ra ouz ar personaj piou ez eo ha petra ema o klask en eul leac'h ken distro. « Me zo, emezhan, eun Eal euz ar baradoz. Karget oun da gounta, ha da gounta piz ho kammejou, rag pep hini anezho a vezoz paeet mad gant an Aotrou Doue. »

Komzou an eal a daolas sklerijen e spered an ermit. Kompreñ a reas dioc'htu pegen talvouduz oa dezhan beza pell euz ar feunteun ; ha, var gementse, eleac'h tostât he ermitach, e kassas anezhan kalz pelloc'h c'hoaz.

Histor an eal hag an ermit zo mad da rei kaloun d'ar re zo pell euz an offeren. E meur a barrez, en hor bro, kalzik tud ho deuz bep sul ha bep gouel eur pennad mad a hent da ober. Da vare ar goany, ha

dreist holl pa vez fall an amzer, e kaver tenn aviziou mont euz a geit all beteg an iliz. Startoc'h e vez kavet c'hoaz, pa ranker diblass araok an deiz da vont d'an offeren vintin. Mad! n'euz forz pegen hir ha pegen diaez e c'hell beza an hent, great e vez er memez tra, heb damant ouz ar boan. Ar Vretouned, dre ma'z int tud a feiz, a oar ne vez Morse poan gollet ar boan a gemerer evit plijout da Zoue. Gouzout a reont e vez kountet gant ho Elez mad pep hini euz ar c'hammejou a reont evit mont d'an offeren. Seul belloc'h emaint o chom euz an iliz, seul vuioch'a veritou ho deuz tro da c'hounit ; ha, gant ar zonj-ze, e kavont assoc'h ha berroc'h an hent.

4. Madoberou ar Communion.

a) Sant Philip Neri a lavare : « Ne c'hell an dud yaouank nag en em viret divlam, na sevel mad adarre eur vech kouezet, na dont a benn d'en em gorrija nemet var bouez sakramanti aliez ha beza devot d'ar Verc'hez. »

Lenn a rear, var he vuez, histor eun den yaouank a veze ganthan o kovez. An den yaouank-ze hen doa da c'hourin bemdez a

enep kalz a dentasionou louz, hag aliezik, siouaz dezhant ! e veze trec'het ganthro. Ar Zant a roas d'ezhan an ali da zont bemdez d'he gaout. Dont a reaz epad trizek derivez dioc'htu, ha bep tro, goude an absolen,

hen deveze kounje da gommunia. Mad ! e berr amzer, dre nerz ar gommunion, en em gavas chenchet, evel eun den all en he blass. Divezatoc'h zoken e oue galvet gant Doue da veza belek, ha mervel a reas evel eur zant.

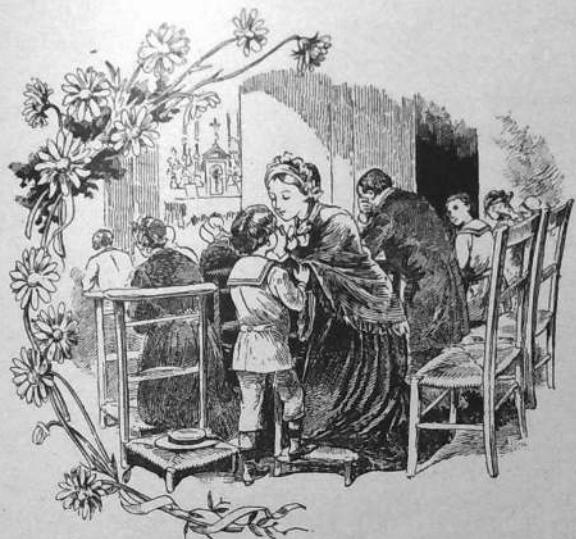
b) An impalaer Charlez Pemp a c'houlle ouz unan euz tud he balez penaoz e c'helle ren eur vuez ken divlam, daoust

d'ar skoueriou fall a vele dalc'hmad dirag he zaoulagad. An den-ze a respountas : « Ma c'hellan ren eur vuez fur, ez eo dre ma 'z oun aketuz da ober daou dra : da genta, 'derc'hel doujanz Doue plantet doun e va c'haloun, ha, d'an eil, mont aliez da reseo va Doue dre ar gommunion zantel ».

c) An Aotrou de Segur (lezhavet an Eskop dall) a ioa eur mestr da hencha an dud yaouank. An hini a c'houie ker mad rei dezho kenteliou talvouduz a lavare : « Euz a gant den yaouank bet touallet gant ar pec'hed vil, naontek ha pevar ugent a vije chomet fur ha pur, var bouez derc'hel da gommunia aliez. Anaout a ran tud yaouank, boaz da gommunia aliez, hag a jom epad meur a vloavez dioc'htu heb koueza e pec'hed marvel ebet. Mar kouezont eur vechik benag dre zempladurez ha dre zefot beza avoalc'h var evez, raktal e savont adarre, hag an drouk great d'an ene a vez buhan raparet mad. »

Ar c'henteliou roet gant an Eskop dall a zelle da genta ouz ar yaouankiz ; mes d'an holl e guirionez ez int talvouduz meurbed. An holl, muioc'h pe nebeutoc'h, ho deuz ezom da veza kennerzet a enep an tentasionou, hag an nerz a zeu d'an ene dre ar gommunion dreist pep tra.

5. Mont tost d'an Aotrou Doue.

Da genver goueliou Pask, e parrez R***, eun tad hag eur vamm gristen a dlie tostât ouz an daol zakr. En em glevet a rejont da gass ganthro ho zri grouadur ha n'oa great he bask kenta gant hini ebet anezho. Ar c'hossa koulzkoude a dlie ober he genta pask a benn eur miz benag. « Mad eo d'ar vugale, eme an daou bried kristen, guelet ho c'herent o kommunia, evit deski ganthro penaoz ober ho-unan, pa vezint en oad. »

Setu eat an tad, ar vamm hag an tri bugel d'an oferen sez heur. Fanchik ar yaouanka n'hen deuz c'hoaz nemet pemp bloaz. Digouezout a ra mare ar gommunion. An tad hag ar vamm a ia varzu an daol zantel, hag, epad an amzer-ze, ar vugale ne zistroont ket ho daoulagad divarnho. Eun tachadik goude, emaint distro d'ho flass, gant eun ear devot, soublet ho fenn eun tammik.

Fanchik, pa zistro he vamm d'he gichen a zant koulz lavaret he galounik o tomma. N'eo ket evit padout gant ar c'hoant da vont tostoc'h c'hoaz d'he vamm ; mont a ra da rei eur pok d'he daouarn.

Ar vamm, pa zantas muzellou ar bugel, a zavas hag a droas he fenn. « Petra fell d'id, va mabig ? » — « O netra, eme ar bugel, nemet em boa c'hoant, me ive, da vont tost-tost d'an Aotrou Droue. En eur boket d'ho tourn, e seblante d'in poket ive d'an Aotrou Doue ! »

Euruz ar vugale a vez desket ar relijion dezho gant ho c'herent n'e ket hebken dre gomzou, mes ive ha guelloc'h c'hoaz dre oberou ! Ar gentel vella eo ato kentel ar skoueriou.

Euruz ive ar gerent a gav kalonou ho bugale troet da garet an traou santel. En

doare-ze, int sur da veza ho-unan karet gant ho bugale, ha karet ganthro seul velloc'h ma vez ar vugale-ze tostoc'h d'an Aotrou Doue.

**6. Eun den dall pareet epad prosession
ar Zakramant meulet ra vez.**

Er bloaz 1888, eur gazeten gristen moullet e Madrid, kear-benn rouantelez Spagn, a gounte, en doare-man, pare Jburzuduz eun den dall.

Breman ez euz eun nebeut deiziou, eme ar gazeten, ez oa eur brosession euz ar re gaera e kear Toled. Eur maread kristenien a heulie ar Zakramant gant kalz a feiz hag a zoujanz. Eur paour kez dall, anavezet mad eno gant an holl, a c'houlennaz beza kaset en eun tu bennak eleac'h ma tremenje ar brosession. Great oue dezhant hervez he c'houlen ; kaset oue da gichen eur repozouer savet en unan euz arruiou kaera.

Ar paour a ioa eun den a feiz nerzuz. Pedi a reas eno kalounek. Evel an den dall zo hano anezhan var an Aviel, hen ive a lavare : « Va Aotrou, roit d'in ar gueled ».

Ne zaleas ket he beden da veza selaouet. Epad ma pede dirag an holl, gant he zi-vrec'h e kroaz, en eun taol kount en em gavas pare. O na braz eo neuze ar joa e kaloun an den-ze ! Sevel a ra dioc'htu divar he zaoulin ; hag, heb kaout ezoum euz den ebet d'hen bleina, ez a d'en em lakât etouez ar re all. Mont a ra da heul ar brosession beteg an iliz-veur. He galoun zo leun a anaoudegez vad, dre ma 'z eo plijet gant Hor Zalver en he Zakramant rei dezhant ar gueled (1).

(1) Ar miraklou great e Lourd evit ar glanvourien, kalz anezho a vez great ive epad prosession ar Zakramant.

Ken aliez guech m'hen euz an heur-vad da dostât ouz an daol zantel, ar pez a ra Hor Zalver eidompzo kaeroc'h c'hoaz. Eno en em ro deomp he-unan gant he c'hrasou, hag ar grasou-ze an distera anezho a dal hirroc'h eget holl vadou ar c'horf. Red eo eta e ve hor c'halonou anaoudek bepred e kenver an Doue a ziskouez deomp kement a garantez. Poaniomp dreist holl da ober implij mad euz ar pennad amzer a dleomp da dremen en iliz, goude beza kommuniet. Seul vrassoc'h e vezò hon anaoudegez vad, seul vui a c'hrasou hor bezo digant madelez Hor Zalver.

7. Merzer ar Zakramant er C'hastelnevez.

Er bloaz 1593, ez oa brezel var zouar Breiz Izel etre hor c'henvroiz hag ar Zaozon. (A du gant ar re-ma e velet, siouaz ! hugunoded ar vro.) Eun dijentil breizad, troet gant ar protestanted, hen doa dastumet eur vanden zoudarded, lod anezho a bell. Ganho ez ea du-ma du-hont a dreuz ar vro, prest ato da laerez an ilizou ha da voalgass ar veleien.

D'an dri varnugent a viz Meurz, an dijentil treitour a zeuas, gant tri pe bevar

c'hant soudard, da lakât sezi var Gastel-nevez ar Faou. Ar gear-ze a gouezas dioc'htu dindan he c'halloùd, rag eno an dud n'edont ket var evez. Tud kear oue lazet meur a hini anezho ; hag, a hent all, ar re a oue lezet ho buez ganthro a rankas paea eur soum arc'hant goal bounner.

An iliz zoken ne oue ket espernet gant ar zoudarded. Profani a rejont an traou sakr ha laerez a rejont ive kement a blije dezho. Unan euz ar zoudarded a oue dizakr avoalc'h evit kemeret eur siboor arc'hant ha stlapa var an douar an hosti a ioa ebarz.

An torfed-se ken euzuz a oue great dirag eur belek prizounier etre daouarn an dud fallakr. Pa velas ar belek pe seurt dismeganz oa great d'ar Zakramant meulet ra vezo, ne jomas ket da varc'hata. Dioc'htu ez eas var bennou he zaoulin, ha goude eur momedik benag lakeat da adori an hosti zakr, e kommunias gant an hosti-ze.

Ar zoudard hugunod bet karget da ziouall ar prizounier a ia neuze drouk braz enhan, ha raktal, divar he gounnar, e tispak he gleze. « Penaoz, emezhan, e kredes te ober kement-se dirag va daoulagad ? » Ha ker buhan, gant he gleze, e rotaol ar maro d'ar belek santel.

Ar chalouni Moreau, ar skrivagnour brudet hen deuz bet kountet ha miret deomp an histor-ze, ne anaveze ket hano ar belek lakeat d'ar maro. En hon amzer avad, var bouez furchal ar paperiou koz, eun den desket zo deut a benn da anaout he hano. Hanvet ez oa Thepault Derien (1). Plijet gant Doue e ve, eun deiz da zont, diskleriet merzer hag henoret gant an Iliz !

8. Dervez ar Pask kenta. Komzou Napoleon.

Napoleon kenta n'oa ket a dra zur eun den devot. Touellet gant an ourgouill, ne zelaouas ket ato mouez he goustianz, na mouez an Iliz a gomze dezhan aberz Doue.

Anzao a ranker koulzkoude n'oa ket maro ar feiz en he galoun, hag er penn diveza euz he vuez e roas merkou anet euz he resped e kenver ar relijon.

(1) *Notes sur Châteauneuf-du-Faou et ses environs pendant les guerres de la Ligue*, par R. Delaporte. § VII. Guelet a reomp, var ar memez leorik, ez euz eun draïk benag da zivanka e lod euz ar skridou a zispleg histor ar belek merzeriet. Ar memez tra zo da lavaret euz ar pennad a lakis moulla var ar C'hannad e mis Eost 1905.

Hervez hen deuz bet kountet, da c'houde, ar jeneral Drouot, eun dervez benag Napoleon a gleve en dro dezhan mil meuleudi divarbenn eur viktor a gONSEKANZ hen doa gounezet. « Impalaer, eme unan, setu aze, a dra zur, an dervez kaera en ho puez. » — « N'eo ket, » a respountas Napoleon. — Klasket e oue neuze deiziou all hag ho doa digasset dezhan honor ha gloar. Komzet oue dezhan euz Iena, Austerlitz... etc.

A benn ar fin, an impalaer a lavaras : « Nan, nan, n'ho peuz ket kavet, hini ebet ac'hanoch'h. An dervez |kaera e va buez eo dervez va Fask kenta ! »

PEVARE PENNAD

AR BINIJEN

1. Pec'hejou nac'het hag'anzavet.

D'ar mare m'edo Sant Visant a Baol o chom e « Folleville », eun itroun pinvidik euz ar vro a bedas anezhan da vont da velet unan euz he merourien a ioa klanv. Ar zant en em lakeas dioc'htu en hent, rag

eun diou leo benag hen doa da ober, hagar c'hlavour a ioa fall dija.

A drugare Doue, digouezout a reas e poent hag en amzer. Ar c'hlavour n'oa ket eat he anaoudegez diganthan, ha drez en em gavas e stad da lakât urz en he goustianz. Ezom braz hen doa da ober eur govesion vad, araok mont dirag ar barner braz. Abaoue pell amzer, siouaz dezhan ! n'hen doa great hini vad ebet. Eur bern pec'hejou hen doa bet sammet var he goustianz, ha n'hen doa ket bet nerz-kaloun avoalc'h evit en em zizamma dre eun anzao guirion. Aoun pe mez hen doa o tiskuill he bec'hejou d'ar belek. Heb an dra-ze koulzkoude, ne helle beza na pardounet na salvet.

Sant Visant, evit prepari guelloc'h an den-ma d'ar maro, a zougas anezhan da ober eur govesion jeneral. Ar c'hlavour a gave d'ar zant eun ear ker mad ha ken dous ma 'c'h assantas a galoun vad. Diskleria'reas penn da benn an holl bec'hejou a boueze var he goustianz, heb tevel hini ebet euz ar re hen doa nac'het kentoc'h. Eur vech great al labour-ze, hag a ioa e guirionez kalz essoc'h eget ne zonje dezhan, an den kez a zantas dioc'htu en he ene eur peoc'h dudiuz meurbed. N'oa mui diezet

gant ar beach'h pounner a ioa bet keit all var he galoun.

Beva 'reas c'hoaz eun tri dervez benag. Epad an amzer-ze avad e oue guelet oc'h ober ar c'hountrol beo euz ar pez hen doa great kentoc'h. Eleach'h kaout aoun da anzao he bec'hejou d'ar belek e sekred ar gador-govez, breman n'hen deuz ket aoun da ziskleria anezho zoken dirag an holl.

Pa zeuas adarre an itroun pinvidik da velet he merour, hi a gavas anezhan, en dro-ma, seder ha laouen kenan. « O itroun, emezhan, dre ar govesion jeneral em beuz great, emeuz kavet ar peoc'h hag an eurus-ted. Panefed ar govesion-ze, sur avoalc'h e vijen kouezet var va fenn e kreiz tan an ifern. An Aotrou Visant hen deuz bet ar vadelez da zikour ac'hanoun, hag en doarez, an holl bec'hejou n'em boa ket kredet anzao beteghenn a zo bet diskleriet ha pardounet. Va c'haloun a zo leun a anaoudegez vad en ho kenver, ha morse ne hellin ho trugarekât avoalc'h, rag ganeoc'h-hu, Itroun, oa bet pedet ar belek santel-ze da zont beteg ennoun. »

Ar c'hlavour ne zaleas ket da renta eun ene mad da Zoue. Mervel a reas laouen, gant peoc'h an Aotrou Doue en he galoun.

An histor-man a ro da goumpren pegen

diskiant eo an dud a jom, dre vez pe dre aoun, heb anzao an holl bec'hejou marvel ho deuz great hag ho deuz sonj anezho. Taolomp evez mad ouz an diaoul mud, rag hennez, siouaz ! a vez kaoz d'eur maread eneou da vont da goll.

2. Tri seurt diaoulou o klask miret ne ve great kovessionou mad.

Etouez an traou a zisplij d'an drouk spered e c'heller lakât, er penn kenta, Sakramant ar Binjen. Ha n'eo ket souez, rag ar Zakramant-se resevet mad a ra dezhan mont er meaz euz kaloun ar bec'herien. Abalamour da-ze e labour, endra c'hell, evit miret ouz an dud da vont da govez. Pa n'hell ket miret outho da vont, e klask da viana lakât anezho d'ober kovessionou fall.

Hervez ma lavar deomp eur skrivagnour kristen euz an amzer guechall, tri seurt diaoulou a vez ato en dro d'ar c'hadoriou kovez: an diaoulou prenn-ginou, an diaoulou prenn-kaloun hag ar re prenn-yalc'h.

a) *An diaoul prenn-ginou (Claudens os), an hini zo lezhanvet an diaoul mud, a boagn evit lakât an dud da nac'h eur pec'hed grevuz benag. Klask a ra ober*

dezho kaout aoun, evit miret outho da anzao ar pec'hejou a velont koulzkoude var ho c'houstianz.

b) *An diaoul prenn-kaloun (Claudens cor) a glask miret ouz an dud da gaout keuz d'ho fec'hejou ha bolontez d'en em ziouall diouz ar pec'hed en amzer da zont. Gouzout mad a ra ne vo pardoune hini ebet euz ar pec'hejou, ma ne vez ket a vir geuz dezho er galoun.*

c) *An diaoul prenn-yalc'h (Claudens bursam) a labour vardro an dud ho deuz bet great gaou ouz an nessa hag ho deuz an never da rapari guella ma c'hellont. An diaoul prenn-yalc'h a glask lakât anezho da zerc'hel gantho ar pez a zo d'an nessa ha d'hen derc'hel var eun digarez fall benag.*

Arabad eo selaou mouez trompluz an diaoulou-ze. Ar virionez var an teod, ar gontrision er galoun, hag ar volontez da zic'haoui an nessa, setu tri zra eo red kaout anezho evit ober eur govession vad.

3. Ar gontrision barfet e kaloun eur bugel.

Eur belek euz eskopti Moulins hen deuz skrivet, er bloaz 1909, histor eur plac'hik

eiz vloaz hag a c'houie mad petra eo ar gontrision barfet.

« Guechall, eme ar belek, emeuz bet great skol-gatekiz da vugale eur barrez vraz. Ar vugale en em brepares d'ho fask kenta 'veze kovesseat bep miz, ha re ar c'hatékiz bihan a zeue eur vech bep tri miz. Bugale an eil rummad ho doa etre sez ha dek vloaz.

Eun dervez, araok entent ouz ar c'hovesionou, e ris d'ar vugaligou eun tammik prezegen, divar benn an doare d'ober eur govesion vad. Da c'houde, setu me ha koumans da govez anezho. Meur a hini ho doa dija tremenet dre ar gador, pa gavis eur verc'hik eiz vloaz hag a zeue da govez evit ar vech kenta.

Pa oue diskleriet ganthi he fec'hejou, guella ma c'helle, me oa em zonj lavaret dezhi dioc'htu eun nebeudik komzennou devout ha rei dezhi va bennoz ; mes, d'ar momet-se e taolis evez e teue an daelou euz he daoulagad.

Ha me goulen neuze petra oa kaoz dezhi da vouela. — Netra, emezhi. — Sur avoalc'h, emeve, eur rezoun benag a rank beza, rag ne voueler ket heb rezoun ebet. Lavarit d'in eta. Marteze n'oc'h ket yac'h ? — O n'oun ket klanv, a drugare Doue. —

Marteze ez euz eun dra benag all hag a laka ac'hanc'h diez, en eur ober deoc'h beza nec'het pe glac'haret. — Ar vech-man e lavaras ia. — Pa zis larkoc'h gant va goulenou, e respountas d'in en doare-man a dreuz he daelou : « Va Zad, diez braz a ra d'in ar zonj emeuz, dre va fec'hejou, great displijadur ha poan d'an Aotrou Doue. »

Ar bugel-ze, kredabl, n'he doa.ket c'hoaz kalz a zeskadurez var guirioneziou ar relijon ; mes, var eun dra da viana e c'heller lavaret ez oa sklerijennet mad. Kompenet he doa pe seurt santimant a vez lakeat er galoun dre ar gontrision barfet. Mar he doa keuz d'he fec'hejou n'oa ket hebken abalamour d'ar poaniou a verit ar pec'hed a berz justiz Doue ; keuz braz he doa da veza, dre he fec'hejou, great displijadur da eun Doue leun a vadelez.

Mar deo goest eur bugel eiz vloaz da ober, gant skoazel Doue, aktou a gontrision barfet, an dud vraz, gant ar memez skoazel, n'eo ket diez dezho ober kement all. Dalc'homp bemnoz da ober eun akt a gontrision barfet, araok mont d'hor guele. Dalc'homp d'hen ober dreist holl, mar hon euz kavet var hor c'houstianz eur pec'hed marvel benag.

**4. Ar peoc'h kavet
a nevez dre Zakramant ar Binjen.**

Hervez a gounte eun dervez eun Tad missioner, eur govession vad a reas d'eur pec'her tanva eun eurusted n'hen doa ket tanveat abaoue pell amzer. Chomet oa bet, siouaz dezhan ! eun nebeut mad a vloavezioù heb tostât ouz ar Zakramanchou. Kaer he doa he c'hreg rei dezhan kenteliou mad, an den-ma ne rea van ebet. Dont a rea

ganthan, evit guir, promessaou kaer ; ia, promessaou, mes netra ken avad.

Eun dervez koulzkoude, varlerc'h eur voaskaden a lakeas anezhan e danjer da vervel, ar c'christen lezirek a lavaras a greiz kaloun e felle dezhan mont da govez, ha mont a reas antronoaz.

Diou leo benag hen doa d'ober evit mont da gaout he govessour. Dre ma oa eun teoard a zen ha fall da vale ne ieas ket var droad. Kemeret a reas, etouez he gezek, unan anezho lezhanvet *Bijou*. Setu hen hag en hent. Eur vech digouezet, e lakeas he varc'h e marchossi eun hostaliri vraz, hag urz e roas da entent mad ouz al loen kez. « Ezom braz hen deuz, emezhan, da veza bouetet mad, rag skuiz maro e rank beza ; eur goal zamm e guirionez hen deuz bet da zougen, hag evit va c'hass d'ar gear, hen devezo adarre eur goal grogad. Eur pennadik brao a hent a zo d'ober. »

Mont a ra neuze d'an iliz, d'en em bre-pari da govez. Lakât a ra he boan, guella ma c'hell, hag eur vech achu al labour, ez a en dro d'an hostaliri da glask he varc'h. Nag hen a ioa laouen neuze ! Lammet a reas ken brao ha tra var gein *Bijou*, en eur lavaret dezhan ar c'homzou-ma : « Deomp adarre, *Bijou* ! Breman da viana e vez

eaz d'id mont d'an daou lamm, rag euz a zaou c'hant lur da nebeutaoun skanveat! »

Bijou, marvad, a gavas he vestr ken pounner hag araoak ; mes ne gave ket d'ar mestr hen divije ar memez pouez, na tost. He gomzou a roe sklear da anaout e sante he goustianz dizammet, hag an dra-ze eo a rea dezhant bez a ken laouen.

Sakramant ar Binijen a zigass d'an ene kristen madoberou eleiz, hag en ho zouez ema ar peoc'h hag an eurusted evit ar galoun. Trugarekaomp aliez Hor Zalver beniget da veza lakeat en hor c'hichen eur voyen ken eaz da veza pardouinet gant he drugarez. Lavaromp eta dezhant, pe kanomp a greiz hor c'haloun komzou ar c'hantik :

Bennoz, bennoz, mil bennoz deoc'h,
Jezuz !

PEMPED PENNAD

AN NOUEN, AN URZ,
AR BRIEDELEZ

1. Madoberou Sakramant an Nouen.

Dre Zakramant an Nouen e resever grassou talvouduz. Ar grassou-ze a gaver anezho displeget mad var Gatekiz ar Sened a Drant. « Da genta, Sakramant an Nouen a zistrujen ene ar pec'hejou dister, da lavaret eo ar pec'hejou veniel.

D'an eil, dre an Nouen, an ene a vez dilivret diouz ar pez a jom varlerc'h ar pec'hed ; pareet e vez diouz ar zempladurez deuet dre ar voazamant da gouenza er pec'hed. A dra zur, e mare all ebet, n'houz muioc'h ezom da reseo ar c'hress-se digant Doue eget d'ar mare ma vezomp goasket gant ar c'hlenved ha lakeat e danger da vervel. Dre natur hor beuz aoun rag ar maro, hag a hent all muioc'h a aoun e teu deomp c'hoaz, pa zonjomp en hor

pec'hejou tremenet, ha pa zeu ar remorz da grignat hor c'houstianz.

Ouzpenn-ze, ar zonj e ranko heb dale mont dirag kador-varn an Aotrou Doue, evit beza barnet hervez he oberou, a laka ar c'hlavour da vez goal nec'het ha spountet. Er stad-se, n'euz evithan netra guelloc'h eget ar pez a c'hell lakât ar peoc'h en he ene ha pellât an dristidigez diouz he galoun... Mad ! setu aze ar pez a ra Sakramant an Nouen d'ar re a reseo anezhan ervad. An Nouen a lamm peb nec'hamant diouz ho c'haloun hag a leugn anezhi gant eur joa santed.

Ar Zakramant-se a ro deomp ive armou ha nerz, evit stourm kalounek a-enep an drouk spered, pa zeu da ober brezel deomp holl, er penn diveza euz hor buez...

An Nouen hen deuz c'hoaz ar vertuz da rei zoken ar yec'hed d'ar c'horf... »

Yec'hed ar c'horf ne zeu ket ato d'ar glavourien dre Zakramant an Nouen. An dra-ze a zigouez evit meur a rezoun. Martez ho feiz n'eo ket nerzuz avoalc'h ; martez ive ne ve ket talvouduz ar yec'hed evit silvidigez ho ene. Doue, leun a furnez hag a vadelez, a glask, araok pep tra, yec'hed ha silvidigez an ene.

2. Eur c'hlavour pareet gant an Nouen.

Er bloaz 1850, eme an Aotrou 'n Eskop de Segur, eur belek santed oue galvet da velet eur bugel goal glany. Ar vedisined ho doa diskleriet n'oa evithan pare ebet da c'chedal. Ar gerent ive a grede stard e kolljent anezhan heb dale.

Ar bugel, (en oad da reseo ar Zakramanchou) a oue kovesseat ha nouet ha digasset e oue dezhan an Aotrou Doue. Kountant braz ez oa, hag hen diskleria 'reas d'ar belek, p'edo heman o vont kuit.

Antronoz vintin, e teuas adarre ar medisin. Var he veno, ar bugel a dlie beza maro dija, ha padal ez oa beo-buezek. An derzien oa eat kuit ; n'oa mui danjer ebet. Ar medisin a jomas sabatuet. N'oa ket evit koumpren ar jenchamant digouezet e stad ar c'hlavour. Ne c'houie ket, pe da viana ne zonje ket ez oa bet roet d'ar bugel Sakramant an Nouen. Dre 'n hent-se oa deuet ar yec'hed en dro.

A benn tri derivez, ar c'hlavour oa pare ker mad ma velet anezhan o redek hag o c'hoari gant he vreudeur. Arabad eo eta lavaret e ro an Nouen ar maro d'an dud.

3. Pegen talvouduz eo santellât amzer ar c'hlenved.

En unan euz prezegennou an Den euruz Vianney, persoun Arz, e kaver merket an histor-man.

Eur belek a ioa eat, eun dervez, d'eun hospital. Galvet oa bet d'ober eur brezegen d'an dud klanv. Sorjal a rea enhan he unan e vije mad isplika dezho kelennadurez an Iliz hag ar zäent divar benn poaniou ar vuez, hag, e guirionez, var ar poent-se e reas he brezegen. Diskouez a reas pegen talvouduz eo ar poaniou d'an den, pa gar digemeret anezho en eun doare kristen. Dre ar poaniou e c'heller dastum meritou eleiz evit an Ee, ha beza guelloc'h deuet d'an Aotrou Doue.

En hospital, etouez ar glanvourien, ez oa, d'an ampoent, eun den keaz digouezet eno abaoe eun nebeud mad a vloaveziou. Poaniou kriz hen doa da zivoaska, mes siouaz ! n'ho digemere ket a galoun vad ; dalc'hmad er c'hountrol e veze klevet o vurmuri.

Ar brezegen divar benn santellât ar poaniou a lakeas ar sklerijen da bara en he spered. Koumpren mad a reas pegen

diskiant ez oa bet bete neuze, p'e guir hen doa kollet, ha kollet dre he faot kement all a veritou.

Epad ma oa o sonjal er c'hollou-ze, n'oa ket evit miret da hirvoudi, ha da skuilla daelou c'houero.

Etretant, eur belek karget da entent ouz an hospital a dremenras dre ar gambr vraz eleac'h ma oa lojet ar paour kez den. O velet ar c'hlavour ken glac'haret, e tosteas ouz he vele. « Petra c'hoarvez ganeoc'h ? emezhan ; daoust ha goasseat e ve deoc'h ? » — « N'eo ket, » a respountas ar c'hlavour. « Petra zo kaoz eta ma vouelit evel ma rit ? Ha displijadur zo bet great deoc'h gant unan benak ? » - « Ia, displijadur emeuz ; evelato n'eo ket a berz ar re all ; me va unan eo a zo kaoz. Selaouit, Aotrou. Ar brezegen emeuz klevet hirio he deuz roet d'in da goumpren pegen diskiant ez oun bet epad va c'hlenved. O nag a veritou emeuz-me kollet ! Var bouez kemeret pasianted gant va foaniou, em bije dastumet madou prisiuz evit an Ee. Eleac'h breman, siouaz d'in, ema goullo va daouarn... Ma karjen beza great da va foaniou eun digemer kristen, ha santelleat anezho, breman e vijen eurussa den zo var an douar. »

Bemdez e veler kalz a dud hag a zo henvel ouz ar c'hlavour-ze. Dre zefot beza e stad a c'hrass, ha gouzant evel guir gristenien, ez int kaoz d'ho ene da ober kollou braz. Bemdez e kavont tro da zastum madou eleiz evit an eternite, hag e lezont ho eneou keiz er vrassa paourentez. Evidomp-ni, diouallomp mad d'ober eveldho. Pa zigouez ganeomp eur boan benak, plegomp dioc'htu da volontez an Aotrou Doue ; sonjomp en Hor Zalver stag ouz ar groaz, hag unanomp hor poaniou gant ar re hen deuz gouzanvet dre garantez evidomp.

4. Sakramant an Urz hag ar resped dleet d'ar veleien.

O pegen huel eo stad ar belek ! Karget eo gant Hor Zalver Jezuz-Krist da zerc'hel he blass, evit hencha an dud varzu ar baradoz. Dre ar galloud hen deuz da rei an absolen ha da lavaret an offeren, ez eo savet huelloc'h eget an holl brinsed, huelloc'h zoken eget Elez ar baradoz. N'eo ket souez eta ma ranker dougen resped d'ar veleien. An Elez ho-unan zo leun a resped en ho c'henver.

Sant Fransez a Zal a ioa boaz var gementse da gounta eun dra gaer digouezet dirazhan, er bloaz 1603. Epad ar c'horaïz, da zadourn ar Bevare Amzer, (ar c'hotueda)

rou,) an Eskop sантel goude beza roet an Urzou sakr, a ioa o vont er meaz euz an iliz. Dirazhan e kerze unan euz ar veleien nevez, hag heman eur vech digouezet e toull an nor, a reas evel eun den a fell dezhan lezel eun all da dremen en he raok. Dre ne vele, d'ar momet-se, den all ebet e

kichen an nor, ar zant a jourmaz sebezet. Kerkent ha ma c'hellas tizout ar belek yaouank, e c'houennas outhan petra c'hoarie ganthan var dreujou an iliz. Ar belek a anzavas petra oa digouezet.

« An Aotrou Doue, emezhan, a ro d'in ar c'hress da velet va Eal mad. Beteg-henn, pa vezen o tremen dre eun nor benag, va Eal mad a gerze ato e va raok. Hirio avad ne felle ket dezhan, abalamour d'ar c'harakter nevez zo skrivet e və ene ; hag emeuz ranket tremen ar c'henta. »

Var vuez an Den euruz Vianney, persoun Ars, e kaver ive traou kaer meurbed, divar benn ar resped zo dleet d'ar veleien. En eur isplika d'he bobl petra eo eur belek, ha pegen braz resped a zo dleet dezhan, ar persoun santel a lavare : « Ma tigouesfe ganen, var eun hent benak, guelet eun Eal hag eur belek, d'ar belek eo e tennfen va zok da genta. An Eal, evit guir, a zo eur mignoun da Zoue, mes ar belek a zalc'h he blass ». .

Ar seurt kenteliou-ze eo mad digass da zonj anezho, dreist-holl en hon amzer. En amzer vrema, siouaz ! lezen ar resped e kenver ar belek a vez torret aliez hag e meur a zoare. Torret e vez gant ar bluen hag ive gant an teod. E pevar c'horn ar

Franz, hag e Breiz-Izel zoken, ez euz eur maread skrivagnourien hag a zo dalc'hamad o klask teuler dismeganz var ar relijon hag ar veleien. Gant ma teuint a benn euz ho labour milliget, paet dezh gant ar Franmasouned, ne reont forz pe seurt gevier da skigna en dro dezh. Goassa zo, al labour-ze a vez great e meur a leac'h gant ar re zo karget, en hano ar vro, da gelen ar yaouankiz !

A hent all, dre gomzou e vez torret aliez lezen ar resped. Eur vez eo klevet kristenien o tourna kement a gaoziou divalo a enep an dud konsakret da Zoue. Ar guir gristenien a c'hoar petra da ober. Seulvui e velont an dud fall

« O teuler krank ha bilim var gement a zo mad », seulvui e tleont dougen resped d'ar relijon ha d'ar veleien. Sur int ive, en doare-ze, da denna varnho bennoz an Aotrou Doue.

5. Santez Monika, skouer ar priejou kristen.

Santez Monika, mamm an Doktor braz Sant Aogustin, a c'hell beza kemeret evit skouer gant an holl briejou kristen.

He fried, Patris he hano, a ioa eun den meur a bleg fall ennnhan ha diez braz beva ganthan. Gouzany a rea anezhan koulz-koude hag esper he doa d'hen digass var an hent mad. E guirionez, gant derc'hel da bedi, da voaska var he imour ha da lakât he fizianz e Doue, ar zantez a reas euz he fried eur c'hristen, eur c'hristen mad.

Patris n'oa ket badezet, ha Monika, evel just, he doa eur c'hoant braz da velet anezhan o reseo ar vadiziant. N'euz forz; daoust pegen doun ez oa ar c'hoant-se en he c'haloun, ne veze ket dalc'hmad o sarmoun d'he fried. Guelloc'h e kave gounit da genta he galoun dre he dousder, he fasianted hag he c'harantez. Gouzout mad a rea n'euz ket par d'an dousder evit trei an eneou varzu Doue.

Patris a ioa goal dechet d'ar goler hag aliez, gant nebeud a dra, ez ea en egar. Eleac'h dislavaret anezhan hag herzel outhan, Monika oa boaz da jom sioul ; ha dreist holl pa vele anezhan pennfollet, ne lavare grik ebet. Divezatoc'h avad, pa veze douseat dezhan, e poanie da ziskouez dezhan e veze bet fachet heb rezoun.

Daoust pegen aliez he deveze abek d'en em glemm euz he fried, morse ne veze klevet o tiskuilla he zefaotou d'ar re all.

Aviziou, eun amezegez benak a deue da gounta dezhi an trubuillou a gave dalc'h-mad en he zi. Divar ar c'haosiou a gleve,

ar zantez a gave tro da rei d'ar gragez-se kenteliou talvouduz. Lavaret a rea dezhio en eur vouzc'hoarzin : « Diouallit ; dalc'hit mad var ho teod ; ma vez trouz aliez ha mar kouez varnoc'h eun taol benag, ho teod marvad a zo kaoz. »

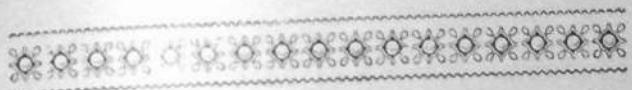
Guir avoalc'h e lavare Santez Monika. Pa vez eun den goal-himoret, n'e ket en

eur herzelouthan hag en eur zistaga outhan
komzou flemmuz e vez lakeat da zoussât.
Nemet egari goassoc'h ne ra ken.

Ar zantez ne zeuas ket a benn en eun
taol da c'hounit he fried da Zoue. Epad hir
vloaveziou e rankas gedal ha poania, mes
a-benn ar fin koulzkoude, e velas he feden-
nou hag he labour o tougen frouez. Eur
bloaz benag araok he varo, Patris a c'hou-
lennas hag a resevas ar vadiziant hag
ac'houdevez e talc'has da veva evel eur
guir gristen.

Sonjomp ervad ! Goal aliez er memez
kear, pe er memez ti, an dud ho deuz eun
dra benag da c'heuzanv an eil aberz egile.
Sevel a ra etre breudeur ha c'hoarezed ;
sevel a ra ive etre amezeien, ha zoken
divarbenn traou dister aviziou.

Petra d'ober ? Pa gav deoc'h ema ho
pasianted o vont diganeoc'h, kemerit
skouer dioc'h Santez Monika. Beillit var
ho teod ha poagnit eveldhi da gabestra
hoc'h imour. Bezit ouzpenn var evez, gant
aoun ne deuffe euz ho kinou komzou
c'houero hag a raffe d'an nessa kounnari
goassoc'h c'hoaz. Dre an dousder hag ar
basianted, c'houi zikouro an dud en dro
deoc'h da veza euruz hag a vezo ive kalz
eurussoc'h hoc'h-unan.

C'HOUED'HVED LODEN

AN DEVOSIONOU KAERA

~~~~~
PENNAD KENTA
DEVOSION D'AR GALOUN ZAKR

1. Taolennou pe imachou ar Galoun Zakr.

Neb a gar eur mignoun, hag a rank beva
pell diouthan, ne gav ket an disparti ken

c'houero, ma c'hell kaout poltred he vignoun dirazhan ; dalc'hmad e vez he zaoulagad o para var ar poltred-se. Er memez tra, hor c'harantez e kenver Hor Zalver, ar guella euz hor mignouned, a dle dougen ac'hanomp da zerc'hel bepred imaj he Galoun Zakr dirag hon daoulagad.

An den devot Lansperj a lavar deomp : « Evit derc'hel ho tevotion beo-buezek, e tle beza ganeoc'h taolen pe imaj ar Galoun Zakr meulet ra vez. Lakit an daolennik-se eleac'h ma vez eaz da velet aliez, evit ma teuio ar guel anezhi da c'houeza en ho kaloun tan ar garantez divin... »

Eun dra dreist holl a dle poulza an eneou kristendouzougen resped da imachou Kaloun Jezuz ha da henori anezho : kalz plijadur a rear en doare-ze d'Hor Zalver benniget. He zantimant var gementse a zo merket deomp gant ar Plac'h euruz Mac'hariit Mari : « Eun deiz, emezhi, da genver gouel sant Yann Avieler, Kaloun Jezuz a oue diskouezet d'in, goude ar gommunion, evel var eun trôn, gant flammou tan tro vardo. A beptu e steredenne, skedussoc'h eget an heol. Ar gouli great e kostez Hor Zalver stag ouz ar groaz a ioa eaz da velet. A-ziouc'h ar Galoun e velet eur groaz; hag en dro d'ar Galoun oa eur gurunen spern.

Va Zalver a roas d'inda entent petra verke an traou-ze. Eur merk ez int euz he garantez heb muzul, he deuz great dezhan gouzany kement all a boaniou evit an dud ».

Ar Plac'h euruz a lavar c'hoaz : « Eun dra all zo bet diskleriet d'ingant va Zalver. Gras e kav guelet an dud oc'h henori he Galoun Zakr, e doare ar Galoun-ze kig ha goad a ioa bet diskouezet d'in (gant ar flammou tan tro var dro, hag ouzpenn gant ar groaz hag ar gurunen spern). Va Zalver hen deuz c'hoant e ve lakeat imaj he Galoun Zakr a vel d'an holl, ma teuio en doare-ze kalonou dizeblant ar bec'herien da veza tenereat. Hag, a hent all, roet hen deuz d'in he c'her e skuillo he c'hrassou gant largentez var an eneou aketuz da henori he Galoun Zakr, tenzor an holl c'hrassou. Lavaret hen deuz c'hoaz e lakaio mil bennoz da zisken e kement leac'h ma vez expozer hag henoret imaj he Galoun » (1).

(1) *Mois du Sacré-Cœur de Jésus*, A. M. D. G.,
25e jour.

2. Tiez miret dioc'h an tan goall gant skapular ar Galoun Zakr.

Er bloaz 1896, e bro an Indez (Madure), e krogas an tan goall en eun tamm brao a vourc'haden. An tiez bet devet e karter ar bayaned a ioa dija en tu all da zaou c'chant, hag heb dale karter ar gristenien a dlie d'he dro beza distrujet. An avel a boulze ar flammou var an tu-ze, ha dija zoken e oa krog an tan en tiez tosta.

Neuze unan euz ar gristenien a ioa en ho c'harg ober katekiz a gemeras he skapular ar Galoun Zakr hag a strinkas anezhan gant fizianz e kreiz an tan goall. Raktal e oue guelet an avel o chench tu, ha, diyar neuze, ne oue danjer ebet ken evit karter ar gristenien.

Ne bli kt ato gant Hor Zalver ober burzudou evit miret a bep darvoud ar re zo devot d'he Galoun Zakr ; ato da viana e sikour anezho da dec'het ouz ar pec'hed, ar goassa drouk ; ato e ra dezhio lakât ho foaniou da dalvout evit silvidigez ho eneou.

3. Eun offiser saveteat dezhian he vuez gant metalen ar Galoun Zakr.

Eun offiser, araok kuitât Bro-C'hall evit mont d'ar brezel en Afrik, a ioa eat da lavaret kenavo d'he gerent. He vamm, eur gristenez euz an dibab, a ginnigas dezhian metalen ar Galoun Zakr, en eur c'houlen diganthan dougen anezhi da bep mare. An offiser a roas he c'her ne vankje ket da zougen ar vetalen roet dezhian gant he vamm.

Eur pennad goude, setu hen karget da dremen gant he zoudarded en eul leac'h

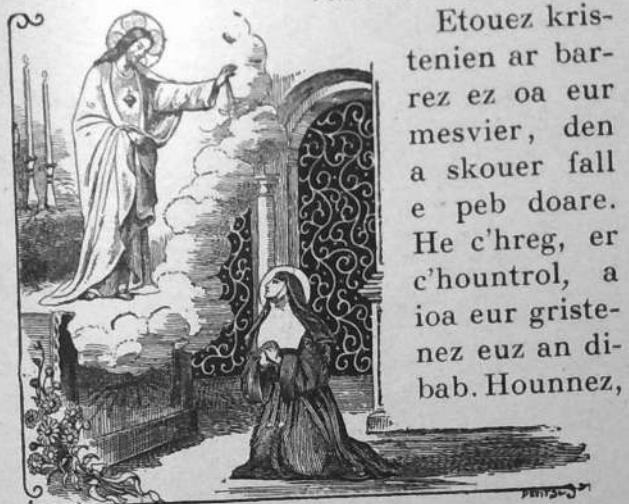
danjeruz meurbed. Gant eun hent striz hen deuz da vont, hag an hent-ze a zo dindan galloud an Arabed. Mont a ra eve-lato, hag heb dale ez euz eur gual grogad gant an enebourien. An offiser a gerz er penn kenta, o stourm kalounek ; mes, e berr amzer, siouaz ! e vel he gompagnunez diskaret kazi a-bez var an dachen a vre-zel. Bouliji a gouez stank en dro dezhan, hag unan anezho a ia dress e kreiz he beultrin. Lazet e vije bet, sur avoalc'h, paneved ma touge metalen ar Galoun Zakr. Ar bolod, o koueza varnhi, a bladas ha ne reas drouk ebet.

Sonjitz ervad ! Ma zeo metalen ar Galoun Zakr eun dra vad da ziouall ar c'horf ouz peb danjer, da viret an ene eo guelloc'h c'hoaz. Pa zalc'homp hor c'haloun gant feiz dindan metalen pe scapular ar Galoun Zakr, birou an drouk-spered a jom dinierz a enep deomp. Bennoz ar Galoun Zakr a ro deomp nerz da drec'hi an tentasionou a c'helpo rei taol ar maro d'hon ene.

4. Eun den distroet ouz Doue gant taolen ar Galoun Zakr.

Vadro ar bloavez 1860, ez oa eur mis-sion braz en unan euz parreziou ar Beljik.

Evit tenna grassou puill var ho labour, ar vissionerien ho doa lakeat en iliz, a vel d'an holl, imaj ar Galoun Zakr livet brao var eun daolen vraz.

evel just, a heuillas aketuz holl exersisou ar mission, hag ouzpenn poania reas ive da lakât he fried d'ober eveldhi. Siouaz ! e-leac'h beza selaouet, e veze goalgasset. N'euz forz ! Derc'hel mad a reas ; hag, a drugare Doue, ne ieas ket he labour hag he foan da goll.

P'edo ar mission var an echu, ar griste-nez kalounek a dennas ar gaoz var an exersisou diveza. Gant kalz a zousder hag a garantez e lavaras d'he fried : « Eun dra

da viana a dlefes ober: mont da velet taolen ar Galoun Zakr, zo expozet en iliz. An daolen-ze an dud a gav anezhi kaer dreist ». En dro-ma, ar mesvier ne enebas ket ouz he c'hreg : « Mad, emezhan, mont a rin da velet », hag e guirionez derc'hel a reas d'he c'her.

En eur vont en iliz, ez a dioc'htu da zaoullina dirag an daolen zantel. Sellet a ra outhi, hada genta ne ra van ebet; mes heb dale en em laka da zellet gant muioc'h a evez ; lezel a ra he zaoulagad da bara var ar gouli ledan great e kaloun Hor Zalver, hag ive var ar groaz hag ar flammou tan. Dont a ra neuze da zonjal ervad petra hen deuz great Hor Zalver evithan. Lavaret a ra outhan he-unan : Mar hen deuz gouzanvet kement all, ez eo dre garantez evit va ene, ma vez o salvet eun deiz da zont. Ganen-me, siouaz ! ia, dre va fec'hejou eo bet merzeriet, ha treuzet dezhan he gostez hag he galoun.

Nebeut a nebeut ar pec'her paour a zant he galoun boukeat-holl. Dont a ra dezhan kement a geuz d'he bec'hejou ma sav an dour en he zaoulagad ; ha prestik e veler anezhan o tostât ouz eur gador-govez. Reseo a ra eno ar pardoun euz he bec'hejou ; hag o veza m'en em gave var yun, e

c'hellas, da c'houde, tostât ouz an daol zantel.

Goude beza kemeret amzer avoalc'h da drugarekât an Aotrou Doue, e oue mall ganthan distrei d'ar gear. Gouzout a rea pegen laouen en em gavje he c'hreg hag he vugale o klevet petra oa digouezet. Ia zur, an dervez a oue evitho eun dervez a joa hag a levinez santel.

Ar pec'her konvertiset a vriatas he gerent gant karantez, en eur c'houlen pardoun a greiz kaloun euz ar skouer fall hen doa roet en dro dezhan ken aliez. « Divar vrema, emezhan, n'ho pezo tamm trubuill ebet ganen-me. Poania 'rin, e peb doare, da lakât ac'hanoc'h euruz. »

Ha derc'hel mad a reas d'he c'her. Ac'houdevez, morse n'en em roas d'an tech fall hen doa bet bete neuze ha dreze e lakeas he gerent euruz en he gompanenez. Kentoc'h, he di a ioa siouaz ! evel porched an ifern ; breman avad ez eo deut, a drugare Doue, evel eur skeuden euz ar baradoz.

Da biou ez oa ar famill-ze dleourez euz ar peoc'h hag an eurusted kavet ganthi adarre ? Anat eo : ar jenchamant-se a ioa bet great dre vertuz Kaloun Jezuz hag he imaj santel.

Ra vezo, e pep ti, lakeat taolen pe skeuden ar Galoun Zakr en eur plas a henor a vel d'an holl. Arguel anezhi a raio deomp beza bepred leun a fizianz e trugarez an Aotrou Doue; ha dreizhi ive hor c'halonou a vezo entanet muioc'h-mui gant ar garantez.

Dalc'homp sonj mad a hent all euz ar bromessa ken kaer bet great guechall gant Hor Zalver. Hervez m'hen deuz bet lavaret d'ar Plac'h euruz Mac'harit Mari, he vennoz a ziskenno e leac'h ma vezo expozet hag henoret imaj he Galoun Zakr.

5. Da Galoun Jezuz.

Ar c'haro gouliet a glask eur wazig dour,
Ar minor eur skoazel, ar goulmik eun neiz flour,
Ene an dud varo eur beden druezuz;
Me avad, me a glask ho Kaloun, va Jezuz.

Ar paour kez en em stard ouz an nor hanter-gloz,
Ar blantennik ilio ouz moger an tour koz,
Ha treid ar venanen ouz ar bleun dudiuz;
Me avad, me 'n em stard ouz ho Kaloun, Jezuz.

Ar zoudard 'gar mervel var an dachen-vrezel,
Ar belek 'n eur boanja gant he labour santel,
An tad, ar vamm 'n ho zi, an ermit 'n he leac'h kuz:
Me avad, me varvo var ho Kaloun, Jezuz.

EIL PENNAD

AN DEVOSION D'AR VERC'HEZ

1. Eur pec'her distroet ouz Doue dre an « Ave Maria »

D'an eiz a viz Kerzu, aomonier eur pri-zoun hen doa great eur brezegen gaer divar benn ar Verc'hez konsevet heb pec'hed. Pouezet hen doa dreist holl var ar fizianz a dle kaout enni ar brassa pec'herien. Araog echui, e c'houennas eun dra digant an holl brizounierien. « Ma n'oc'h ket boaz, emezhan, da lavaret bemdez an Ave Maria en henor d'ar Verc'hez, me ho ped, en han' Doue, da rei dezhi divar vreman ar merk-se a garantez. » Ar gentel-ze a oue heuliet mad gant unan anezho da viana.

Derc'hent gouel Nedelek, epad m'edo e kovez ar brizounierien, an Aomonier a velas o tont d'he gaout unan hag a zeblanter beza guall nec'het. Evit rei dezhan nerz kaloun, ar belek a gomzas outhan gant ar

vrassa madelez. « O va Zad, a lavaras neuze ar prizounier ; me oa o selaou ac'hanoc'h, d'an eiz euz ar miz-ma, pa hoc'h euz aliet ac'hanomp da lavaret bemdez eun *Ave Maria*. En eur glevet ho komzou, emeuz santet eun dra benak e diabarz va c'haloun, evel pa vije unan o lavaret d'in : « Set' aze ha n'eo ket diaez ; ro da c'her e « lavari bemdez ar beden-ze ; hounnez a « dalvezo d'id mil bennoz ».

« Mad ! great emeuz ; mes abaoe ma'z oun koumanset, n'oun mui evit padout. Dale'hmad ez euz eun dra bennak o lavaret d'in : « Ke da govez, hag, en dro-ma, e ielo mad an traou ». Anzao a rankan ouzoc'h, va Zad : abaoe amzer va yaouankiz, va c'hovasionou n'int ket bet great a zoare. D'an oad-se, siouaz d'in ! n'em boa ket kredet diskleria penn da benn va fec-hejou marvel. Dizale zoken e teuis da zilezel a gress ar govession ha da goueza en dizesper. Abarz ar fin emeuz great an torfed hen deuz digasset ac'hanoun d'ar prizoun... Ma ran en dro-ma eur govession vad, daoust hag an Aotrou Doue a roio d'in ar pardoun euz kement all a bec'hejou ? »

— A dra zur, eme ar belek ; bezit leun a fizianz en Ho Salver benniget maro evi-

doc'h var ar groaz ; ia, bezit leun a fizianz enhan : trugarez he Galoun divin a zo heb muzul. »

Kennerzet gant ar c'homzou-ze, ar prizounier a reas he govession ; ha, goude an absolen resevet, e santas he galoun o tridal gant ar joa. Kavet ez oa ganthan ar peoc'h hag eurusted. « Keit ha ma vevin, emezhan, morse ne vankin da drugarekât ar Verc'hez, va Mamm garantezuz ; hag, er zonj-se, bemdez e lavarin teir *Ave Maria*. A hent all, kounje a ran deoc'h da ziskleria d'an holl hoc'h euz guelet eur pec'her braz distroet ouz Doue dre nerz an *Ave Maria*. »

2. « *Ave Maria* » eur pec'her koz.

Eur missioner santel a gounte, n'euz ket goal bell c'hoaz, eun dra hen doa guelet he unan.

Eun dervez, emezhan, eun den deuet dija var an oad a bedas ac'hanoun da vont beteg he di. An den-ze, siouaz deuhan ! hen doa renet, a vel d'an holl, eur vuez dirollet. Kerkent ha ma velas ac'hanoun, e lavaras d'in : « O va Zad, guelet a rit breman dirazoc'h eur pec'her euz ar re voassa.

Sikourit ac'hanoun, me ho ped, da zavetei va ene. Poania ris, evel just, da lakât e kaloun an den-ze eur fizianz vraz e trugarez an Aotrou Doue.

Choant am boa da c'houzout gant petra oa bet douget da zistrei ouz Doue. Goulen a ris outhan ha klevet hen doa eur brezegen benag. N'hen doa klevet hini ebet. Klask a ris da c'houde ha roet oa bet dezhan aliou mad gant unan benag euz he vignouned. Ne oa ket ken nebeut. « Ne meuz, emezhan, mignoun ebet var va zro ;

ha, ma vije bet, ar vignouned emeuz da rempredet beteghenn n'ho divije ket poullzet ac'hanoun varzu Doue. » Goulen a ris outhan c'hoaz ha dalc'het hen doa ar pleg mad da vont d'an ofisou. Morse ne dosteauz an iliz.

Epad ma tivizemp assamblez var ar poent-se, e tigouezas ganen sevel va daoulagad hag e velis stag ouz ar voger eun daolen merket varnhi skeuden ar Verc'hez. « Penaoz ? emeve. Penaoz e c'hell beza eun daolen devout en ho ti ? » — « Va Zad, a respountas an hini koz, daoust pegen diroll eo bet va buez, ato emeuz douget resped d'an imaj-se. P'edo va mamm garet var he zremenvan, e rois dezhi va ger e lavarjen bemdez eun Ave Maria dirag taolen ar Verc'hez; anzao a rin ouzoc'h ne meuz ket torret va ger. » Dioc'htu e lavaris d'an den-ze : « Mar doc'h breman chenchet a genn, bezit sur eo gant dourn ar Verc'hez benniget eo bet great al labour-ze. Kemeret he deuz truez ouzoc'h, abalamour d'ar pezik ho peuz great en he henor. P'ho pezo great pinijen, ar Vamm a drugarez a zigoro deoc'h dor ar baradoz. »

O pegen braz eo madelez ha trugarez ar Verc'hez Vari e kenver an dud ha zoken e kenver ar bec'herien ! Ar pez a rear evit

plijout dezhi, ha pa ve nebeudik a dra, ne ia morse da goll; kavet e vez ato en eun doare benag, abred pe zivezad.

**8. Ar Verc'hez
ha konversion eur pec'her kaledet.**

Eun den yaouank, dilezet ganthan he zeveriou a gristen, a ioa tostik da verval. He vamm geaz oa goall nec'het divar he benn, rag kaer he doa bet hen alia da zis-trei ouz Doue, bepred hen doa great skouarn vouzar. Dont a reas meur a velek var he dro, mes hini ebet siouaz! ne oue selaouet he gomzou. Er stad m'edo neuze e felle dezhian mervel.

Ar belek bet da ziveza o velet anezhana zonje ennhan he-unan : « Mantruz eo koulzkoude! Mont a raio marvad dirag he varner, heb beza lakeat urz vad en he goustianz... »

Mamm ar c'hlavour evelato ne zigourrache ket. Pedi a reas ar belek-se da zont en dro eur vech c'hoaz, hag ar belek a asantas. P'en em gavas a nevez e kichen ar c'hlavour, e komzas outhan gant kalz a garantez hag a zousder; mes, ken aliez guech ma lakea ar gaoz var an never da

gavez, ato e kleve ar memez respount :
» Nan, nan, emezhan, ne fell ket d'in ».

Neuze ar belek a lavaras dezhian : « Mad! p'e guir ne fell ket deoc'h e rofen eun tamm sikour d'hoc'h ene, breman n'emeuz mui netra d'ober nemet mont divar ho tro. Koulzkoude, araok mont kuit, emeuz eun draik da c'houlen diganeoc'h, ha sur oun ne revuzot ket. O va mignoun, ma 'z euz c'hoaz eun tammik feiz en ho kaloun (evel ma kredan ez euz), sonjit ervad ez eo ar Verc'hez Vari Mamm ha refuj ar bec'herien. Selaouit; c'houant emeuz e lavar-fac'h, assamblez ganen, pemp *Ave Maria* en he honor ».

Ar c'hlavour a jomas eur momedik benak heb lavaret grik, mes prestik goude, e lavaras ez oa kountant. Ha setu ar belek dioc'htu ha koumans ar pemp *Ave*. Mad ! kerkent ha ma oue peurachuet ar pemped, ar pec'her kaledet en em gavas chenchet a gress, hag a c'houlennas anezhan he-unan beza kovesseat. Reseo a reas dioc'htu he zakramanchou gant kalz a feiz hag a volontez vad. Ar Verc'hez Vari he doa great en he genver eur burzud braz.

En eur lavaret hor chapeled, pedomp ar Verc'hez evit ar bec'herien geiz, ha dreist holl evit ar re a zo var ho zremenvan.

4. Ar Verc'hez a zikour he zervicherien var ho zremenvan.

D'an ampoent ma veve ar Plac'h euruz Mac'harit Mari, eur gristenez euz he anaoudegez a varvas, hag a oue dalc'het gant justis Doue e kreiz tan ar Purgator. Doue a roas kounje dezhi da c'houlen sikour en he foaniou digant al leanez santel.

Mac'harit Mari a glevas anezhi o tiskleria e c'houzanve poaniou skrijuz meurbet; hag ouzpenn, klevet a reas ganthi ar c'homzou-ma : « Epad ma edoun en angoni, an drouk-spered a deuas betek teir guech da ober brezel d'am ene. Darbet e oue d'in koueza en dizesper. A drugare Doue, ar Verc'hez benniget ne zilezas ket ac'hanoun e kreiz an danjer. Dre'n abek ma oan bet aketuz da zervicha mad anezhi epad va buez, e plijas ganthi rei d'in eun tam sikour ; ha, kennerzet ganthi, e c'hellis dont a benn da drec'hi va enebour. »

Euruz an hini a boagn da bedi ha da henori ar Verc'hez. D'an heur ziveza, e c'hello kaout fizianz da veza sikouret ha miret mad dioc'h skilfou an drouk spered. Hervez komzou brudet sant Bernard : « Servicherien ar Verc'hez ne dint morse da goll ».

Var skridou Sant Ligori, an Doktor-ze ken devot d'ar Verc'hez, e kaver eur beden gaer evit goulen grass eur maro euruz (1). Mad e ve deomp lavaret anezhi, da viana bep en amzer.

« O Mari, refuj trugarezuz ar bec'herien baour, pa zigouezo evit va ene an heur da guitât ar bed-man, me ho ped, o Mamm an doussa, dre ar glac'har ho peuz bet o velet ho Mab o vervel ouz ar groaz, ia, me ho ped d'am zikour neuze dre ho trugarez.

Pellait diouzin an drouk sperejou, va enebourien. Tostait neuze da zigemer va ene ha d'hen lakât etre daouarn ar Barner braz.

O Rouanez va c'haloun, n'am dilezit ket. C'houi eo, goude Jezuz, c'houi eo an hini a dle beza va skoazel d'ar momet-se ken spountuz.

Pedit ho Mab, ma plijo ganthan rei d'in ar c'hrass da vervel en eur bokat d'ho treid ha da lezel va huanad diveza e gouliou he gorf sakr en eur lavaret : Jezuz ha Mari, me ginnig deoc'h va c'haloun ha va ene. »

(1) *Les Gloires de Marie.* Er penn kenta euz al leor-ze.

TAOLEN

LODEN GENTA : Hano ha merk ar c'christen.

1. Peger kaer eo an hano a gristen, p. 5. — 2. Santez Julitta hag he mab dirag ar varnerien, p. 9. — 3. Nerz Sin ar groaz a enep an drouk spered, p. 11. — 4. Sin ar groaz araok ha goude ar prejou, p. 14. — 5. Sin ar groaz e kreiz an danjer, p. 17. — 6. Burzudou Sin ar groaz e buez Sant Martin, p. 20. — 7. Sin ar groaz araok ar peb brassa euz hon oberou, p. 23

5

EIL LODEN : Guirioneziou ar « Gredo ».

- PENNAD KENTA : DOUE HAG HE BERFERSIONOU. — 1. Eun den difeiz dislavaret brao gant eur bugel, p. 23. — 2. Kentel roet d'eun den dizoue gant eun torrer mein, p. 27. — 3. Hano Doue skrivet var an traou krouet, p. 28. — 4. Lagad Doue hag an archant kavet, p. 29. — 5. Pegen talvouduz eo sonjal emaomp dirag Doue, p. 30. — 6. « Doue ne varv ket ! » Garcia Moreno, p. 32. — 7. Provldanz Done ha sarmoun an Tad Beauregard, p. 38. — 8. Ar Mysteriou. Diviz etre eur bugel hag eun den difeiz, p. 38.

25

- EIL PENNAD : INKARNASION HA GENIVELEZ HOR ZALVER. — 1. Kear ha ti santel Nazareth, p. 42. — 2. Eur bugel truezuz kenan ouz ar Mabik Jezuz, p. 43. — 3. Maze ar Milliner (Kontaden Nedelek), p. 48.

42

TREDE PENNAD : AR BASSION HAG AR GROAZ. — 1. Deski mad ar Bassion ha sonjal enni, p. 51. — 2. Krusifi ar baourez, p. 54. — 3. Diviz diavarbenn boc'h ruzik ar C'halvar (Kontaden), p. 57. — 4. Sadudi ar c'hoassiou. Ar jeneral Deouot, p. 59. — 5. Eur bugel, merzer ar groaz, p. 63. — 6. Eun den diouallet diouz ar maro gant he grusifi, p. 65

51

PEVAR PENNAD : AR SPERED SANTEL HAG AN ILIZ. — 1. Kelennadurez Leon XIII var ar Spered Santel, p. 68. — 2. An Iliz a hado betek fin ar bed, p. 70. — 3. Ar Pab : Jezuz Krist var an douar, p. 72. — 4. An Den euruz Vianney hag ar protestant, p. 73. — 5. Diner Sant Per, p. 75

68

PEMPED PENNAD : REZURREKSION AR C'HORFOU. — 1. Sant Makair o tisen unnekved artikl ar « Gredo », p. 79. — 2. Henveledigez ar greun taolet en douar, p. 80

79

C'HOUEC'HVED PENNAD : AR FINVEZOU DIVEZA. — 1. Nerz kaloun diavar zonjal en eternite (Thomas Morus), p. 82. — 2. Pegen diskiant eo beva heb sonjal en eternite, p. 86. — 3. Kenteliou ar maro, p. 87. — 4. Ar varn bartikulier, p. 89. — 5. An ifern, pri-zoun an dud daonet, p. 91. — 6. Ar Baradoz, hor bro, p. 94

82

TREDE LODEN : Ar Gourc'hemennou.

PENNAD KENTA : DEVERIOU E KENVER DOUE (Ar ver-tuziou theologal). — 1. Merzerentielur zantez hanvet Feiz, p. 97. — 2. Breuriez ar Feiz, p. 100. — 3. Pegen noazuz eo ar skridou difelz, p. 102. — 4. Sant Fransez a Zal treac'h d'an dizesper, p. 104. — 5. Karantez Dom Mikeal an Nobletz hag an Tad Maner e kenver Doue, p. 106

97

EIL PENNAD : DEVERIOU E KENVER DOUE (Dilerc'h). (Resped d'he hano, d'he di ha d'he zervez). — 1. Di-

gareziou an touerien Doue, p. 111. — 2. Ar Plac'h euruz Jeann d'Ark a enep ar blasfemou, p. 113. — 3. Ar roue Philip eil hag ar resped en iliz, p. 114. — 4. Dourn Doue o poueza var dud diresped e kenver ar Zul, p. 117. — 5. Eur micherour kristen hag ar Zul, p. 119

111

TREDE PENNAD : DEVERIOU E KENVER AN NESSA E JENERAL. — 1. Aluzen gaer Sant Martin, p. 120. — 2. Eur bugel madelezuz, p. 123. — 3. An tamall e gaou hag enebourien Sant Narciss, p. 124. — 4. Gevier kastizet gant Doue, p. 126. — 5. An drouk prezek. Kenteliou Sant Augustin ha Sant Lotz, p. 128. — 6. Eul laer tapet brao, p. 129. — 7. Mac'hariit an Nobletz: skouer a garantez e kenver an nessa, p. 130

120

PEVARE PENNAD : DEVERIOU AR GERENT HAG AR VUGALE. — 1. Dever an anaoudegez vad e kenver ar gerent, p. 134. — 2. Ar Pab Beneat unnek hag he vamm, p. 138. — 3. Karantez eur bugel breizad evit he dad, p. 141. — 4. Eun tad a famill troet ouz Doue gant he verc'h vihan, p. 143. — 5. Eun archer koz hag ar skol dizoue, p. 144. — 6. Bugale dinatur ha klemmou eun tad, p. 146. — 7. Pegen noazuz eo skoueriou fall ar gerent, p. 148.

134

PEDERVED LODEN : Ar pec'hed e jeneral hag ar 7 pec'hed kapital.

PENNAD KENTA : AR PEC'HED E JENERAL. — 1. An daou bec'het kenta kastizet gant Doue, p. 153. — 2. Kaout kaz ouz ar pec'het marvel (Feiz nerzuz eun tad hag eur vamm), p. 156. — 3. Diouall diouz ar pec'hejou dister, p. 158. — 4. Pedi evit an eneou zo e stad a bec'het marvel, p. 161.

153

EIL PENNAD : AR PEC'HEJOU KAPITAL. — 1. Peger braz drouk eo an ourgouill, p. 164. — 2. Maro heuzuzeun den avarisiuz, p. 167. — 3. Ar Mab prodig hag ar

pec'het vil, p. 169. — 4. Herodez ha merc'h Herodladez, p. 171. — 5. Pegen noazuz eo an avi, p. 174. — 6. Ar gourmandiz, p. 177. — 7. Charlez dek (roue ar Sued) hag ar vezventi, p. 179. — 8. Eur mezvier chenchet a genn gant he verc'h, p. 181. — 9. Darchenhet a genn gant he verc'h, p. 181. — 10. Sant Fransez a Zal treac'h d'ar goler, p. 189. — voudou spountuz divar ar vezventi, p. 183. — 11. Ar skrivagnour Buffon pareet euz an diegi gant he vevel, p. 190

164

PEMPED LODEN : Ar Beden hag ar Zakramanchou.

PENNAD KENTA : AR BEDEN. — 1. Koumans an dervez dre ar beden, p. 193. — 2. Pedennou araok ha goude ar prejou, p. 196. — 3. Ar c'hleier hag ar beden, p. 198

195

EIL PENNAD : AR VADIZIANT HAG AR GONFIRMASION. — 1. Skoueriou a anaoudegez vad evit grass ar Vadiziant, p. 202. — 2. Promessaou ar Vadiziant nevezet e kreiz ar mor, p. 206. — 3. Madoberou ar Gonfirmaston, p. 208.

202

TREDE PENNAD : SAKRAMANT AN AOTER MEULET RA VEZO. — 1. Ar Plac'h euruz Mac'hariit Mari hag an oferen, p. 211. — 2. Doare da glevet devot an oferen, p. 213. — 3. Kentel gaer d'ar re zo pell cuz an iliz, p. 214. — 4. Madoberou ar Gommunion, p. 216. — 5. Mont tost d'an Aotrou Doue, p. 219. — 6. Eun den dall pareet epad prosession ar Zakramant, p. 221. — 7. Merzer ar Zakramant er Chastelinevez (1593), p. 223. — 8. Dervez ar Pask kenta. Komzou Napoleon, p. 225.

211

PEVARE PENNAD : AR BINIJEN. — 1. Pec'hejou na'het hag anzavet, p. 227. — 2. Tri seurt diaoulou o klask miret ne ve great kovessionou mad, p. 230. — 3. Ar gontrision barfet e kaloun eur bugel, p. 231.

4. Ar peoc'h kavet a nevez dre Zakramant ar Biniljen, p. 234	227
PEMPED PENNAD : AN NOUEN, AN URZ HAG AR BRIEDELEZ. — 1. Madoberou Sakramant an Nouen, p. 237. — 2. Eur c'hlavour pareet gant an Nouen, p. 239. — 3. Pegen talvouduz eo santellit amzer ar c'hlenved, p. 240. — 4. Sakramant an Urz hag ar resped dleet d'ar veleien, p. 242. — 5. Santez Monika, skouer ar priejou kristen, p. 245	237

C'HOUEC'HVED LODEN : An devosionou kaera.

PENNAD KENTA : DEVOSION D'AR GALOUN ZAKR. — 1. Taolennou pe imachou ar Galoun Zakr, p. 249. 2. Tiez miret dioc'h an tan goall gant skapular ar Galoun Zakr, p. 252. — 3. Eun offiser saveteat deuhan he vuez gant metalen ar Galoun Zakr, p. 253. — 4. Eun den distroet ouz Doue gant taolen ar Galoun Zakr, p. 254. — 5. Da Galoun Jezuz, p. 258.	249
--	-----

EIL PENNAD : AN DEVOSION D'AR VERC'HEZ. — 1. Eur pec'her distroet ouz Doue dre an « Ave Maria », p. 259. — 2. « Ave Maria » eur pec'her koz, p. 261. — 3. Ar Verc'hez ha konversion eur pec'her kaledet, p. 264. — 4. Ar Verc'hez a zikour he zervicherien var ho zremenvan, p. 266	259
---	-----